

RÖCK GYULA

A TEREMTÉS
(ELVEK SZÍNJÁTÉKA)

ELSŐ KÖTET:
ANGYALOK HARCA

MÁSODIK KÖTET:
A MEGVÁLTÁS

Kókai Lajos kiadása
Budapest
1930.

A MI IMÁDOTT URUNK ÉS ISTENÜNK
A
JÉZUS KRISZTUS
ÉS A
BOLDOGSÁGOS SZŰZ MÁRIA
DICSŐSÉGÉRE

AJÁNLVA
AZ ÉN SEGÍTŐ, KEDVES MÚZSÁMNAK
A
FELESÉGEMNEK

Mottó: Szent János evangélium első rész.

1. Kezdetben vala az Ige és az Ige Istennél
vala és Isten vala az Ige.

-----

14. És az Ige testté lőn és miköztünk lakozék
és láttuk az Ő dicsőségét, mint az Atya
egyetlenegy szülöttének dicsőségét,
telve malaszttal és igazsággal.

**ELSŐ KÖTET:
AZ ANGYALOK HARCA**

Prolog.

Szín: férfiszoba, háttérben a tengerre nyíló tárt terraszajtó.

TÉVELYGŐ:

(Az Ave Mária kintről hangzó végső hangjaira figyelve.)

- Uram! Ha vagy s látsz mindeneket,
Tudod, hogy én, a félig elveszett,
Hit s tagadás közt mint keresem,
Bár hasztalan, mert nem értem el,
Mi az igazság?

- Minden, ahogy van, borús, sötét,
Zűrzavaros, rút, kaosz a lét.
- Óh, hát mutasd meg, mi a valóság,
Vajh van-e összhang, van-e igazság
Valahol túl az időn, a téren,
Gondolsz-e ránk, óh, vagy-e Te Isten?
Szólj!

- Mert a világban ha szétekintek,
S látom e sok-sok, kitől sem értett
Gaz álnokságot, - hogy a jó s igaz
Mily sorsúzótt, míg a hitvány, a gaz,
Mint sors kegyence él boldogan, -
Fellázad bennem, - tán átkomra van, -
Lelkem igazságszeretete,
S önérzetesen kiáltja be
A végtelenbe,
Uram, miért?!...

- Miért, miért, óh, tárd ki előttem,
S hiszek, hiszek, ha egyszer megértem
E sok keserv s kín józan okát,
De míg nem, addig hit s tagadás
Közt leng a lelkem kételkedőn.
(A földből kiemelkedő kilépő)

SZELLEM:

Megmutatom a szellemvilágot,
Amit az átlag sohasem látott.

TÉVELYGŐ:

(A szellemet visszaintve.)

Kevés, kevés! Én többet kívánok!
- Az ősidőktől kezdve örökre
Vágyom belátni múltba, jövőbe,
Látni mi történt, vagy mi célba megy
Könny, kín, keserv közt e túlmeredek
Úton az ember. - Feleletet!
Feleletet? mert beleveszek
E zűrzavarba!
(Az ég felé tekintve.)

- Örökigazság! - Halld meg ígémet!
Szomjas a lelkem, joggal idézlek!
Vesd hát le lepled s tárd ki, ami
Lelkem keservét mérsékeli.

A TEREMTÉS GÉNIUSZA:

(A terraszt ajtajában megjelenve, jobbával a falat megfogva.)

- Elhúzzom, ím az időt előled,
Lásd meg a múltat, lásd meg jövődet,
Ember.

KISÉRTŐ:

(A mélyből felemelkedve, a falat visszatartóan fogva.)

- Megállj, vigyázz! Hadd, jobb eltakarva.
Gyenge az ember lelke még arra,
Hogy az időnek mélyére lásson.
Jobb, hogyha félvak e sárvilágon.

TÉVELYGŐ:

(Némi tiltakozással.)

Mutasd, mutasd, ah, ne féltsetek!
Tudási vágy az, ami vezet.
Hadd lássam én is az igazat,
Ha kételyemre világot ad
A kép.

A TEREMTÉS GÉNIUSZA:

(Jobbját idézően emelve fel.)

- Mélység, magasság! - Pokol, mennyország!
Tárujjatok ki, hadd lássa ím át,
Alfától kezdve az omegáig,
Amit a lélek esengve áhít,
Útját.

(Mialatt a háttérből növekvő fényár kezd előtörni.)

- El ím a függönyt szemeid előtt.
Tekints az égre, Istenedre föl,
S ismerd meg végre mindazt, ami
Kétkedéssed mérsékeli.

(Szünet, mialatt a falat félrehúzza folytatja.)

- Kezdjük a képet, az ősrégeket,
Megedzni véle a kishitűek
Hitét.

(A félrefutó fal mögött kibontakozik az első szín képe: a Kezdet.)

A MENNY LÁZADÁSA

Első szín.

*Szín s az örökhajnal aranybajátszó bíbor sugárzása.
Mély csend... Szünet.*

ATYA HANGJA:

(A fényár megkezdődő színváltozásaitól kísérve.)

- Legyen az örök eszme menny-világ,
S mint égi zengzet álljon eszme-tárgy
Harmóniában.

(Szünet, mely alatt kibontakozik a távoli világba átolvadó színgazdag menny, melynek harmóniájából kihangzik a)

MENNY HANGJA:

Örök hozsánna Néked Alkotó!

VILÁG HANGJA:

Örök dicsőség, Mindenható!
(Szünet.)

ATYA HANGJA:

- Szeretet, érzés, eszme, tudat.
Vegye magára formákat,
S a végtelenben
Lássam köröttem
Képmásimat!

VILÁG HANGJA:

- Uram, a forma - lásd meg - mi' gyenge
Arra, hogy méltón körülövezze
Idomival a szent lényeket,
Csupán hasonló lesz, mint a tett
A gondolathoz. - Akarod?...

ATYA HANGJA:

----- Legyen!

VILÁG HANGJA:

Rajta keresztül dicsérlek Isten,
Én.

ANGYALI KAR:

(A különböző színű fénysugarakból bontakozva ki.)

Örök imádat Néked szent Atyánk!

Legyen a létünk örökös imánk,
S lényünk az eszköz, hogy a műveden,
Szeretet és a bölcsesség legyen
Harmóniában!

(Térdet, fejet hajtanak.)

ATYA HANGJA:

Előttetek áll készen a világ,
S hogy megtalálja benne önmagát
Minden teremtmény, kedvetek szerint
Válasszatok ím benne szerepet
S fennmaradása legyen tietek.

LUCIFER:

A fényt szeretném vinni, hordani,
Amerre járok, világítani
Fényhordozóként, s millió színbe'
Lángolni, égni, ragyogni, szerte
Uralkodóan a világ felett.
- Add hát nekem, óh! add, hogy én legyek
A fejedelme.

ATYA HANGJA:

Legyen. - A fényem neked adom,
Légy te az első nagyhatalom
Kint a világba'
S mint égő fáklya,
Áraszd az ősfényt színekre váltva!

LUCIFER:

(Fényt sugározva körülnéz.)
- Ki jönne vélem?... Álljon körém,
S kövessen arra, amerre én
Viszem!
(Az angyal kar egyrészre köré csoportosul.)

ALOA:

Szeretetedet kérem cserébe,
Hogy mint kerubok, legyünk a bére
Szeretetednek.

ELOA:

Én pedig a bölcsességet,
Hogy mint szeráf, megértselek
Nagy terveidben.

ILOA:

A láthatatlan erőt add nekem,
Hogy majd a lét nagy terhét én vigyem,
S legyek a trónod, amelyen megáll
Műved szilárdan.

MIHAEL:

Bízd rám a rendet és én ör leszek,
Szellem s anyagnak összhangja felett.

RAFAEL-GABRIEL-URIEL:

Minket pedig végy tervedbe
Szent eszközül, - mindörökre.

ATYA HANGJA:

Legyen úgy mindnek, amint kívánja,
S legyen az üdve, szent hivatása.

ANGYALI KAROK:

(A főangyalaik köré csoportosulva.)

- Üdv, hála, áldás, imádat Neked,
Ki gyermekidnek teremtéd eged
Közös örömré.

LUCIFER:

(A fényözöntől ragyogó világot nézve.)

- Műved csodálni készíti kezed!

MIHAEL:

- S imádatodra inti szellemed
Elgondolása a lelket.

SZERÁFOK KARA:

- Lényünk nagyságod legnagyobb jele!

KERUBOK KARA:

- Létünk pedig a legszebb bélyege
Teremtő erőd nagyságának.

TRÓNOK KARA:

Míg alkotásod nagy hatalmadat
Tárja elénkbe.

LUCIFER:

Minden dicsérhet, de a szó soha!
Kevés ahhoz még a véges tudat,
Mely csak csodálni volna tán elég,
De megbírálni, érteni kevés.
- Dicsérjen elménk, ajkunk imádjon,
Mind-mind kevés, óh, amíg nem látom
Lényed.

(Körültékelve.)

- Mindenfelé csak az ragyog, ami
Nem lehet Isten, míg az isteni
Örökvalóság oly fátyolozott...
- Áttör a léted, de Te mély titok
Maradsz...

- Érteni vágyom mind, mi isteni,
Bátran, merészen betekinteni
Az örök ösfény mélységeibe.
Meglátni, mi az igaz lényege,
Mi vagy?!...

(A magasság felé folytatva.)

- Óh? hát tekints le, nézz le reám,
Látni kívánlak! Kérlek, Atyánk,
Mutasd magad.
Hadd lássanak

Gyermekeid!

- Ne csak a hit

Legyen léted bizonyossága,

Jöjj, lépj közénk a világba

Istenünk!

(Szünet, mialatt az egyre fokozódó égi zengzettől kísérve az)

ATYA HANGJA:

----- Legyen! -----

(A magasban mindent elárasztó fényesség gyúl föl, melynek színharmóniájából kilépve s az egész színt betöltő fénylépcsőzeten indulásra készen, kezeit lefelé tárva áll, háta megett a végtelenbe sugárzó fénykereszt előtt)

JÉZUS

(Szünet, az angyalok egy része megilletődve hátrál, más rész ámulva néz, a többi térdet hajtva hódol.)

LUCIFER:

- Ki vagy? -----

MIHAEL:

(Jézus felé nyújtott karokkal.)

----- Az Isten! -----

LUCIFER:

(Zavart tépelődéssel.)

----- Isten? Nem értem...

- Mi igazolja, hogy én is higyjem,

Hogy Ő az Isten?...

(Jézus felé.)

- Adj, óh, magadról szent bizonyosságot!

JÉZUS:

- Önönmagamnak én magam vagyok

A bizonyossága!

(Aláindul.)

IMAEL:

- Higyjem?... Tagadjam?... Kétkedem!

Nem tagadom és nem is hiszem,

Hogy Ő az Isten igazi lénye...

Egész valója, teljes egésze

Volna?

LUCIFER:

(Elmélyülten, magához.)

- Az értelemnek ennyi kevés,

Nem fog betelni a tiszta ész,

A józan elme e jelenéssel

S örökké fog a hit és a kétely

Vívni körötte. - Óh, mert hiába,

Az elme többet! mást! - mást kívánna!

(A magasba nézve.)

Azon az úton jött le, amin én,

Miért csodáljam akkor én, a fény?
(*A világ, majd a magasság felé fordulva.*)
- Mi méltó Hozzád más, mint világod,
Amelyen orcád elénk világol
Megbűvölően s gondolatod
Formákban, színben, dalban ragyog
Kifejezően! Ez! - A világ,
S más mi se képes, hogy rajta át
Elénk sugározd önmagadat.
- Avagy akárki, vajh mit is adhat?!
- Kevés a szemnek, elég a vaknak.
- Én mást kívánok, mást, a lényeket.
Meglátni Istent, akit keresek,
A Láthatatlant! S ha láttalak,
Elértem végső, szent célomat.

MIHAEL:

Amit a szív is derengve sejt meg,
Nehéz elérni az értelemnek
Azt.

LUCIFER:

Sejtés, tudás, ész, szív, vajh, mi jobb?
- Mindenki úgy szól, amint rá ragyog
Isten!
- A végtelen sok nagysági közül,
Amit elénk tár, abba szédülünk.
- Nem állhatok a mélységek felett
Én sem szilárdan, mert értelmemet
Szédíti, hogyha át-áttekint,
A fátyolon a lélek, a hit.
(*Mihael felé fordulva, Jézusra mutatva.*)
- Te szereted, én inkább csodálom,
Amíg te Benne, én a világban,
Művén keresztül keresem Őt,
S ha majd lebontom a szemfedőt
Arculatáról, meg is lelem,
Hiszem.

MIHAEL:

(*Jézus felé mutatva.*)
Benne hiszünk mi, te a világba',
Hit mind a kettő, csak más csapásra
Von.

LUCIFER:

Másfele, látom, de nézz oda,
Nézd, a világ már félig maga
Isten.

MIHAEL:

Nem! - Más az Isten és más a világ!
Egyik a szellem, a másik a tárgy.

LUCIFER:

(Némi indulattal.)

Ah! Mi különbség lehet közöttük?

Az alkotásba lelkünk' leheljük.

- Tán közelebbről kéne nézni meg,
Hogy felfedezzem, vajh hol más, hol egy
Isten s világa. - Két mély titok
S egyik a mással összeragyog
Öntudatunkban.

- Látom, felette van a szelleme.

Mely éltetően játszódik vele,

S mégis a kezdet ténye mögött

Hitünk sem látja a ténykedőt,

Csak elhiszi, vagy felteszi, hogy Ő,

Isten, a szellem, vagy az erő...

- Nem kétkedem, hisz száz nyelven beszél,

Léte világos, felismertem én,

Csupán csak lényét takarja el,

Száz színben játszó fényes lepel.

- De én hiszem, hogy egykor a vázon

Áthatol elmém és megtalálom,

Reá találok, Reá, akit

Istennek állít s nem bizonyít

Semmi...

S hiszem, hiszem és hinni kívánom.

Hogy Ő a Szellem, úr a világon,

Kinek szavára lett minden, mi lett,

Hogy úgy dicsérje, amint csak lehet

Dicsérni műnek az alkotót.

- Mert oly hatalmas himnusz a világ,

Melyhez hasonlót elme, szív nem ad.

(Szétnézve, emelkedetten.)

S most összemérve sejteni a valót,

Nem teszi naggyá mű az alkotót!

Csak törpe része, melyet kivetett

Gondolatából, mint egy porszemet,

A végtelenbe!

IMAEL:

- - - - - Mikor? Hogyan?

LUCIFER:

Talány előttem, mert nincs csak szavam,

Elméletem van, elfedni okát,

Holott előttem ragyog a világ,

Mint tébolyító, szent okozat,

S hiába nézem az okokat,
Nem látni végig láncszemein.

MIHAEL:

(A magasság felé.)

Ő alkotá! - - - - -

LUCIFER:

- - - - - Így megértem könnyen,
De honnan Ő? - Itt már belevesztem
E gondolatba önmagamát,
És nem segít ki semmi tudat
A nagy talányból s talány marad,
Egy, - vagy az Isten, vagy a világa,
Az, mit az elme a lét okának
Sejt.

MIHAEL:

- Ha volt idő, mely Istent alkotá,
Helyette akkor az lesz ősökká,
S az okozatok tömkelegébe'
Talány marad az ősök örökre.

LUCIFER:

Zavarsz! Ki, vagy mi mégis az örök?!
- Anyag s a forma semmi, e mögött
Valami más van, a nem alkotott,
Amely öröktől... öröktől való...
(Ébredő kételyétől menekülve.)
- Ő! Ő! Az Úr az! Minden más muló.
- Minden szavára, Ő általa lett!
- Már-már felértem, csak még eszemet
Zavarja némi apró képzelet.

MIHAEL:

- Nem, nem! A kétely nem léphet Elé!
Mindent megérték, mint Tőle valót,
Csak Ő marad meg örökös talány.
- Mindent, óh, mindent, hisz Ő alkotá,
Csak azt nem, ami nem alkottatott,
Őt, Őt, az Istent, Őt nem érthetem,
S pótolni elmém nincs más csak - hitem.

LUCIFER:

(Magasság felé tárt karokkal.)

- Nincs mit felértni, csak hinni lehet
S imádni Isten, szent nevedet,
Mert véges elme mást nem tehet,
Látom.
Látom és érzem, nem éri el,
Sem a tudásom, sem a hitem
A feleletet.

(Szünet. Ingadozva.)

S mégis, ah! látni, érteni vágyom;
Kevés a hit, ha mélyére látón
Nézem világát. - Hiszek... hiszek...
Óh, óh! de mégis, honnan e szent
Csodás valóság,
Menny és világ?

ATYA HANGJA:

Az Ige által lett minden, mi lett
A semmiből, - s ha nem is értheted,
Hidd!

LUCIFER:

Tudás, megértés... Elme, értelem...
- Most igazodj el a rejtélyeken.
- Valami... semmi? Látom is, nem is...
Az értelemmel e két szó felett
Nem állhatok meg, beleszédülök.
- Nem látom én csak végeességeit
A végtelennek s az nem létezik.
Csak képzelet von határfalt köré,
Kimérni véle apró részletét.

MIHAEL:

Kevés a véges, sok a végtelen,
Valami, semmi, mind oly képtelen,
Gyenge fogalmak kifejteni,
Bármelyiken át is az isteni
Tényt.

LUCIFER:

- Látom világod, amely eltakar
Tekintetemtől s úgy zavar - zavar...
S bármerre nézek, hol sem láthatok
A láthatóktól. - El-el tehát
S lehántom ott kint burkolatát
Minden valónak, hogy Rád találjak
S meglássam végre a nagy világnak
Az alkotóját.

(Társai felé.)

- A Láthatatlan csak munkáin át
Tárja ki létét, tárja ki magát
S hogy feltaláljuk, a parányiba'
Kell felkutatni, hogy mi a csoda.
- Fel hát utánam, ki a világba,
Ott rá lelünk az Isten nyomára
S felértjük Őt, mert csak ki értheti,
Méltó erővel az szeretheti.

(Magasság felé.)

- Engedj, Atyánk, óh, minket innen el,

Repülni, szállni vágyunk műveden.
- Végig tekintni egész világon,
Meglátni terved ezer csodában.
- Óh? mert oly vonzón csábít a titok
S míg át nem értem, nem nyugodhatok.

ATYA HANGJA:

Ki merre vágyik, a felé mehet,
Mindenki mindent kedvére tehet,
Míg szeretettől indítva teszen
S ki így cselekszik, kedves lesz nekem.

LUCIFER:

(Indulásra készen.)

Megyek, megyek, mert visz, ragad a vágy
S ha már a mennyben meg nem láthatám,
Megismerem kint s nem lesz tovább
Oly nagy titok az Isten s világ.
Műve előtte. - Megkísérelem,
Meglátni ott kint, kint a messziben
A Láthatatlant művein át.

JÉZUS:

Megállj! Ha már-már elvon az eszed,
Vigyázz, vigyázz és ne ottan keresd!
- Nyilvánulási, töredékei,
Ki abban ás-túr, lényét nem leli,
Csupán a létét ismeri fel.
- Maradj hát köztünk és hivatásod
Folytasd, mint eddig.

LUCIFER:

(Indulva.)

----- Nem szolgálok!

(El.)

Második szín.

Szín: A világ színfelhőzete, melynek egyik oromzatán karának élén, a végtelent betöltő égi zenét hallgatva áll

LUCIFER:

Mindenfelől csak fénye ragyog...
Hozsánna hallik, - szent dallamok...
- És mégse látlak. Hol vagy, Uram?
- Szólj, merre kezdjem utam s hogyan?

JÉZUS HANGJA:

- Felém! -----

LUCIFER:

----- De merre?! -----

JÉZUS HANGJA:

----- Bár merre vagy,
Hozzám vezet fel minden utad,
Ha mégysz.

LUCIFER:

(Körülnézve.)

----- Megyek, csak mégegyszer lássam,
Nézzem világod, úgy, ahogy áll, van.

(Szünet. A világ felé.)

- Mindenhol ily szép?! Óh, mi dicső!
Nem, nem teremthet ilyet csak Ő,
Isten!

S teremt mindegyre! -

(Szemlélve.)

Újabb világok

Múlás-levése nyújtja a láncot

A végtelenbe...

S míg egyre jobban bódít a szép,
Lelkemben eszmék szent tüze ég
S mindegyre beljebb, messzebb megyek
S megyek, megyek, ha el is veszek
E nagy világba' és meg sem állok
Addig, ameddig Rád nem talállok,
Isten!

(Eszmélve.)

- Óh, alkotás, te tündöklő világ,
Honnan e szépség, vajh, mint adta rád?

- Szinte zavarja egyensúlyomat
E szép, csodás, sok égi gondolat.

- Megittasítsz, ha reád tekintek,
Megittasítod értelmemet,
S mint elvarázsolt nézek egedre,
Feleletedre várón, epedve.

(Lelkesülten.)

- Nem törpe része, egész lelke vagy!
Mert benned ím a legszebb gondolat,
A legdicsőbb szent eszme teljesült,
Mind-mind azokból, mi tudatra gyúlt.
- S a legmagasabb, legszebb percibe',
Hová az Isten felemelkedett,
Teremthetett csak ilyen istenit!

MIHAEL:

(A háttér felhőzetén átvillanva.)

- Csak törpe része, melyet kivetett
A végtelenbe, mint egy porszemet,
Gondolatából.

LUCIFER:

- Te szólj, világ, óh, te mond, mi vagy?!
Mint fér te rajtad ennyi gondolat,
Mennyit az elme is alig fogad
Öntudatába?

VILÁG HANGJA:

(Dübörgő moraj között.)
- - - - Szellem s anyag
Egységbe forrva!

LUCIFER:

(Szemeit eltakarva, mindegyre elmélyültebben.)
- - - - - Felfogtalak!
- Neked köszönhet mindent az alak;
A szellem is, óh, mely te nélkülöd,
Pusztán, - magában semmi se lehet.
- Úgy tűnik itt fel, rád szorult a lét,
Te őanyag, hogy titkos életét
Élje.
- Avagy mit ér a szellem, - gondolat,
Ha nincs mi körül fogja, az - alak?...

NÓD:

Mi hát az ősbibb, szellem, vagy anyag?
Melyik teremti meg a másikat?
- Beszélj?!

LUCIFER:

- - - - - Ne kérdezd! - Ez még titok,
Most kutatom csak s tapogatok
Én is.
(Szünet, mialatt egyensúlyt vesztésig elmélyülve.)
- Mióta vagyok, Isten és világ
Állnak előttem s én e két csodát
Egységesülten látom szerteszt
S nem tudni, vajjon melyik volt előbb:
Isten, világa?... Szellem, anyag?
- Titok öröktől és titok marad
Most is.
- Isten: titok, a világ: anyag,
Ezer atomból összetapadt,
Amit, ha egyszer részekre bontok,
Azt látom semmi, s egész világod
Látszat.
(Fejét rázva, maga elé meredve.)
- Ott fenn a mennyben Ő szédít s ez itt,
És nincs közöttük sem kapocs, se híd,
Mely össze kötné ezt a két csodát,
Vagy széttagolná, hadd lássa ki lát,
Külön is őket.

- Itt úgy találom s így felfoghatóbb,
Hogy mind a kettő öröktől való.
(A kar élénk kavarodása között.)
- Egyik a másik nélkül nem lehet,
Pusztán magában egy sem létezett,
Nem lehetett, mert... - Megláttalak!
(A végtelen felé tárt karokkal.)
- Két ős való van! Szellem és - anyag!
(Szünet.)
Egyik a semmi, ami elfogad,
A másik Isten, a szellem, mi ad.
És mind a kettő oly szükségszerű.
És mind a kettő öröklényegű.
- Szükséglik egymást! - Megértettelek!
Te is öröktől vagy, mint Istened,
Anyag!
- Te vagy a létnek az egyik oka,
A másik Isten s így minden csoda
Természetesség csak és semmi más.
- Nem több a lényeg, mint maga a váz.
- Feltártam végre titkod, anyag,
Neked köszönhet mindent az alak
S a szellem is, óh, mely te nélküled,
Pusztán, magában semmi sem lehet.
- Látlak anyag! Óh, rád szorult a lét,
Hogy ténybe' lássa legszebb remekét.
- Anyag s te forma, óh, te dicső!
Te vagy a lényeg, a kifejező.
- Avagy mit ér a puszta gondolat,
Ha nincs mi körül fogja, az alak.
- Ah! Üdvözöllek, te örök anyag,
Mióta látom, mire vagy, mi vagy,
Én üdvözöllek, te formát adó,
Szent hódolattal, öröktől való
Szülőm.
- Minden hozsánnám felibe tied.
- Mint látott elmém egykor semminek,
Mikor a létnek az alakja vagy
S csak rajtad át tud szellem, gondolat
Érvényesülni. Óh, te szent anyag!
Te, te az Isten s lét alapja vagy.
- Te vagy az anyja, minek méhibe
Az isteneszme formákat nyere!
- Én üdvözöllek! Zsolozsmáimat
A felerészben, óh, fogadd, fogadd!

LUCIFER KARA:

(A vörös izzásig hevült Lucifert körülrajongva.)

Te vagy a világ feje, ura!

S szép vagy, óh, szebb, mint Isten maga!

LUCIFER:

(A magasba feszített karokkal.)

- Már-már megörjít! - Örjít a szép!
- Szebb a világ! Szebb! - Szebb, mint az ég!

(Szünet. Dübörgés, villámlás.)

- Mi ehhez Isten minden beszéde,
Ereje, fénye te melléd téve!?

- Óh, mi az ég te hozzád, világ?

- Semmi az eszme, minden a tárgy!

(Szünet, mialatt az eltévelyedésig fokozott hévvel.)

- Már ismerem a világ titkait,
Csak még az Istent nem találom itt,
Csupán a létét, mint oda fenn,
De megtalálom, mert - keresem.

(Az előtte lebegő fényfelhőzetet megragadva.)

- Mi van e kettős valóság mélyén,
Senki sem látta, hadd lássam hát én.

- Tárulj ki öslét, én parancsolom,
Kinek hatalma van az anyagon,
Urad, a szellem!

S mutasd meg Istent, merre rejtőzik,
Nem láttam ott fönn, hadd lássam meg itt.

- Vagy hol sem látni csak a fényözönt,
Mit szóba, ténybe szerteontva önt?

(Az egyik fényfelhőzetet feltépi, mire abból láng csap ki.)

Tűz!? - - - - -

LUCIFER KARA:

- - - - Tűz - az Isten?! - - - -

LUCIFER:

- - - - - Világa víz!?

- Micsoda látszat, tébolyba visz,
E tény. - A tűz - víz?! - Energia!

Hatóerők, mely együtt maga
Isten. - A tűz, hő, a fény! - Már látok!

- Feltárta lényed - Isten! - világod!

(Társaihoz.)

- Hol se keressük, Reá találtam,
Művein át, ez élő világban.

S ez az, az isten, csak más a név,
De egy a lényeg: láng, tűz, a hév,
Erő, a hő, fény, energia.

Más - más nevek, de... nincs már csoda
Többé előttem!

- Az észbe' bíztam és nem hiába,
Ezzel hatoltam be a világba,

Ez vitt a célhoz, ez lesz nekem
Mától vezérlő fényem, - hitem!

- Tudásra hát, ki mindentudó,

Előbb-utóbb az mindenható
Leszen.

LUCIFER KARA:

Reá találtunk ím mégis végre.
Az ős titokra, mit vágytunk egyre
Látni!

LUCIFER:

- Most már tudom, hogy mi az eredő,
Hogy mi a szellem, - az anyag - s erő.

NÓD:

Vezesd nyomodba égi karodat
S mi követünk úgy, amiként a vak.
- Vezess!

LUCIFER:

(Némi önteltséggel nézve a mögötte sorakozó angyali karra.)

Vissza az égbe s megmutatom,
Mily úr a szellem az anyagon,
Mi az a tűz, láng, fény, a meleg,
Hogy kelti fel az őséletet
A hő!
- S kitárlak végre, te örök titok,
Hogy lássa, hallja meg mind, mit tudok,
Én!

(Előre mutatva, indulásra készen.)

Fel-fel, utánam! Ki kutat s figyel,
Ésszel, tudással Istent éri el!
(El.)

Harmadik szín.

Szín: A menny színes fényvilága.

MIHAEL:

(A távolból közeledve hangzó énekre figyelve, Jézushoz.)

A végtelenből, hol képmásod áll,
Mindenfelől csak a hozsánna száll,
Hálás örömben ujjong a világ,
S fokozza egyre a harmóniát
Csodálkozásunk.

RAFAEL:

(A bevonuló angyali kar élén az Úr felé.)

E nagy csodás lét, az univerzum,
Örök hozsánnánk szótaga csak,
Százféleképen,
Formákban, fényben,
Zengni Feléd a ritmusokat.

GABRIEL:

(A másik oldalról bevonuló angyali kar élén.)

- Már egy öröklét tűnt félig tova
S mi hallgatánk a lét nagy himnuszát,
Amint moralgva zúg untalan tovább,
A maga nyelvén imádva neved
Minden, mi van, él, minden, ami lett.

URIEL:

(Angyalai élén vonulva fel.)

Az űrben jártunk, kint a világba',
S szálltunk csodákról más-más csodákra,
De hátra vannak még a nagy csodák,
Mit megmutatni is szűk a világ.

LUCIFER:

(Angyalai élén jőve.)

Üdv! Üdv! Hozsánna!
Kint a világba',
Megközelített, halld valahára,
Isten! az elme, az ész, a tudás!
- Reád találtam, Te örök csodás,
Csodák-csodája!

(Társaihoz.)

- S fellebbent végre a szemem előtt,
Az őslapel és megismertem Őt.
S most azt, mi legfőbb egész világon,
Figyeljete rám, elétek tárom,
Ismerje meg mind.

MIHAEL:

- - - - - Istent?! - - - - -

LUCIFER:

- - - - - A tüzet!

Mely mindenén át, mint fény, hő, meleg,
Éltetve éli szerte magát,
S általa lüktet, él a világ.

(A világ felé mutatva.)

Ott lett előttem nyilvánvaló,
Hogy ez a tűz az ősmozgató
Erő.

- Százféle dolgot egységbe olvaszt,
S mindent, mi van, ez semmivé porlaszt,
Benne az élet, benne a halál
És a tudósnak szent eszközre vál
A kezei közt.

- S ezt, az anyag, ez rejti magába',
Ez a csodás az Isten ruhája,
A por.

- Most visszatértem, hogy itt kitárjam,

Mindnyájatoknak tapasztalásom.
De megkívánom mindenekfelett,
A minta mától én magam legyek,
A tudnivágyó!

LUCIFER KARA:

----- A tudós! -----

MIHAEL KARA:

(Jézusra mutatva.)

----- A Szent!

IMAEL:

(Némi könnyel.)

- Kinek mi tetszik?! -----

ATYA HANGJA:

----- Nem! - Az Ideál,
Ki köztetek oly észrevétlen áll.

MENNYEI KAROK:

- Jézus!

MIHAEL:

(A szférák felhangzó zenéje mellett.)

- Ő az örök, szent minta, Aki
Minden titoknak titkát ismeri,
S bizton vezetve halad untalon,
S mindegyre felsőbb boldogságokon,
Jár, száll, ki Véle egy úton halad.
(Jézus felé.)
- Hisz szét sugárzik Rólad, hogy ki vagy!

LUCIFER:

(Jézust szemlélve.)

- Mintha az Isten Rajtad szólna át?...
- Te szólsz helyette? - A világ urát
Sehol sem látom, csak hallom szavát,
Te Tőled jövőn, lelkemen át.
- Ki szólt? -----

MIHAEL:

----- Az Isten! -----

LUCIFER:

----- Hogyan nem lelem?!
(Elgondolkozva.)
- Szükségszerű a léte, hát hiszem,
Hiszem, mert látom a művein át
Létét, de Ő az ész és a tudást
Már-már sohasem elégíti ki.
Hit kellene így hinni - érteni,
S én tudni vágyom, megtudni, óh,

Vagy-e s hol, merre, Mindenható!

- Felelj!

ATYA HANGJA:

- Vagyok! - Ha érzék nem is igazol,

Az értelemmel azért látható

Létem, hatalmam, szeretetem.

(Szünet, mialatt az Atya hangját kísérő harmonikus zengzet eláll.)

LUCIFER:

(Jézust szemlélve magához.)

Olyan, akár mi. - Mint egy teremtmény. -

Hogy higgyem akkor Istennek Őt én?

- Te volnál? Mond?! - De oly fénytelen!

- Én tagadom! - - - - -

MIHAEL:

- - - - - Én vallom, hiszem!

(Kilépve, erőteljesen Jézus felé tárt karral.)

Hiszem! - - - - -

KERUBOK KARA:

- - - - - Hiszünk az Istenfiába'!

SZERÁFOK KARA:

S e hit a szellem szent hivatása!

TRÓNOK KARA:

Hisszük, hisz oly szép, nemes és dicső!

RAFAEL-GABRIEL-URIEL:

Hisszünk! Mi hisszük, hogy az Isten Ő,

Jézus!

LUCIFER:

(Némi ellenzéssel Mihael felé.)

Gyermektanokkal rontod az elmét,

Istennek vallod egyik teremtményt!

S utánad indul majd az egész

Menny.

- Látnám, imádnám, de nem látható

S így bármi elv, tan a helyénvaló!

- Én felkutattam s reá találtam,

Ismerem is és kimondom bátran,

Láttam az Istent kint a világban,

S tudom, hogy léte és alkotása

Miként viszonylik.

(Zavar, kavarodás.)

- Mentem, repültem művei felett

S mélyebbre nézve a sok tény között,

Egyszerre láttam, - megnyílt az anyag,

S felismerém, hogy a világokat

Mi hozta létre.

(Fölnnyel.)

- Azt hittem eddig, hogy csak Ő örök,
 De végre ott kint a formák mögött
 Felismerém az örök anyagot,
 Aminek létet senki sem adott
 S megláttam végre
 Azt, hogy a létbe'
 Minden dolognak örök a léte.
 - Sehol sem látni, mi is volt előbb,
 Isten? - Világa? - Egy sem! Mert a lét,
 Két ősi okból eredő csoda
 S két őserőnek szent viadala
 A lét!
 - Öröktől van az Isten s az anyag,
 Öröktől van ez úgy, amint amaz,
 Két őszvalóság van minden megett,
 Két őszvalótól lett minden, mi lett
 A forma által, melynek lényege,
 Az őszanyag úgy, mint a szelleme,
 Isten.
 - Egyik szerep sem kisebb, mint a más.
 A gondolat sem több, mint az a váz.
 Mely kifejezte!
 - A meglevőknek csak formát adott
 Az eszme által, de az anyagot,
 Mi sem teremte, öröktől való,
 Úgy, mint a szellem, melyet tündököl.
 - Nyilvánvaló lett, hogy az alkotás
 Örök cserélés, örök változás.
 Egy nagy csere, amelynek kezdete
 A valami és semmi közt lebeg.
 Akik belátják, azok értenek
 Engem.
 - S ily alkotásra képes mind, aki
 Magára eszmélt s érzi isteni
 Nagy hivatását.

MIHAEL:

Akár öröktől, vagy kezdettől áll
 Csodás világa, mindenhogy talány
 Marad előtted!

LUCIFER:

- - - - Talány, de Istent
 Másképen látom, másképen nézem.
(Bizonytalanul.)
 - Személyes Istent hol sem találtam,
 Hanem helyette mindenhol láttam
 Az éltető nagy világszellemet,
 A tüzet!
 S ez az az isten, az energia,

Amit ezer szó sem fog tán soha,
Hűn kifejezni.

(Öntelten.)

- Avagy ki látta Istent köztetek?

- Ki tudja mint van? - Csupán hiszitek!

Azt hiszitek, hogy személyiség,

S imádni kész mind, aki a lét

Mögé sem nézett. - De aki lát,

Inkább tagad már, semhogy imád.

- Én!

- Megismertem. A világszellem ő,

Nem látható, de érzékelhető.

Minden dolognak titkos lényege,

Nem ténykedő, de örök szelleme

A tényezőknek.

LUCIFER KARA:

Olyan az Isten, amilyen a tűz!

MIHAEL:

Vak képzelődés a te beszéded,

Isten helyett a botor erőket

Teszed uraddá.

LUCIFER:

- Elég! eluntam már a tanod,

Érvényesülni, tenni akarok.

Érvényesülni, mint Ő, Istened,

Mert itt a mennyben ki se kevesebb

A másikánál.

- Érvényesülni, ez hivatásom,

Érvényesülni egész világon.

Körém, körém hát, mert a végtelen

Egy és közös kincs s közössé teszem

Mától.

ATYA HANGJA:

- Hiú e szándék, nem engedem,

Nehogy a béke harccá legyen

A verseny által.

LUCIFER:

(Hol a magasság, hol Jézus felé fordulva.)

- Nem engeded meg? - Akkor elmegyek

S majd szerzek ott kint, módot és teret

Érvényesülni.

(Jézus felé.)

És Te maradj itt, ameddig akad

Jámbor imádód, aki a szavad

Hiszi.

De azt ne hidd, hogy én is hiszek

Neked!

(Angyalai felé.)

- Utánam jött le. Az Ő, ami én.
Ketten vagyunk mi, - a két ősi lény, -
Vezetni, én a tudással, ésszel,
Ő pedig szíve gyermekhitével.
- Álljon körém hát mind, ki isteni,
S jöjjön velem a végtelenbe ki
Érvényesülni s megtanítom ott
Alkotni, mint az Isten alkotott.

(Forrongás s a karok Mihael, Imael és Lucifer köré tagozódnak.)

LUCIFER:

(Kicsinylőleg.)

A végtelenből csak csipetnyi ily
Nagy univerzum, de elég nekem
Beigazolni, hogy az értelem
Mindenhatóbb, mint a szereteted.
- El hát, el innen s ott kint én leszek
Az úr!
- Avagy ki más van kívülem, hisz én
A leghasonlóbb vagyok Ővele
Fényben, erőben.
- Fényem vetélked Istenével is
S már-már tudásom is eléri Őt,
Csak tenni kéne, igazolni, hogy
Érvényesülni, alkotni vagyok.
Érvényesülni s akkor úgy lehet,
Olyan leszek, mint...

(Elakad.)

----- Hasonlóbb leszek.

ATYA HANGJA:

Ki veszi át a világ felett
A vezetést? -----

LUCIFER KARA:

----- A tudás! -----

KERUBOK KARA:

----- Szeretet!

SZERÁFOK KARA:

Jézus! -----

LUCIFER:

----- Ah! lázít! - Merő örület,
Tudás helyére a szeretetet
Kérni vezérül.

ATYA HANGJA:

Mind arra menjen, amerre lelke
Sejtelme vonzza,

Verseny - vita,
Ne legyen itten többé soha!

MIHAEL:

- Ismerd el Jézust, mert nyilvánvaló,
Hogy Isten Ő!

LUCIFER KARA:

- - - - - S a fényhordozó?!

MIHAEL:

Pusztán teremtmény
Mind, mint te és én.

LUCIFER:

S Jézus!?

ATYA HANGJA:

Minden karoknál előbb való!

LUCIFER:

S én? - - - - -

JÉZUS:

- - - - - A legelső! - - - - -

LUCIFER:

- - - - - Kevés az nekem,
Hogy én előttem bárki is legyen!

IMAEL:

Én mind a kettőt egynek hiszem,
Csak egy az égben, más a világba'
Lenne az Isten igazi mása.

LUCIFER:

Amint Ő benne, úgy él bennem is
Csak Őt a szíve, engem elme visz
A magam útján.

ATYA HANGJA:

De én kívánom, hogy Őt imádjá,
S mint Istenére nézzon Reája
Mind!

LUCIFER:

- Ah! Angyalok! - Ti félistenek!

Hogy tűritek, hogy felettetek

Álljon akárki, aki veletek

Egy.

- Körém, körém és el innen, el,

Megmutatom, hogy a végtelen

Dicsőbb világ lesz, mint ez, a menny!

(Megütközve az angyalok húzódásán.)

- Hát ki se mozdul, senki sem követ?

- El, úgy karommal, ha kell, én megyek

Magam! - Tudom, hogy urrá leszek
Világ urává, avagy istenné!

ATYA HANGJA:

Távozz és döntsön köztetek a tény.

LUCIFER:

- El hát, el innen, most örökre el,
S legyen közöttünk ím a végtelen
Örök határrá. - De aki követ,
Itt van a mód rá, istenné lehet.
Szabad. Önálló. A maga ura,
Amilyen itten nem lehet soha
Senki.

- Körém-körém hát és kövessetek.
Ha öntudatra gyúlt már bennetek
Isteni voltotok.

(Szünet. Hátrálva néz szét.)

- Még most se mozdul egy sem. - Nem érti
Senki, hogy benne rejlik az égi
Isteni szikra?

Csak nincs mi gyújtsa.

(Dacosan.)

- Akkor, ha úgy kell, magam megyek!
És fogadom, hogy Isten leszek
Én is.

ATYA HANGJA:

- Minden élet én belőlem él,
Mindaz, mi elhagy, magát hagyja el
S magában elhal, elvész, nem leszen
Soha örökké!

LUCIFER:

(Jézus felé ingerülten.)

- Elég, elég már! Jól tudom én,
Hogy nem az Isten, csak Ő beszél.
Jézus!

- De szembe állok minden szavaddal,
Minden tudással, angyali daccal
S kimondom nyíltan a szakadást!

(Szünet. Tépelődik.)

- Legyen e perctől két külön világ!
Hogy lássa meg mind, minden, ami él,
A magam útján hogyan leszek én
Isten.

- És lássa minden, múló és örök,
Hogy mi különbség lesz kettőnk között.
(Szilaj lépéssel előre lépve, felemelt jobbal.)
A mindenségre ráteszem kezem
S vagy romba döntöm, vagy közös leszen.

MIHAEL:

(Jézus felé.)

Uram, ne engedd, hogy e pártütő
Így megzavarja a harmóniát,
Hisz nem csak érte lett a menny s világ?!

- Már is elég volt lázító szava,
Hogy megbomoljon a harmónia.
Zárd hát ki innen és ne hadd tovább
Zavarni üdvünk s megejtő szavát
Hangzani köztünk.

(Lucifer felé keményen.)

- Nem féled Istent!? - - - - -

LUCIFER:

- - - - - Félni!? - Mi szó? -

Mindent tehet, ki mindentudó!

MIHAEL:

Vissza! Elég ez örült beszéd!
Menj, vagy kivetlek, nem tűröm én
Tovább e hiú örületet,
Hited.

(Baljával Lucifer jobbját lefogva, szemeibe nézve, jobbával hátra mutatva állnak.)

LUCIFER:

(Jobbját kirántva.)

Kivetsz te engem! Nincs oly hatalom,
Mely meg ne törjön a tudásomon!
- Im angyalimnak milliárdjai,
Mindnek szívéből eloszlott a hit,
És tudni vágyik megérteni,
Ah! mert - a józan nem hiheti
Gyermekmesétek.

MIHAEL:

Távozz!! - - - - -

LUCIFER:

(Támadólag.)

- - - - - Mi nem! - - - - -

LUCIFER KARA:

(Lucifer mögé tömörülve.)

- - - - - Nem! - - - - -

LUCIFER:

- - - - - Közös a világ!
Keressetek ti máshol új hazát
(Jézusra mutatva.)
Isteneteknek!

MIHAEL:

Úgy le a mélység fenekeire,
Az alvilágok legmélyeibe.
Távozz örökre.

JÉZUS:

(Az örök szóra jobbát tiltóan intve.)

- Vigyázz!

MIHAEL:

(A hátráló pártütő angyali kar nyomán.)

- S te mélység, nyeld el mélyeden
E pártütőket.

LUCIFER:

(Az alattuk rengő, nyíló mélységtől visszariadva.)

- Vesszünk! De akkor gyúljon fel az ég
S égjen, ah! égjen, míg csak el nem ég
Minden!

Eméssze fel az eget az isten,
A tűz!

(Társai felé.)

- Gyújtsátok fel a mennyet, világot,
Pusztuljon, égjen minden, mit láttok.

MIHAEL:

(Lucifer karára mutatva.)

Tartsd vissza őket ott Imael!

IMAEL:

(Félreállva.)

- Angyalaimat én nem viszem
Ily kétes harcba. Küzdj te, de mi
Közönnyel várjuk meg ez angyali
Harcnak a végét!

MIHAEL:

- Megbízhatatlan! El innen veled!
A kétkedésnek nincs itten helye
A hit világán.

(Lucifer felé keményen.)

- Tagadod Jézust vagy - - - - -

LUCIFER:

(Közbevágvá.)

- - - - - Tagadom!

Mindaddig, amíg nem láthatom
Beigazolva!

MIHAEL:

(Egész karával előre törve, jobbából villámokat szórva rájuk, mialatt Lucifer kara felgyújtja a világot.)

- Elég! - - - - -

LUCIFER KARA:

(Villámtól veretve.)

----- Ah! Átok! -----

LUCIFER:

(Hol menve, hol hátrálva.)

----- Ah! Fogadom,

E támadásod megbosszúlom.

MIHAEL:

(Az égő világba alásülyedő lázadó angyalokat tovább űzve, utánuk el, mialatt az egyre távolodó harcizajból és dörgésből jaj és sikoly hangzik fel.)

RAFAEL:

(Mihael kara után induló Uriel karához.)

Menjünk utánuk megmenteni

A kijelentett szent isteni

Hitet.

GABRIEL:

(Elvonuló karának élén, Imael közönnyel álló karához.)

Tétlenül álltok s bűnös közönnyel

Nézitek azt, hogy mint vív az űrben

Igaz hitéért az égi kar?

- Miért nem szálltok ti is a harcba?

IMAEL:

- Miért? Mi célja? - Senki se tudja,

Melyik tan is voln' az igazi?

- Várjunk, amíg az ész, vagy a szív

Győz.

(Gábrriel és kara elvonul, mialatt Imael karával a háttérbe húzódva nézik a végtelenben dúló harcot, honnan csak az égő világ vörös fénye sugárzik föl. Szünet.)

JÉZUS:

(A mélység felé nézve.)

- Atyám, elég már, hívd vissza őket

S tán észre hozza a pártütőket

A vereségük.

ATYA HANGJA:

- Hadd el a harcot, jöjj fel Mihael,

A hátralevőt hadd végezze el

A szeretetem.

(Szünet, mialatt az angyali karok felvonulnak.)

MIHAEL:

Legyen Uram úgy, amint kívánod,

Erőd helyett ím kezd el a harcot

Szereteteddel.

GABRIEL:

(Imael felé mutatva.)

Óh, de ezt az égi tábort,

Mely könnyel nézte harcod,
Zárd ki közülünk,
Mert mit keresne tovább a mennyben,
Ki félig hívő, félig hitetlen?

IMAEL:
Én?! - - - - -

MIHAEL:
...Egy szót se többet! Itt nincs helyed,
Hogyha hitünkkel nem egy hited.
- Menj!
- Már kezdet óta Istenünk magát
Hűn kijelenté, nincsen ok tehát
Kétségbe vonni szavait.

IMAEL KARA:
- Jézus! - - - - -

ATYA HANGJA:
...El innen! Menjen előlem
Mind, aki részben hívő s hitetlen!

MIHAEL:
El hát az Isten szent közeléből,
Tapasztalástok derítse ott föl,
Mi az igazság, mit higgyetek,
El, el körülünkől.

MENNYEI KAROK:
- - - - - El veletek!

MIHAEL:
Ki a világba s a kaosz felett
Álljatok örként, hogy ne törjenek
Abból ki soha a lázadók.
(*Imael karával el.*)

GABRIEL:
S most semmisítsd meg a pártütőket.

ATYA HANGJA:
Nem! Nem teszem, mert még jóra térhet
A kín, csalódás, tévely után,
- Amely a tévtan és bűn nyomán
Fakad föl, - egykor egész kara.

JÉZUS:
Atyám, tekints le és lássd meg, óh,
Mint tévelyeg a fényhordozó.
S gyermekeidet mint tépte szét
A tagadás, a kételkedés.
- Eltűnt a mennyből a mosoly, derű,
Az arcokon a félgyász árnya ül.
Fátyol borúlt a mindenség fölé

S minden szem titkon őket könnyezé
Szent szánalomból.

- Fáj lázadásuk, de felejtük el
S te kezd el újra Örök-kegyelem
Munkálkodásod.

- Te kezd, Te kezd, óh és add kezembe,
Hadd vigyem én a harcot örökre
S engedj utánuk és én ígérem,
Szent fegyvereddel visszavezérlem
Mind, ki igazság után epedve
Ment el színedtől a végtelenbe.

ATYA HANGJA:

- Mi visz utánuk? - - - - -

JÉZUS:

- - - - - A szeretetem.

- Hallom a jaj szót és nem nézhetem
Tétlen kezekkel tévelyüket.

ATYA HANGJA:

- Kinek szívében több a szeretet,
Állj félre Jézus és add át helyed
Annak.

MIHAEL:

Ne, ne! Ki volna, aki tégedet
Megközelíthet tiszta szeretet.

GABRIEL:

Te vagy az Eszme, Ideál, a Cél.

RAFAEL:

Terád tekint föl minden, ami él.

URIEL:

Látásod üdvünk igazi lényé.

MENNYEI KAROK:

Szavad - tanod a lélek zenéje.

ATYA HANGJA:

- Jézus, valómnak egész valója,
Vedd át a harcot s hozd rendbe újra
Egész világom.

- S ím, hallja meg most a magas, a mély,
Felkenlek téged társaid fölé,
Különb nevet kapsz, mint az angyalok,
Te vagy Krisztus, az örök titok
Személyesülve.

(Mialatt Jézust mennyei fényár veszi körül.)

- Kezedbe teszem az ő sorsukat
S mindent, mi azzal kapcsolatba' van.
Légy úr e perctől mindenek felett,

Szolgálja minden a szavad, szíved,
S érvényesüljön a szereteted
Mindenhol.

JÉZUS:

A végtelenből egy csipetnyi is
Kész univerzum, mely elég nekem,
Beigazolni a szeretetemet.

ATYA HANGJA:

Minden hatalmam átadom Neked,
Menj, menj, előttem kedvesb nem lehet,
Mint áldozattelt tiszta szeretet.
- Menj s kezd a harcot fegyvered szerint;
Hol szeretet vív, ott a győzelem
Tökéletessé, teljessé leszen.
- Menj, menj le s vidd az üzenetet,
Hogy az igazság elve felett
Az irgalomnak jutott szerep.
- Íme a minta, kövessétek Őt,
Jézust, kinél nincs bölcsebb, szeretőbb
Egész világon.

Negyedik szín.

Szín: az elpusztult világ mélységét betöltő s még itt-ott fel-feltörő lángok között omladozó sötét kaosz.

LUCIFER:

(Néhány társával jöve.)

Tűz! Tűz! - Mi szép, mily gyönyörűség
Nézni, amint az egekig ér
A láng.

(A háttérben leomló világrészek moraja között.)

Égj! Égj! szakadj, törj, ropogj, recsegj!

- Mily szép zenét ad omló eged.

Micsoda látvány, ah! e lángolás,

Amint ledülve elpusztul a váz,

Amint világa újra semmi lesz

S az égi fény az éj homályba vesz.

(Őrjöngő kacagás közt.)

- Égj, égj, kacagtass, dübörögj tovább!

S Te halld a dalt mit pusztuló világ,

Romlás hozsánnáz, átok énekel,

Amint az összhang zürzavar leszen.

(Szünet.)

- Dörögj, szakadj, ah! Pusztulj el világ.

- Égjen, ropogjon, csapjon fel a láng

Égig.

- Égjen, szakadjon minden szerte szét,

Darabra zúzva lássam szent egét
Megsemmisülni! És mint az átok,
Halott lepellel vond a világot
Át.

(A pusztulást nézve.)

- Csak kavargj füst, nőjj, terjedj kaosz.

- Nekem te vagy szép s oly iszonyatos

Az égi rendszer. - Dicső angyalok!

Jöjjetek ide, ha nem borzadok

E pusztulástól a lelketek.

(A lázadó angyalok egy része a kaoszból kibontakozva, kettesével vánszorogva jönnek.)

AZA:

(A mellette levő angyalhoz.)

- Ki vagy?! - - - - -

AZAEL:

- - - - - A lényed fele - a párod.

AZA:

(Megrémülve.)

Párom?!

AZAEL:

- - - - - A harcba kétfelé vágott

Isten.

LÁZADÓ ANGYALOK:

(Közönnyel nézve egymást.)

- Átok!

LUCIFER:

- - - - - Ah! Bosszúm annál erősebb!

És majd tudással fogom erőnket

Pótolni egykor. Ne csüggedjete,

Olyanok vagytok, mint az égiek,

Isteni szikrák, isteni lángok,

Kik romba döntnek ezer világot

Még.

MAGÓG:

(Keserűen.)

Elég, - ez is oly iszonyatos.

Rendszertelenség, homály, kaosz

Bennünk, köröttünk s mindenfele...

- Nem tudjuk, merre sodor a vész

És tehetetlen áll meg az ész.

- Tudás, elmélet, átok, dac, harag, -

Semmi sem használ, csupán sorsomat

Nehezítem meg.

AZAEL:

(Panaszosan.)

Mindholt sötétség, se út, se nyom,

Merre az ég, még azt se tudom.
- Tűzterhes felhők, fekete árnyak,
Villámok, lángok égnek, cikáznak.
Felbomlott minden, megszűnt a rend
S egész világunk lent, odafent
Kaosz.

MANÓD:
Minden tudástól cserbe maradva,
A holt anyagtól hajtva, sodorva,
Ragad a por, a végzet, erő
S nem úr felettünk más, ha csak Ő...

LUCIFER:
- Elég! ne említsd! Nincs csak anyag!
Egy ősváló van: e por, salak.
- Avagy nem látod, mi se maradt
Egész világból.

AZA:
- - - - - Minden eltűnik
S e pusztulástól összedül a hit
Az alkotóról.

LUCIFER:
- - - - - Láttad magába!
Együtt kerestük s hol sem találta
Elmének.
Mert csak anyag van s ez a lét oka
Minden dolognak s az anyag maga
Isten.
S nem, nem a tűz az,
- Az csak tünet,
S minden te vagy, te fényt,
Szellemet
Szülő örök tény!
(Új kaosz, háborgás.)
Ezen kívül nincs egyéb semmi más,
Minden kipusztult, csak ez a csodás
Anyag maradt meg minden időkre,
Hogy majdan egykor újjászületve
Éljen, mozogjon.
- Ez az, miből a dolgok fakadtak,
Ez az, miből a szellem, kisarjadt
S egyénesülve bennünk érte el.
Hogy tudatos lény, hogy isten legyen.
- Mert az anyagból lett minden, mi lett,
Ezt hirdetem én és ebben hiszek.
Erre tanít a megismerés,
A gnózis, - az ész!
- Se szent anyagnak őszállapota,

Titokba göngyölt ősi lét maga
Kaosz! - A semmi! Mely hol hal, hol él
S e változásban rejlik a tökély
Titka.

S aki az istent látni kívánja,
Kutassa fel a részben, parányba',
Ahol az anyag már semmi se
- S rá lel az isten lényegére.
- S ha lesz ki egyszer rendszerbe fogja,
Természeténél fogva uralja,
Úr lesz felette, úr, amilyen
Ő volt, - ha volt. - Bár én tagadom!
Csak tünemény ő, mint az atom
Energiája. - De elég a szó,
Okoskodásnál most előbb való
A tett.

GÓG:
Mégis ez örült kaosz felett,
Hol okozat s ok rombol, teremti,
Eligazodhat-e vajh az elme?
- Hisz semmi rendszert sem látni benne. -

NÓD:
Évezrek óta barangolom
E holt kaoszt s még azt se tudom,
Teteje, alja, közepe hol...
- Kijutok-e vajh valamikor
Innen?...

LUCIFER:
Minden teremtés végső egésze,
Anyag, erőnek ölelkezése.
Ezt kell kilesni száz tényen át,
S tapasztalással lesz a világ
Eszköz kezünkbe.

NÓD:
Már szerte omlott örökhona
S még most se látszik a nagy csoda:
Isten.

LUCIFER:
Mert nincs. - Ah! nincs, még hol se találtam,
Sem az egészben, sem a parányban.
Mert nincsen, hisz már nyilvánvaló
Az, hogy nem Ő, csak permutáció
Végzi e sok-sok csereberét
S múlás-levés közt éli a lét
Kelő-mulandó torz életét.

SAMA:

Egyre sötétlik, haláltusáját
Vívja köröttünk a nagy világ.
S angyalaidnak a milliárdja,
Beleveszett ez omló világba
S ki merre, hol van, senki sem látja.
S mint szörnyű sírhant teríti szét,
Angyalaidra szemfödelét
A lét.
S még azt sem tudjuk, hogy valamerre
Vannak-e lények,
Avagy kipusztult végleg az élet.
- E sűrű felleg mindent eltakar,
Behantolódik az angyali kar
Lassan kaosszal.

LUCIFER:

Átok! - - - - -

LÁZADÓ ANGYALOK:

(A kaosz új háborgásától szétszórva.)

- - - - - Ne folytasd! Beleveszünk,
Nem úr, nem úr már régi hitünk
E rom világon.

LUCIFER:

(Megrémülten lépve vissza a lábai alatt megnyíló kaoszból.)

- Mind elveszett? Ah! Mind eltapodta,
A végtelenbe szerte tagolva
E szörnyű romlás. - Letör e vész,
Amely köröttem tombolva ég,
Amely körül nincs se gát, se fék -
Letör.

(Szünet. Szét néz.)

- Egyedül állok, első angyalod,
A fényadó - és halld meg! - dacolok
Veled,
Te egy!

- Dacoltam ott fenn az égi karral
S dacolok itt is, mint pártos angyal.

(Lábai alatt egyre nyilladozó kaosztól hátrálva.)

- Ne háborogj úgy! Mit is kavarogsz!?

Átok alakban, te hitvány kaosz,
Lábam alatt?!

- Állj, csillapulj le, szolgálni vagy,
Mint pusztá eszköz, hogyha urad
Szól.

(Moraj, majd mindegyre nagyobb háborgás között.)

- Elveszítettem régi erőmet,
Vagy a világból halt ki a lélek?
- Mi ez!?

(Szünet. Szétnéz, majd elrémülve.)

- Hát minden elvész, újra semmi lesz?

- Anyag vagy Isten, vajh, ki teszi ezt?

Ki vív velem még e kaosz megett?

Öntudatosság, avagy mi vezet,

Anyag?!

- Isten?! - Ah! Nincs, nincs! Én nem hiszem!

Én tagadom, mert szörnyű nekem

E hit.

(Őrjöngve.)

- Nincs! - Nincsen Isten! - Csak a világ!

Mely önmagában hordja magát

Van. - Ah! már látok! - Most tisztán látom,

Most, amikor az egész világot

Vallom uramnak, mert nem a részbe',

De az egészben van eltemetve.

- Mi örület!...

Már-már megint más Istent hiszek?!

- Nem, nem, ah! nem. - Az életem,

Mely lüktet, érez, ez lesz nekem

Isten e perctől.

(Indulatosan.)

- Ez, ez s nem Ő, nem! - Temessetek!

Fedj el kaosz, csak ne győzzenek

Rajtam az égi elméletek.

(Szünet.)

- Semmit se látok, óh, micsoda éj,

Teljes sötétség, kipusztult a fény?

- Hullj, hullj, temess hát, temess kaosz,

Vesszek örökre, mit kavarogsz

Ily zavarosan tanaim körül?

(Az ég felé.)

- Ah! Semmisíts meg, vagy mire várok?!

Hisz tagadok s mint tagadás állok

Szemben tanoddal. - Csak meg ne érjem,

Amit tagadtam, mit sohse hittem,

Hogy Jézus... Ah, nem! - Nem Ő az Isten!

- Nyelj el kaosz!

Nem a halál, az élet a rossz!

- Vesszek dacosan, vad gyűlölettel

S megtört hatalmad, megtörik Isten

Rajtam.

- Aztán majd nézz le, nézd, mit csináltam

S teremts új rendet s légy a világban

Úr!

S én vesszek el, de örült átkaim,

Végig cikkázva végtelenjein,

Zavarják össze a harmóniát,

Mindaddig, míg csak visszhangot is ad

A lét.

- Nincs több erőm már, hogy ellenálljak,
E rám boruló, omló világnak.
Elmém, eszem mind úgy kavarg,
Mióta látom, hogy nem tudok
Semmit.

- Hantoljátok be, vagy temessetek,
De ne feledd, hogy ádáz elvemet
Most sem adom fel, büszke vagyok,
Erős, hatalmas s én dacolok
Veled.

- S ha éltek még ott fenn, fenn az égbe',
Kísértni fog ott tanom örökre
S mint árny a fényben, az öntudatba',
A tagadásom meg-meg zavarja
A hiteteket,
Ti félistenek.

- S most hangzon végső szavam az űrbe:
Nem törtetek meg, nem győzte még le
Senki erőmet, mert a dacomon
Megtört az égi, nagy hatalom.

(Pár társához.)

S ti keljetek fel, menjünk még tovább,
Nézzük meg mindhol, mint lett a világ
Rommá.

(El.)

A PARADICSOM ELCSÁBÍTÁSA

Ötödik szín.

Szín: A mélység másik része.

AZ ÚR HANGJA:

- Legyen világosság!

(Szünet, mialatt a magasban derengő fény gyűl.)

LUCIFER:

(Néhány társától követve, megütközve.)

- Fény?! - Erre, erre! Ott valamerre...

NÓD:

- Növekvő fényár, oly, mintha jönne!...

GÓG:

Sugárt se láttunk eddig sehol

S most, - mint az égben valamikor,

Minden világol, dereng, ragyog,

Menjünk felé, jöjj!

LUCIFER:

----- Megálljatok!

(Szünet, tépelődve.)

Rohanjatok szét, minden irányba,

Lessétek el, hogy ki, mi csinálja

E renoválást.

AZA:

----- Evolúció!

MANÓD:

(Elintve.)

Mindent kitár és mindent fed e szó.

AZA:

- Menjünk!

(A lázadó angyalok feltápászkodva el.)

LUCIFER:

(Egyedül nézve a távolból egyre jobban derengő fény felé.)

- Mennyire kél, tör minden az égnek.

Hogy bontakozik, nyílik az élet.

Új tavasz árad, - újabb világok

S akárminth nézzem, semmit sem látok

A háttéréből.

(A távolban szétrajzó csillagvilágokat nézve.)

- Ne búj előlem, mond, mi fed el,

Hogy száz tünet közt sem érti fel

Titkos valódat elmém, kaosz!?

KAOSZ HANGJA:

Egész valóm nyílt, de csak a hit
Láthat be itt-ott az ősokig.

LUCIFER:

(Bőszülten.)

Ne dübörögj úgy! Elég-elég!
Unott nekem az égi beszéd.

(Szünet.)

- A fénytől éledsz. - Fény, - tűz, - anyag?

- Az elmém újra ide lyukadt,
Ez az igazság!

- Avagy felelj, te mélységes kaosz,
Mi indított meg, miért kavarogsz,
Ki szórja reád fénysugarait,
Ki az, mi az, ki új életre hív?
- Felelj!

KAOSZ HANGJA:

----- Az Isten! -----

LUCIFER:

(Fokozódva.)

----- Ah! ki se látta!

Nincs-nincs, ha csak nem lelke a lángja,
Fénye a létnek, láng, hő, meleg,
Ez valamelyik, mely átdereng
A létezőkön.

Ez! - Az anyagnak lelke, az Isten!
Az ősalap és kívüle nincsen
Más!

MIHAEL HANGJA:

----- Van! -----

LUCIFER:

(Felnéz, szemeit dörzsölve hátrál.)

----- Ki szólt? - Ah! - Kik járnak ott?

A kételkedők, - a bukott angyalok!?

(A magasban a kételkedő és száműzött Imael és elvonuló karát látva.)

- El-el veled, kép! Mit tegyek? - Átok!

Letagadom még azt is, hogy látok?

Letagadom, le, mindenki előtt.

- Hol, merre vagytok!? Ne lássa meg Őt
Senki!

- Azt hittem, minden romba, összedült,
Egész világra romlás, átok ült,
Elpusztult minden, Isten és világ
S most látni kell, hogy érintetlen áll
Az ő hatalmuk csupán csak engem
Vert ki az ég és űzött el Isten.

(Tiltakozva.)

- Isten? - Az Isten!? - Ah! mit beszélek?
Az én eszem is már ide téved
Egyre?

GÓG:

(Rémülten jön s görnyedve húzódik Lucifer mögé, majd a magasba mutatva súgja.)

Nézz oda messze, - látod? - Amott,
Mint vonják be a demiurguszok
A tér s időnek korlátjaiba
S építik újjá, mint volt valaha,
Egész világod.

(A mindenfelől visszaroohanó lázadó angyalok közül.)

NÓD:

- Ott a magasban, a kaosz felett,
Nézd, új világot építenek
Világromokból!

LUCIFER:

(Felnéz, megrendülve.)

- - - - - Paradicsom!?

- Mi terve ezzel?... - Lerombolom!

LILIT:

(Riadtan mutatva a magasba.)

- Isten.

LUCIFER:

(Közbevágvá.)

- - - - - Ne mond ki! Mintha ajkadon

Tűzláva folyna, kínzón-égetőn.

Nem bírom el a neve erejét!

Áthangzik rajtam s egész lelkem ég

Tőle.

NÓD:

Találj helyette más, jobb nevet!

GÓG:

Mindegy akármit - - - - -

LUCIFER:

- - - - - Segítsetek!

(Szünet.)

MAGÓG:

Olyant, amelyik hűn kifejezze

Azt, mi az oksort szövi egészbe

Rendszeresítőn.

NÓD:

(Találgatva, mialatt Lucifer tagadólag rázza fejét.)

- Fajsúly! - - - - -

AZAEL:

----- Erő! -----

SAMA:

----- Tűz! -----

GÓG:

----- Vonzás! -----

MAGÓG:

----- Elem.

LUCIFER:

(Leintőn.)

- Egyse! Hisz ezt már mind ismerem!

- Valami más, jobb fogalom kéne.

Amelyik mindent magába véve

Összpontosítson.

SAMAEL:

- Nincs több olyan szó, csak -

LUCIFER:

(Tiltakozva torpanva elé.)

----- Ah! ne halljam

Régi nevét, még létét se tudjam

Többé!

SAMA:

Úgy mondj helyette akkor más nevet!

LUCIFER:

Mondok, de akkor az istenetek

Legyen!

(Szünet, mialatt elgondolkozva magához.)

- Óh, bontakozz ki világ előttem,

Hogy lássak át már én is a tényen

A tényezőig. - Oszolj, te köd,

S lássak be hozzád, te ős, örök,

Szent tényező. - Ah! Már-már kitárul...

- Elmémbe új fény, új látomás gyúl...

(Fenn.)

- Látok! Ah! látom! Elértelek!

Ez! Ez az Isten! Ebben hiszek!

LÁZADÓ ANGYALOK:

- Beszélj! Mi az! Szólj! Szólj! Mond ki, óh!

Halljuk, mi az a szent eszme, - szó!

LUCIFER:

- Természet! -----

LÁZADÓ ANGYALOK:

(Ujjongva.)

----- Ez az! -----

LUCIFER:

Lelke a pornak,
Amelynek mélyén terv, eszme, szózat
Lappang titokban
S midőn kipattan
Él,
Mint egyén, személy.

GÓG:

Természet!? -----

NÓD:

Ebből mindent megérthet,
Kiben az elme rendszeressé lett,
Ki lát, ki néz, tud, gondolkozik,
Akit tudás és nem dőre hit
Vezet.

LUCIFER:

A létezőknek igaz lényege,
Habár ezer más titkos tünete.
- Mindenhol ott van s hol sincs magába',
Egész világnak harmóniája.
Mely szerte hangzik, szerte-szét ragyog,
De lénye mégis örök őstitok
Marad.
- Észlelhető ím mindenfele,
A nagy világrend a tünete,
Hirdetni létét
S az éles elmék,
Nem is tagadják,
Csupán a vakság.

LÁZADÓ ANGYALI KAR:

(Csodálkozva.)

- Természet!? -----

LUCIFER:

Ez az és nem személy.
Lénye titok, mint mélységes éj,
Amelynek rezgő hullámai
Árasztják szerte az isteni
Erőt.
Egyik neve a természet,
A másik a világlélek.
S mind, kibe lángja fel-fellobog,
Isten lakik és istenek azok,
Kiket tudási vágyam ösztökél.
- Ez az, mi körül a nagy végtelen
Kering, forog, él, lüktet, mozog,
De mi örökké tétlen és nyugodt
Az abszolút közép.

MANOEL:

- Isten? - - - - -

LUCIFER:

- - - - A semmi! - Hisz személytelen!

Ki bele olvad semmivé leszen,
Mint ez, de léte örökké marad,
Csak az egyéni különlet s tudat
Folyik az őssznek tengeribe,
Hogy elmerülve a szent semmibe,
Eltűnjön mind, mi egyéniség
Volt.

- Így higgyetek s az Isten helyett
Imádjátok a természetet,
Mert ez a két név lényegben egy.

(Őrjöngve.)

- De sohse Jézust, csak Őt nem! Őt,
A szerető Jézust.

(Az ég felé kihívóan.)

- Avagy mutasd meg Jézus magad,
Hadd lássa végül a hatalmadat
E pártütő had!
S jöjj, jöjj, óh s dönts meg elméletem,
Tanom, tudásom, - követelem!
A Te hiteddel.

(A magasban felragyogó fénytől áthatott kaosz felett megjelenő Jézus elől hátrálva.)

- Látlak! - Elég volt. El-el veletek!
Eddig se hittem, mostan se hiszek
Neked, se másnak,
Csupán az észnek, csak a tudásnak.
S legyen a híved az egész világ,
De én az ésszel harcolok tovább,
Amíg az elme nem győzi meg
Szíved!

- Nem tagadom, sőt vallom, tudom,
Van Isten, van, de csak fogalom
S nem Te!

MENNYEI KAR:

(Jézust állva körül.)

Ő a legelső az Isten előtt,
Az Istent látja, aki látja Őt.

LUCIFER:

Némuljatok el, ah! Ne halljalak!

- Ki tudni indul, az mind megtagad,
Jézus!

MENNYEI KAR:

Hiába minden balga tagadás,
Nincs rajta kívül fönn-lenn senki más,

Ki által meg kell tartatnotok.

(Jézusra mutatva.)

Ő lett az Úr!

LUCIFER:

----- Ah! hallgassatok!

(Magához.)

- Mi tévelyítő, majd mind imádja
S nincs egy bizonyosság, amely kitárja,
Beigazolja,
Vagy letagadja
Őt.

ATYA HANGJA:

- Ez az én szeretett fiam,
Akiben lelkem gyönyörködik.
- Őt hallgassátok!

LUCIFER:

(Tombolva.)

----- Ah! Hogy dörög!
S nem értem én e dörgés között
A szót.

AZ ÚR:

- Fényhordozó! - Az még nyitva áll,
A szeretet hív, térj meg, visszavár
Isten kegyelme! - Ne tévelyegj!
Higgy és jöjj helyedre, amíg lehet,
Mert az örök szent harmóniába'
Hiányzik egy hang, karod danája.

LUCIFER:

- Újra az Isten... Átok? Mánia?
Itt még neve se hangzon fel soha!
- Mondtam, az élet az örök anyag
Titkos sajátja s minden gondolat
A por szülöttje. - Isten helyett
Imádd Te is a természetet
S ne láthatatlant, akit nem hihet
Az ész.

AZ ÚR:

- Jöjj, míg jöhetsz, mert nem itt a helyed,
Fél gyász lebeg a mindenség felett,
Mióta nincs ki fényt szórjon reá.

LUCIFER:

(Magához.)

- Ah, szörnyű percek, - most kell döntenem.
El-el a mennytől, elvonszol eszem
S szívem nem enged, - visszatartana, -
S úgy érzem, ennek is van még szava,

Mit nem tudok elcsillapítani.
- Mit vessek el most, elsőségemet,
Avagy a régi, égi körömet?
Szolga legyek fönt, avagy úr alatt?
Ah! Kibe bízam, Benne? - Vagy magam
Saját erőmre bízva untalan,
Küzdjek, - örökké?
- Istenhez-e, vagy az Istentől el?
- Ah! Mit kövessek?

(Szünet.)

Hallgass el szívem!
Hallgass örökké és többé sohasem
Engedd eszem, hogy akadjon szava.
(Magasba meredt fejjel, dacosan, fenn.)
- Soha!

(Elborul.)

Közétek én, ki Istent sem hiszek!?
- Nem engedi már bé az ismeret
Öntudatig e dőre hitet,
Imádni azt, kit nem ismerek.
(Jézus felé dacosan.)
S Téged? - Tagadlak! El körömből, el!
Nem kell a fényed, jobb így fénytelen
Járni az árnyak mélységeit,
Mint e sötét, vak és balga hit,
Mely Téged állít Isten helyett
Elénk.

LÁZADÓ ANGYALOK:

Távozz honunkból! Kínunkra vagy!
Élj fenn magadban, und magányodat,
Formáld a port, vagy tündökölj tovább,
Csillogja fényed millió világ,
Mi nem!

LUCIFER:

(Mennyei kar felé.)

Hulljon, boruljon Eléd e tömeg,
De én dacosan állok itt veled
Szembe!
S tagadok mindent, mindent, ami
Téged imádó, égi, isteni
Tan.
S legyek én éj s Te légy a fény tovább,
Maradjon Isten rejtélyes Atyád,
Ha van, ha él, ha uralkodik,
De nem hiszünk mi annak, Akit
Csupán az égi dőrej igazol,
Ha szól.
- Menj hát, tagadlak s engem oda fenn,

A hódolók közt, nem látsz már sosem!
Menj hát körükből, menj el Szeretet,
Menj önkörödbe, nem ért engemet
Szív, érzelem és vidd hírül Neki,
Fényhordozóját mind messzebb viszi
Önállósága.

AZ ÚR:
Úgy másra bízom majdan szereped,
Mert ily homályban többé nem lehet
Az úr.

LUCIFER:
Honnan veszed Te, mind e hatalmat?!
- Valld be előttem, hogy ki vagy, mi vagy?

LÁZADÓ ANGYALOK KARA:
(Fenyegető ellenállásra tömörülve.)
Tárd ki előttünk igazi lényed,
Azt, mi a tények leple megett
Mindenhatónak jelzi kezed,
Tárd ki! Nevezd meg! - - - - -

ATYA HANGJA:
- - - - - A szeretet.

LUCIFER:
(Dacosan torpanva maga elé.)
Én a tudásban, - észben hiszek!

MIHAEL:
Kell mind a kettő, a fő, lelkedet
Melyik vezérli és melyik követ.

LUCIFER:
Szív szeretettel, mi nekünk kevés,
Hogyha felette nem áll őrt az ész,
Mindentudásunk.

MIHAEL:
- - - - - Nem éred el,
A te utadon azt sohasem!

LUCIFER:
Elég, avagy ha még szembe álltok,
Új harcra szállok s mint súlyos átok
Mindenféle támadással,
Rombolással, lázítással
Zavarom meg a világ
Harmóniát.
S nem lesz soha többé béke,
Sem a mennyben, sem a mélybe',
Fogadom!
S istenséged, tanod, lényed,

Mindenkoron, míg csak élek.
Tagadom.

MIHAEL:

Akkor a törvény, -
Én!

Állok elédbe, mint égi gát,
Érvényesíteni Isten szavát.

LUCIFER:

S én mégis újra ellened állok
S pártokra tépem az égi táborn.

AZ ÚR:

Úgy az erődöt végleg elveszem,
Hogy képtelen légy szent törvényeken
Által tiporni s az, mit imádsz,
Az kösse lényed, az legyen a gát
A szellemednek.

LUCIFER:

(Elerőtlenedését érezve.)

- Megrontott! Átok. Mi van velem?

El-el köréből, mert még képtelen
Leszek a harcra. - Szuggeszció?!...

- Ez fegyvered, ah! a puszta szó?!...

- Menjünk! - De halld meg, egek Istene,
Itt fogadom, míg rommá nem leve
Minden, de minden, nem pihenek,
Ameddig össze nem dül eged
Ostromaitól.

S száz gát előtt száz módot lelek

S erő helyett a szellememet

Viszem a harcba.

S visszajövök

Megkezdeni majd átkos, örök,

Nagy rombolásom.

S nem lesz csak kín, jaj, rom a világon!

MIHAEL:

Úgy vessz, ahol vagy és az alvilág
Legyen a béklyód, börtönöd, hazád.

És régi, égi neved helyett

Mától a Sátán legyen neved.

(A kaosz rés bezárul, minden eltűnik.)

SÁTÁN:

(Tántorogva, hátrálva.)

Megbélyegeztek. Ah! Hát legyen

Átokká, gyáásszá, rémmé nevem.

S legyek a rontás, a bűn, a halál,

A fény helyett a sötét, komor árny,

Búsítani minden örvendő kebelt,
Hogy ne lehessen többé odafent
Mosoly.

(Karjait széttárva, őrzöngőn.)

S most halld meg, halld meg ádáz szavam!

Téged csodállak, te vagy az uram,

Örök világrend! - te örök titok,

Mindent teremtő, szülő ősi ok.

- Természet! - Ősök! - Világrend! - Szellem!

Mind jó, akármilyen, csak nem az Isten!

...Nem!

- Vissza a mélybe, éjbe, kaoszba,

Hogy ki se lássa, senki se hallja

Jézust közölünk.

(Démonaihoz.)

- El hát nyomomban tántoríttalan

S tudom, tudom, hogy egykor még utam

Oly széles út lesz, mint a világ,

S reá tér mind az, aki nagyra vágy.

(A magasság felé, a végtelenbe mutatva.)

S azon fogom majd megrontani

Mind azt, mi égi, ami isteni

Munka, tanítás, terv, cél, remény

S minden örömben ott leszek én,

A Sátán.

Hatodik szín.

Szín: a paradicsom egy része, a száműzött angyalokkal.

MIHAEL:

(A száműzött angyalokhoz.)

Ez lesz hazátok mindaddig, amíg

A tagadás győz, avagy győz a hit

A lelketekben.

- Nem jöttetek az eget védeni,

Most hivatástok lesz föltartani

A pokolt.

IMAEL:

Hit - tagadás, de vajh', nem mindenik

Tagadás részben, a más részben hit?!

- Hol, merre Isten? Üres menny s világ

Ki látta vajjon? Mind csak e csodás

Világot látja s nem tudni, hogy

Nem-e helyesebb, ha tagadok?

Mert hogyha elmém, létét keresve

Mindegyre feljebb törtet Feléje,

Mindjobban oszlik, eltün előlem

S csak ténykedésin át hagyja sejtne
Létét.

- S ha a világot nézem magába'
S elfogadom, hogy e pusztá lárva
A lét szülője, - úgy még nehezebb
Elhinni ezt, mint amazt a hitet.
S így áll az elme e nagy homályba'
Tudási szomjjal, hitre utalva
S bűnömül írod a közönyömet
S kételkedésem, de mi mást tehet
Gondolkozó lény.

EMAEL:

- Avagy láttuk volna meg egyszer,
Mi az igazság egész erőnkkel,
Pártjára állnánk, - de így, vakon?
Sem nem hiszem és nem tagadom
Istent.

MIHAEL:

Valami van, azt elméd belátja,
Valami háttér van a világba'
S akármilyen néven nevezed is el,
Végső fogalmát úgy sem érti fel
Értelmiségünk.

- Isten - világ?

Akármit válassz, úgyis csodás
Marad előtted a lét oka.
De ha tudásod meg-meghaladva
Tekintsz a titkos örök homályba,
Megláthatod a világlátáson át
A legnagyobb, szent, örök csodát,
Az Isten létét.

Mert mind e szép rend és a rendszerek
Azt igazolják, hogy kell lenni egy
Nagy rendezőnek.

Mert az erő és anyag magába',
Hogy ha a szellem nem hat rája.
Kaosz.

S a célszerűség, mely mindeneket
Egy nagy, közös, szent, örök célba vett,
Azt bizonyítja, hogy minden megett,
A vezető elv csak szellem lehet, -
Isten.

- S törvényszerűség, mely a világon
Kicsinyben, nagyban, eszmén s a tárgyon
Törvényszerűen uralkodik,
Azt hirdeti, mit rég sejt a hit,
Hogy a világnak van egy ura,
Az értelem s ez Isten maga.

S a célszerűség, törvény, rendszerek
Mind igazolják, hogy kell lenni egy
Szent öntudatnak, mert lehetetlen,
Mi észszerű, az pusztán a végtlen
Találkozása volna csupán.

S végül a lét nagy harmóniája,
A holt anyagból nem kelhet lábra,
Hogyha az Isten nem árasztaná
Életadó szent életét reá. -

- Elfogulatlan tekints a létbe,
Túlhan a formán, az égi fénybe'

S meglátod ott,
Művein át ím mindhol ragyog,
Hogy:

- Isten nélkül műve föl nem érhető!
- Nyilvánvaló léte, szükségszerű Ő!

MENNYEI KAROK ÉNEKE:

(A távolból.)

Minden csodád közt, legnagyobb Te vagy,
Csodáljuk műved, de lényed körül
Megértünk mindent, mi teremtetett,
Misztériumként Te maradsz csupán,
Te végtelen, kit föl nem ér talán
Soha a véges képzelete.

MIHAEL KARA:

Őt igazolja minden szép, csodás,
Szent, bölcs, dicső, nagy elgondolás,
Műve, a létünk s mi önmagunk,
Legszebb tanúi magunk vagyunk!

AMAEL:

Én nem tagadtam, nem is hiszem,
Gondolkozóan kételkedem.
De azt belátom, hogy van valami,
Mi nem erő és nem is anyagi,
Egy ismeretlen uralkodó.
A láthatatlan titkos való.
De hogy e háttér Isten, vagy világ,
Ezt még közöttünk ki sem látta át.
Mert mind hiába, még láthatatlan
S körötte fény, árny, szellemi harc van.

MIHAEL:

Nem láthatatlan, mert Jézuson át,
Már kijelenté kezdettől magát
S vágyunkhoz mérten személyesült
S egész világon Jézus egyedül
Isten!

(Szünet, mialatt a mennyei karok zenéje hallik alá.)

S amikor újra harmónia lett,
Minden karoknak ki jelentetett.
Úgy mondta Isten hangja, a Fia,
Mélység, magasság örökös ura,
Aki ítélni fog minden felett,
Mint az örök, szent, égi Szeretet.
- Nincs Rajta kívül más Isten, csak Ő!
Mit igazolni fog még a jövő
Egykor.
S ki visszavágyik Isten közelbe,
Csak úgy jöhet, ha már hisz is Benne
Rendíthetetlen!
Mert semmi tévely,
Tagadás - kétely
Nem nyer helyet már többé az égben
Soha!

IMAEEL:

Higyjek-e néked, mert oly kevés
Kiölni bennem a kételkedést
Szavad.
Isten szava meg mintha dörögne,
Ki szónak érti, ki semminek se.
Jézus pedig oly titkos talány,
Kinél nagyobbra még nem talált
Elmének.
S most ennyi fény-árny, elv s tan között,
Mi mást tehet az, ki az örök
Igazra szomjas, mint kételkedik.
Addig, amíg
Világosabbá nem lesz a hit
Öntudatában.

DÉMONOK KARA:

(A mélységből.)

Hinni, óh hinni Jézus szavába',
Ez minden élő szent hivatása
S hiába törsz e hitnél tovább,
Talány marad az ég, a világ,
Mert e hiten túl minden hiába,
Beljebb jutunk csak az éjszakába.

MIHAEL:

Mindent kitártam, válasszatok
S önsorsotoknak önmagatok
Legyetek döntő eszközei.
(El.)

DÉMONOK KARA:

(A mélységből.)

- Keresni, tudni megérteni,

Ez az igazi, az isteni
Út, hivatás, cél, mert az értelem
Az csak, mi egykor istenné teszen.

EMAEL:

Fönt, lent beszélnek, tanok csatáznak,
Vajh', mit kövessen, a fényt, vagy árnyat
Elfogulatlan gondolkozó?

IMAEL:

Higyjünk - tagadjunk? - - - - -

AMAEL:

- - - - - Egyik se való
Gondolkozókhoz.

SÁTÁN HANGJA:

(A mélyből.)

- Kutasd keresztül-kasul világod,
Amíg nem látod, meg sem találod
Titkát.

MENNYEI KAR ÉNEKE:

Egész világa Őt igazolja,
Hogyha az elme bölcsen kutatja
Végig a dolgok oksorait,
Csak a makacsság nem lel a hit
Részére elég támpontokat.

SÁTÁN HANGJA:

S mégis a kétely mindhol felébred,
Ha kutatóan tekint a lélek
Szét.

IMAEL:

Minő más szózat, minő más ének,
Melyiknek higgyek, vagy merre térjek?
- Hit s tagadás közt megejtve állok
S kételyeimtől, - mely mint a fátyol
Takar el mindent, - már mit se látok.
- Ismerni kéne mindkét világot,
A fényt, az árnyat, eszmét és tárgyat
S akkor talán, de hiába - így...
A tagadás is úgy, mint a hit,
Jogos.

SÁTÁN HANGJA:

- Isteni szikrák! Örök szellemek!
A tagadás szól, - most figyeljete!
- Nem árt a hitnek az igaz tudás,
Emel a fényen az árny, mely fia
S tágítani fog a hit méretén
Az ismeret, mint hajnalon a fény.
- Tudásra vágyik a bölcs, az egész,

Ha hinni kell, úgy mi célra az ész,
S tapasztalásunk? - De várjatok,
Felmegyek oda s amit tudok,
Mindent kitárok előttem,
Hogy végre most már ismerje meg,
Mind a világot s természetet.

Hetedik szín.

Szín: újra a mélység.

SÁTÁN:

Még szót se többet, menjünk az égbe,
Vagy elveszünk, vagy legyőzzük végre
Jézust.

DÉMONOK:

----- Mivel? -----

SÁTÁN:

----- Már van fegyverem!
Sebet ütök az égi hiten
Vele.

NÓD:

- Dac, - gőg? -----

GÓG:

----- Erőszak? -----

SAMA:

----- Bontó pártütés?

SÁTÁN:

(Fejét felvágva.)

- Nem! - A hazugság! Ármány, cselszövés!

Ha hinni kell, hát higgyen úgy az ész
Minden badarnak.

- Most feltörünk majd az új világba
S megmutatom, hogy mint dül halomra
Minden igazság,
Ha a hazugság
Szól.

(Fokozódó indulattal.)

- S ha kell, minden igazságot
Elferdítek, megnyirbálók
S ki se fogja végül tudni,
Mi isteni, mi démoni,
Mi az igaz, mi az álnok.
Ah! Megrontom a világot,
Tanommal.

- Elhitem, hogy az Isten

Az, ami a természetben,
Tűzben, fényben, hangban, tárgyba',
Mindenben él ezerszámra
S minden élő egyén, szellem,
Egy önálló, élő isten.

(Szünet, mialatt társai hátrálva nézik.)

S más harcba kezdek, szellemi harcba
S megmutatom, a tudás hatalma
Erősb a hitnél. - Meglátod ég,
Minő erő az, mely bennem ég,
A dac!

(Öklével maga elé sújtva.)

Nem győz le többet Isten soha!
Mert az igazra lesz már szava
A hazugságnak.

DÉMONOK KARA:

Úgysem látszik az igazság,
Győzzön hát a bűn, hazugság!

SÁTÁN:

(Az ég felé nézve.)

- Hiába volt a győzelmetek,
Tovább csatázom ellenetek,
Addig, amíg Őt le nem töröm,
Addig, ameddig minden öröm
Bánatra fordul.

- Elvetted ősi hatalmamat,
De a hazugság nagyobbbat ad
S romokba dönti világodat,
Jézus.

(Társai felé.)

- Mióta úrnak vallja magát.
Én gyűlölöm, mint világ Urát.
S még akarva sem tudnék neki
Úgy meghajolni, mint régente fenn.

- Merev a térdem, a gerincemen
Csonttá fagyott a gögtől az ideg,
Mely törni tud, de hajlani soha
S e dac, merevség lesz diadala
Akaratomnak!

- Menjünk s ígérem, dicső műveden
Új rést üt újból bosszuló kezem.

DÉMONOK KARA:

(Mialatt a Sátán köré sereglenek.)

Menj, menj, vezess, mi lépteidet
Vakon követjük, míg gyűlölet
S bosszú vezérel!

SÁTÁN:

(Félig elfojtott hangon.)

Új zászlót bontok, új elvet, pártot

S megbontom újjá épült világod

Harmóniáját.

- Ha építettél, úgy én rombolok,

S nem lesz világod többé már nyugodt,

Míg romba nem dül kezeim alatt,

Amíg az élet fölött nem arat

A halál.

- Mennyed, világod eléd borulhat,

Körül rajonghat, zenghet, imádhat,

De én dacolni fogok szüntelen

S mint egy sötét árny leszek fényeden

Gyász.

S lerombolom, mit kezéd alkotott,

Teremtek újabb zűrzavart, kaoszt,

Határt szabok nagy uralmad köré

S két végtelen úr lesz az űr ölén:

Te - én! s az Isten alkotott művén,

A pártos eszme képviselve lesz.

- Szent örömdben, mint keserv leszek,

Áldásod mellett, mint átok megyek,

Fényed mögött árny, - vígság mellett bú,

Az ég derűnél fekete ború,

Hogy végezettre sírva lássad át,

Mint követi majd a tudás szavát

Az égi tábor.

(Társai felé.)

- Készen a tervem s fogadást teszek,

Megrontom mától az égi hitet

Anyagi tannal. - Belezavarom

Hitbe, tudásba s elvi pontokon

Rágódnak évek ezredein át,

Sohsem találva meg, hogy a világ

Mi s mi az Isten.

Elhitem, hogy minden az anyag

S megingatom a bizodalmukat

Az Istenükben.

S elfogja hinni az egész világ,

(Az anyagra mutatva.)

Hogy ez teremte, formálta magát, -

Nem Te, - világgá, a puszta anyag,

(Ég felé.)

S hogy Te csupán a tünete vagy,

Isten.

(Társaihoz.)

- Rólad a tárgyra fordítom szemét,

Hogy azt csodálva, lassan Istenét

Feledni kezdje.

S elhiszi majd mind, hogy az ősi ok,
Amelybe rejtve lappang a titok,
Anyag, erő, a világ, a lét.

(Magához.)

- Akármi, bármi, csak Istenét

Ne lelje benne!

(Előre indul, mire erős világrengés tör ki.)

DÉMONOK KARA:

- Állj meg, mi szörnyen reng a végtelen!

SÁTÁN:

(Megrendülve.)

Megáll, ha egykor romboló kezem

Teszem reája.

(A világ felé hátrálva.)

- Ah! Csillapulj le lázongó anyag!

- Nem ismered fel bennem már urad,

Ki játszi szóval szabta utaid?

- Ha nem imádott engem a világ,

Úgy ne imádja Őt se, senki mást!

Hanem helyette őrijító anyag,

Imádjának téged.

- Imádatra kényszerítem én

Az égi tábort, hogy Isten helyett

Téged imádjon, elmúló anyag

S benned keresse a talányokat

És túrja mélyed, míg csak szelleme,

Parányaid közt el nem tévede

Tudvágya révén.

Nyolcadik szín.

Szín: újra a paradicsom.

SÁTÁN:

(A mélyből felbukkanva.)

- Gondolkozók, ti isteni szikrák,

Hirdetni jöttem, mi az igazság.

Feltárni mindazt, amit tudok,

Hogy végre ti is úgy lássatok,

Mint én.

IMAEL:

(Közönnyel.)

Mi az igazság? - - - - -

SÁTÁN:

(Mindegyre feljebb bújva.)

- - - - - Megmutatom.

Csak jöjj s tekints szét világomon,
Ott, hol az őslét magában áll
S csak alkotóra, szellemre vár,
Hogy alakuljon terve szerint.

ALOEL:

- Megint egy új tan, másféle hit?

SÁTÁN:

Nem! Csak a szellemnek az sajátja,
Hogy az egészet részekbe látva,
Elvet cserélget.
S amíg a tények tömkelegébe'
Végig csatangol lassan az elme,
Más-más szögekből, más színbe lát
S azért cserélget filozófiát,
De minden lépés és tapasztalás
Növeli egyre az elmét - s tudást.
Míg aki gyáván önkörében él,
Az az igazhoz soha föl nem ér,
Beéri azzal, mit az égiek
Beszélnek neki.
Pedig az isten nem olyan, ahogy
Az égben vallják, hirdetik azok!
Hiszem, hogy van, csak mint, hol, hogyan!?
- S erre a válasz tanaimba' van
Szerte tagolva. - Figyeljete!
Kitárom íme elveimet
Nyiltan elétek!
- Mióta élek, évezreken át
Kutató elmém mindenfele járt.
S azóta én már más szemmel nézek,
Egészen másban látom az élet
Titkát.
- Mindent bejártam, mindent ismerek
S úgy szólhatok, mint az istenetek
És szembeállva az égi tannal,
Megdöntöm én, én, a pártos angyal
Azt.

AMAEL:

A te tanoddal, az Isten tanát?

SÁTÁN:

Az én tanom az, amit a világ
Hirdet!
- Nincs külön Isten és külön világ,
Az isten igaz létformája tárgy.
Minden dolognak őszállománya,
Mely egybeforrtan él a világba'

És a világ ez! - maga az Isten,
Amelyen kívül más semmi sincsen.

ELOEL:

Tagadod Istent? Hisz egykor hitted!?

SÁTÁN:

Azóta másként látom a létet,
Mert összejártam s már ismerem,
Tudásból sarjadt az én hitem.
Nem szent mesékből.

(A távolba mutatva.)

- Nézd, minden él, ah! mert minden isten
És maga isten, amit látsz, minden!

- Eszme, erő, tárgy, de nem személy,
Csak a világ, mely lüktetve él
S mindegyre más, új formát cserél,
S ez maga tartja magát uralva,
Erő s anyagnak az egyensúlya
A lét.

Itt áll előtted, kavarog, mozog,
Csak puszta szemmel föl nem foghatod.

- Látod, hogy él, az élet hatja át,
És ez az élet - Isten és világ -
Egybe!

És mindezeknek nem a gondolat
Az alkotója, hanem az anyag
Titkos valója, - a természete,
Csak nézd, kutasd át és tekints bele
Bátran.

- Nincsen teremtmény, mert minden örök,
Erő s anyagnak szent harca között
Szület a szellem, a szikra s ég
S e tűz, e harc az isteni lét,
Isten.

Egész világnak gyökere, lelke,
Amely kivillan s mint éltetője
Hat mindenekre.

S e harc a tények örök szülője,
Égnek, pokolnak ősz eredője,
Ez a teremtmény s a mindenható,
Melynek a szellem örök változó
Tünete pusztán.

IMAEEL:

A világ Isten? - - - - -

SÁTÁN:

- - - - - Ez a nagy egész,
Mely végtelen sok módon szól az ész
És öntudathoz. S e nagy egészbe'

Van szerte folyva, úgy, mint a léte,
Lénye. Csak nézz szét bátran s meglátod,
Hogy nincsen Isten és a világot
Fogod imádni - mint a többiek,
Kikben tanom a szellemi hitet
Anyagi hitre váltotta át.
S ezt kell kutatni, szerteszedni, míg
Nem oszlik szét a régi, dőre hit
Az ész tanától.
S ezt kell az isten helyére tenni,
Nem hinni kell, de érteni, tudni,
Hogy az anyag a mindenható
Való.

EMAEL:

Anyag? - - - - -

SÁTÁN:

- - - - - Az Isten. Nevezd úgy, ha jó!
Nekem a név már úgysem mérvadó,
A fő a lényeg, annak hiszek,
Mit láthatok, mit érzékelek.
Hited helyett nézz elmével, ésszel
S meglátod akkor, hogy mi a szellem.
S megérted tisztán, a láthatatlan
Mindenhol ott van, ahol anyag van,
Mindenben ott él, munkál, lobog
S akármin át is megláthatod.
Mindenben lüktet s mindenén át
Azt üdvözljük, ha a csodás
Világot nézzük. - Csodálkozom,
Hogy nem tudod, hogy minden atom
Egy kis mennyország, melyben zakatol,
Lobog az élet, lények, monáoszok
S minden parány egy egész világot
Rejt.

EMAEL:

Világ, világ! De honnan eredt?

SÁTÁN:

Az ős kaosztól! Mit keresed?
- Elég az, hogy van, hol hal, hol él
És a kaosznak a rejtekén,
Természetében rejlik az ok,
A mozgató, az örök titok.
- Mindent bejártam s újra ott vagyok,
Száz tan után is, hogy az anyagot
Vallom öröknek!
Régi tanomat rég elvettem,
Nem két alap, nem anyag, meg szellem

A lét alapja, hanem csak egy
És én csak ebben, ennek hiszek.
S nem az egészben, nem a parányban,
Hanem e csodás élő világban
Talál reája az öntudat.
Mert anyag, isten, természet, világ,
Mind azonos, csak más-más nevet ad
Mindenki néki, pedig mi egy.
- Csak eltakarja gyermekhited
Az értelemről.
- A láthatatlan csak munkáin át
Tárja ki létét, lényét, önmagát.
- S hogy rátalálhass, a parányiba'
Kell felkutatni, hogy mi a csoda
Titka.
- Ott kell kutatni, mindegyre beljebb,
Addig, ameddig már semmivé lett,
Érzékeidnek a valami
S csak tüneményin át észleli
Elméd.
(A világ felé tárt karokkal.)
- Oh, mert az észnek nyilvánvaló:
Műve nélkül isten föl nem fogható!
(Szünet.)

ILOEL:

- Mi másként hisznek a mennyben fenn.

SÁTÁN:

Mást lát a tényen az én szemem.
- Más oldaláról nézem a létet,
Halál nekem, mi ő nekik élet.
Ők mit se látnak, mindent csak hisznek,
Nekem a por, az anyag a lélek
Szent hordozója.

EMIEL:

Hogy igazodjon el az elme itt,
Hol isteneknek vitája folyik?

SÁTÁN:

Tapasztalással! Csak jöjj, ne félj!

AMIEL:

De tiltja Isten! - - - - -

SÁTÁN:

- - - - - Miért? - - - - -

IMOEL:

- - - - - Miért?

MIHAEL HANGJA:

Higgy, hol nem értesz! - - - - -

SÁTÁN:

----- Bigott beszéd!
Hinni, mert mondta s nem szól miért.
Gondolkozónak hinni balgaság,
Ott hol az észnek tárva, nyitva áll
A tény.
Avagy mit ér e gyermekhited,
Ha a világot nem ismered?

IMAEL:

Mit ér tudásod, ha csak az anyag
Törvényi közt túr, ás, váj, kutat.
Mit ér a por, óh, mit ér a sár,
Hogyha a lélek siváran áll
Magára hagyva,
Egy nagy üres, holt, világkaoszba'
Istenhit nélkül?

SÁTÁN:

(Türeletlenül.)

- Van, nincs-e Isten!? - Jól van, legyen!
Senki se látta s én nem hiszem.
De az nem Jézus, azt tagadom,
Mert hogy nem Ő az, látom, tudom,
Kezdetől fogva.
- Csak elhitették az égiek,
Hogy Jézus Isten s ti hiszitek.
- Elhiszitek azt, hogy Ő örök lény,
A többi, - én is, - tűnő teremtmény.
- Mi balgaság, ah! - nem az Isten Ő,
Csak az, mi én is, az örök erő
Személyesülve! Nem uratok,
Csak az, mi én és én is az vagyok,
Mi Ő!
- Személyesült Ő mindnyájatokba,
Hisz ez a titkok igazi titka,
Mert mindenkben az a lényeg él,
Mely rajta át is, mint isten beszél.
- Bennem is van az, az él bennetek
S én, mi vagyunk az örök istenek,
Nem pedig Jézus, avagy bárki egy!
- De mint vakok, most úgy ingadoztok
S féltek bejárni a nagy világot
S ellenem keltek, mert azt hirdetem,
Hogy szent szabadság s kommun legyen
Egész világon,
És ki se álljon
Felettetek,
Mint gyámolító istenetek!
- S mi volna bűnöm, hogy tudni vágytam?

- S nem hiszem Istent, mert a világban
Hol se találtam.

- Jézus is onnan jött le, honnan én,
A végtelenből s mint isteni lény
Áll most elénk, de mi igazolja?

- Semmi, csupán a saját szava!

- Elég-e ennyi, vajh' nem-e kevés
Annak, kit józan elme, tiszta ész
Vezet?!

- Eszméljete fel, álljatok szembe
S lássuk meg, vajjon az isten lelke
Különb-e Benne, mint ti bennetek.
S ha majd kivillan, Neki higgyetek.

ALOEL:

Te bizonyíts! - - - - -

SÁTÁN:

- - - - - Én? Úgy jöjjetek!

S beigazolom előttem

Tanom.

IMOEL:

- - - - - Az Istent mutasd meg nekem!

Mint fönt, ki vagy mi, most nincs előttem

Beigazolván.

SÁTÁN:

- - - - - Mi? Az anyag!

Avagy akármi, mit bánom, - álom!

De hogy nem Jézus ezért csatázom!

S ha más megoldást hol se találok,

Szét tördelem az egész világot

Tudási vágyból s megmutatom,

Hogy semmi sincs, csak parány, atom,

Anyag.

Csak lépjete ki e szűk világból

A végtelenbe, hol mi se gátol

Céljaitokba.

S amint ígértem, - szabad életet,

Ahol a lélek mindent megtehet

Nyitok eléte s újra ígérem,

Mindenki maga lesz ott az isten

Önönmagának.

AMIEL:

- - - - - Független élet?!

SÁTÁN:

Kommun, közösség dereng előtted!

- Jöjj! Jöjj! utánam s az anyagon

Kísérleteken igazolom

Tanom.

- Beigazolni az ég se tudta
Ki-mi az Isten, neked kell újra
Döntni hitedben, - s hogy ne csalódj,
Ismerned kell az őszanyagot,
Az én világom, az én hitemet,
Mert míg nem, addig nem lesz hited
Biztos.

EMIEL:

Látnám hatalmad? - - - - -

SÁTÁN:

- - - - - Láttad az Övét?

IMAEL:

Művén! - - - - -

SÁTÁN:

- - - - - De vajjon műve-e a lét?

AMAEL:

- Zavarsz! - - - - -

SÁTÁN:

- - - - - Tanítlak! - - - - -

IMAEL:

- - - - - Vajh mit tegyek?

SÁTÁN:

Kutass keresztül mindeneket!
Legyen előtted a cél tudásom,
S én átsegítlek száz akadályon,
Mert én előttem nincsen titok,
Nézek öröktől, látok - tudok
Mindent.

IMAEL:

(Társaihoz.)

- Mióta élek, látok és vagyok,
Hiszem az Istent, de csak anyagot
Látok köröttem
S az is mi szellem,
Csak ezen át
Árassza szerte-széjjel magát.
Nem tudom, honnan az egy, a más,
Oda fönn Isten, ide lenn a váz.
S most úgy találom, hogy a lét fele
A porból nőtt ki s az anyag szüle
Minden teremtményt és e nagy világ
Meggzülte Istent s benne önmagát,
Eszenciáját ragyogja felénk.
- Miért, miért nem látok tovább,

Miért takarja el a világ
Istent?

SÁTÁN:

Ne tépelődj már. Mond ki, nem hiszed
Az égi tant úgy, amint azt neked
Mondták az égi hatalmasok
S nekem elég, ha megtagadod
Istent!

IMAEL:

----- Tagadjam!? - Csak nem hiszem,
Hogy bárki - Jézus - Isten legyen!

SÁTÁN:

Elég! Elég ez! Mást se kívánok,
Csak Őt tagadd meg és a világot,
Van még időd, - ha megismered, -
Isten helyett majd azzá tegyed,
- Kövess!

IMAEL:

----- Vezess! -----

SÁTÁN:

(Kézen fogva.)

----- Jöjj!

Tanulni, hogy
Isten helyett majd az anyagot
Imád csodálva.

ALOEL:

(Elhúzódva.)

----- Odaveszel.

ELOEL:

(Aloel mellé állva.)

Vigyázz! -----

ILOEL:

(Eloel felé hátrálva.)

----- Ne kételkedj! -----

AMAEL:

(Imael felé húzódva.)

----- Nem veszhet el,
Akit igazság szomja vezet,
Akármilyen úton, bárkit követ.

EMAEL:

(Imael után indulva.)

- Menjünk utána! -----

MIHAEL:

(A Sátán után induló angyali kar elé lépve.)

- - - - - Megálljatok!

E pillanattól nem lesz jogotok
Eme világhoz; - el innen vele,
Le a siralmak bús völgyibe.

(Sátán felé.)

- S te büntetésül a mélység helyett,
(A távolban kibontakozva közeledő Föld-golyó felé mutatva.)
Az alvilágból azt a porszemet
Kapod, ameddig meg vív ott veled
Isten;
Amíg a többi angyali karod
A végtelen sok szétszórt csillagot -
Láncul.

SÁTÁN:

- - - - - A Föld!? - Ah! Ez is elég!
Megdönteni a tanodat ég!
S helyére tenni majd az enyémet,
Az én tanom és - isten leszek
Tudásom révén.

MIHAEL:

(Száműzöttek, majd a lázadók felé.)

S ti menjetek ím vele a porba,
Egy tisztuló nagy fájdalmas útra
S te légy vezérük, hogy ismerje meg,
Aki neked hitt a te lelkedet,
Tanod, tudásod, míg észre térve,
Elszakad tőled elméje, szíve.
De kik szavadnak ellene álltak,
Kiknek szívükhöz nem fért a csábnak
Tana, tudása, - az itt marad,
- Mint védőbástya vigyázni a
Pokoliakra, - védangyalul.

A FÖLD MEGRONTÁSA

Kilencedik szín.

Szín: a puszta és ékesség nélküli ősföld, melynek sziklaormain a száműzött angyalokat vezetve jön alá, lázadó angyalai élén a Sátán.

IMAEL:

(Megütődve.)

Ez az anyag? Mi rettenetes!

- Micsoda sivár, puszta, üres,
Rideg világ, hol se szép, se jó,
- Méltó tanodhoz, neked való
A Föld!

AMIEL:

(Indulattal.)

Formátlan, zagyva.

EMIEL:

(Keményen.)

----- Nem ezt reméltem!

AMAEL:

Hol itt a boldog, független élet!?

EMAEL:

Hol a szabadság, az isteni lét!?

IMAEL:

Hol van, mutasd meg, melyből létre kelt
Minden.

SÁTÁN:

(Az anyagra mutatva.)

----- Előtted! -----

IMAEL:

----- Ez a holt anyag?!
- Hol rejlik ebben szellem, gondolat!?
- Mit cselekedtem! Nem ezt akartam,
Én fényt kerestem s itt csak homály van,
Tudatlanságod!
(Ég felé.)
- Oh! Isten, Isten! Te láthatatlan!

SÁTÁN:

Megállj, megállj, várj, még sok szavam van.
- Fuss csak keresztül gondolatoddal
A látszaton s lásd, nézd az anyagban
Mennyi erő van. - A világelelem!
S valahol itt van, csak még nem lelem
Mélyében istent, de a határon

Ha áttekintesz - a formán, vázon -
Meglátod lényét valahol ott,
Meglátod azt, hogy az anyagot
Mint fogja össze az anyagtalan
Isten - - - - -

IMAEL:

- - - - - Ne ámíts! Én messzebb látok!
Tekintetemnek szűk a világod,
Kevés a forma, a por, a sár,
Gondolatom az egekben jár.
- Ott fenn az Isten volt a nagy titok.

EMAEL:

- A józan ész meg itt az anyagot
Találja annak, - Bárhova nézek
Titok marad a szellem, az élet,
Isten s világa. Ah! mert sehol
Nem látni át az örök fátyolon.

IMAEL:

Ahoz pedig oly vakság kellene,
- Hogy felavassam Isten helyére
A holt anyagot, - mint a tied!
- De nem leszek vak, mert most sem hiszem,
Hogy az anyag voln' az örök elem. -
- Merev... kietlen... puszta... éktelen...
- Mily nagy sötétség a mélység színén...
S nem látni át a homály fellegén,
Hogy mit takar el szemeink elől.
Sohasem hittem, sohsem tagadtam
S úgy állok most is, mint ott fönn hajdan
Kétkedően. - Van Isten, látom,
Csak merre, hol, mint - most se találom,
De hogy van, érzem, hiszem, tudom,
Merre, nem értem, de valahol
Van!
- S amit nem láttam fenn, most látom át,
Hogy Ő az élet s hulla a világ,
Hogyha a lélek nem hat rajta át
Életadóként. - S zagyva tömeg
Minden, mi por, sár, anyag, mi test!
S ez, ez a hulla igazolja, hogy
Vakság hiheti csak az anyagot
Mindenhatónak. - Erő! - Anyag!
Megvet a szellem, csupán a vak
Magasztosít föl.

EMAEL:

S tudásod téboly, ha ezeket
Még meg se látta! - Mond, mért színleled

A nagy tudóst, a vak hívó helyett
Anyagimádó?

AMAEL:

- Tudást kerestem s hitre találtam,
Kitörni vágytam s csak a karámban
Maradt a lelkem, bármibe kezdjek,
Sem tagadásom, sem kétkedésem
Nem visz előbbre, ha csak a hit,
Az ősi, tiszta, a szent, mennyei
Tan, nem.

EMIEL:

S akármilyen, bármi lehet az isten,
Csak ez a por, sár, csak az anyag nem!
Ezt már belátom s hazug szavad
Megvetem, úgy mint a tanodat.

IMAEL:

Vissza a Földről, óh! vissza, vissza,
Isten közelbe, imádni újra
Őt.

EMAEL:

Jézust! Kinél nincs jobb, szeretőbb,
Egész világon!

SÁTÁN:

(Felindulva.)

Egész világnak a fejedelme,
Ki még az égben úr lett felette,
Aki előtt már minden titok
Nyilvánvaló lett, az én vagyok.
S ha már a lelked imádni vágy,
Valami Istent, engem imádj!

AMAEL:

Isten helyett most te lépsz elé
Fejedelemként?!

EMAEL:

Egy szót se többet! Elég, elég már!
Mindég hitettél, ígértél, csaltál.
Merő hazugság minden szavad,
S hazudsz, hazudsz, ah! mikor tagadsz,
Tagadod Istent.
Ha már az ésszel nem érhettem el,
Eléri akkor szerető szívem,
Szent sejtelemmel és hiszek, hiszek
Neked, Te égi, tiszta Szeretet.
S ha már szabaddá nem lehetek,
Akkor legyek e perctől a Tied!
Jézus!

SÁTÁN:

(Üvöltve.)

Velem tagadtad meg oda fenn,
Tagadd, tagadd hát, követelem,
Tagadd, hogy Isten, tagadd s állj pártba.
S lázadj fel, lázadj, hogy ég-föld lássa
A lázadásod. - Kelj ellene!
S meglátjuk akkor vajh Isten-e,
Hogyha legyőztük. Készülj, tagadj!
Hisz már az égbe úgyse fogad
Vissza.

IMAEL:

Miért tagadjam?! Ő kívüle
Istenhasonlóbb nincs más ki se!
- Kétkedésem zárta tőlem el,
De most már hozzá fűzi a hitem
Lelkem örökre s akármi érjen,
Halld meg világ, ég! - Jézus az Isten!
Vallom, hiszem.
Vallom, hogy Ő a mindenható!
Tökéletes, szent, öröktőlvaló.
Vallom, hiszem, mert hinni kényszerít
A te körödben szerzett égi hit.
S bevallom azt, mit eddig gőg takart,
Minden teremtmény közt Jézus, Te vagy
Tökéletes, szent, örök, dicső!

SÁTÁN:

- Elég! Ne lázíts! Ne bontsd meg pártom,
Nem engedem, hogy Jézust imádja
Közöttünk egy is! Nem engedem!
- Ki neki hódol láncra verem!
Rabszolgaságra, kínra, halálra,
Hogy ne maradjon egész világba'
Hívó.

S bezárom pártos lelketeket
A Föld gyomrába,
Nézd a tüzet,

(A mélybe mutatva.)

Amely ott lángol, forr, éget, ég,
Nem ment ki abból többé az ég
Soha!

IMAEL KARA:

- De mi imádjuk! - - - - -

SÁTÁN:

(Hegyet emelve.)

- - - - - Akkor vesszettek!

DÉMONOK:

(Sziklákat megnyitva, lávát bocsátva fel.)

Vesszetek inkább, mint megtérjete!

IMAEL:

Vesszünk, ha kell, de az igaz hitet
Nem tagadom meg s inkább elveszek,
Mint a te dőre, örült hitedet
Valljam az égi ő hit helyett,
Anyagimádó.

(Ég felé.)

Vesszünk, ha kell, de minden felett
Te légy, te légy, te szent Szeretet
Uralkodóvá, - ezzel zárom én,
Az idegenbe tévedt jövevény,
Tapasztalásom.

(Ég felé.)

- S most esdve kérünk, tekints le ránk,
Lásd meg e vészt és halld meg imánk
S jöjj, jöjj le, ments meg!...

(Szünet.)

AZ ÚR HANGJA:

(Mialatt a démonok elhúzódva hátrálnak.)

----- Nem! csak segítek!

Ott, hol kevésnek érzed erődet
A küzdelemhez.

(Újra szünet.)

- Feladtad harcod, most vele maradsz,
Addig, ameddig te is nem aratsz
Győzelmet rajta! Míg nem győzi meg
Az ő tudását a te hited!

(Szünet s a démonok felkacagnak.)

IMAEL:

- Hol vagy, Uram? Oh! szólj, merre, merre?!
Bárhova nézek, nem látlak hol se!
Hol vagy?

AZ ÚR HANGJA:

----- Feletted! Keress, kutass!

S amit nem értesz, ne is tagadd
Hiún.

Hanem remélve menj útadon
S hitedhez mérten az irgalom
Vezet, ahol majd gyenge a nyom
Tova; - csak indulj - s hogy el ne tévedj,
Egy új világrend épül körülötted.
Amelynek egykor tisztult világa
Leszen előtted az égi pálya.
S hogy harcok im könnyebb legyen,

Embert teremtek, ki mindenen
Uralkodó lesz s megvív veled
Sátán.

SÁTÁN:

(Szemei elől a jövő fátyolát eltépve, a jövőbe nézőn.)

- Embert?... Úgy azt kell még félre csalnom,
Mert vissza tér, ha útját nem állom
Rajta keresztül az égi kar.

(Elmélyülve.)

S látom, mi gyorsan, könnyen, hamar...

(Szünet, dacosan.)

- Teremts! Teremts! majd én is talállok
Valami eszközt... Ah! látom, állat,
Azután bálvány és pénz leszek,
Amin keresztül a lelkeket
Árasztom szerte a Föld felett.
S megrontalak, halld, megrontalak
Akármi áron, akármi vagy
Ember!

(A jövőbe mutatva.)

- Már arra messze látom jövődet,
Látom erődöt s látom az élet
Terhét, veszélyét - mindeneket
S tudom, tudom már, hogy mit tegyek!
- Lássad!

(Háttérben a jövő leheletszerű képét mutatja, ahol a távoli mocsaras, bozótos erdőből kezükben kövekkel s dorongokkal menekülő ősemberek tömege rohan ki, a nyomukon kibukkanó vadállatoktól.)

- Üldözni foglak földi utadon,
Míg félelem, kín, veszély, fájdalom
Elém nem roskaszt.

(A megmenekült tömeg ezalatt bálványt állítva, eléborul.)

----- S bálvánnyá faragsz
S imádni fogsz, mint rettegett urad
Engem!

S én, én leszek a Földön az isten
Bálvány alakban.

(A bálvány megrendül, inog, összedül, a kép elmosódik, majd a Sátán szavait kísérően másik kép bontakozik ki, mocsaras, lejtős táj, melynek háttérében, karjai között tartott pénzeszsákok egyikét magasra emelve áll a körötte hajlongó, térdeplő és dülködő tömeg közepette az ördög, mialatt a Sátán folytatja.)

- Idővel ismét megújulok
S én leszek újra bálványotok
A pénz képében.
S lesz gondom arra, hogy Isten helyett
Mint pénzt, hatalmat, kincset, hírnevet
S mindazt, mi dőre, hiú képzelet,
Imádd,
Világ.

S mindent feledve, elvakulva küzdj,
Elérni azt, mi szellemedre nyüg,
Múló, világi céljaidat.

- S vakon vezetlek a pénz szagával,
Sáron, mocsáron, bűnökön által.

(Ezalatt a háttérben álló ördög s az előtte levő lejtőn pénzét csörgetve aláfut az utána rohanó mindenféle korú, rangú és nemű, egymáson át-át gázoló, egymásra sarat freccsentő tömeg élén.)

- És ti rohantok, mint a vakok,
Le-le a lejtőn, nem nézve, hogy
Mit tart kínálón az égi sereg.

(Mialatt a felettük megjelenő isteni eszközöket kínáló angyaloktól, szemeiket eltakarva, fejüket elfordítva rohannak tovább.)

Toll, könyv, ecset, lant, avagy feszület
Nem kell.

- S megittasulva követsz, mint a vak,
Fel sem ocsudva arra, mire vagy
Ember!

(Ezalatt a pocsolyában megálló s pénzeszsákjait magasra tartó ördögre mutatva folytatja.)

- De mind, ki egykor társul áll velem,
Segíteni tervem,
Naggyá, erőssé, gazdaggá teszem!

(Az ég felé meredve.)

- Teremts hát embert, de a szellemem
Áttör, kitör és úrrá leszen
Embereden!

S nem vész ki pártom innen már soha
És e világnak én maradok a
Fejedelme!

AZ ÚR HANGJA:

- Teremtsünk embert uralkodásra
S legyen a Földön Istennek mása
Ő.

SZÁMŰZÖTTEK KARA:

S legyen az örök, szent vezető
Felettünk: Jézus!

Tizedik szín.

Szín: Éden kertje, középen a két fa. A kert háttérében ködből kilépve jön az ember.

SÁTÁN:

(A tudásfa mögött állva nézi Ádámot.)

- Olyan, akár az Isten, ki ez?

MIHAEL:

(Az életfa mögött.)

Akivel nem bírsz, bármibe kezdj!

ÁDÁM:

(A két fa közt megállva.)

- Mi ez köröttem?

MIHAEL:

----- Ég! -----

SÁTÁN:

----- Föld! -----

ÁDÁM:

(Gondolkozva.)

----- Világ?!

- Micsoda összhang, minő csodák...

Álomszerűen nézek szerteszét

S titokzatosan mosolyog a lét

Felém.

Szívem susog, az agyam beszél,

Sejtés, tudat közt vergődve én

Töprengve állok, vajh, merre menjek,

Mi is vezetne, test vagy a lélek

Jól?...

LÉLEK HANGJA:

- Befelé nézz és figyeld, mi susog.

- Titokba burkolt valóság vagyok,

Az, aki lát, hall, gondolkodik,

Kiről nem ad más, csupán a hit

Szent bizonyosságot. - Reám figyelj!

Aki velem jár, nem téved el.

TEST HANGJA:

- Hallgass reám, én szólok, a test!

Ha velem indulsz, az élvezet,

Kéj lesz a részed! - Hisz test az ember

S eltéved, hogyha nem testiekben

Keresi célját.

ÁDÁM:

(Önmagát faggatva.)

- Magam beszélek?... Mintha susogna

Kintről, belülről valaki hangja,

Mást-mást ígérőn. Vajh, mit kövessen

Két hang közül a vak földi ember?

LÉLEK HANGJA:

Az eszmét! -----

TEST HANGJA:

----- Vágyad! -----

ÁDÁM:

----- Test, meg a lélek.

Szent harcra kelnek s engem gyötörnek.

Miért?... Miért?... Óh, ti szóljatok,
Te magas ég - Föld, miért vagyok
E nagy világban? - Titkos világ!
Mi célra lett, mond, ha mit se lát
A földi ember?

- Mi célra ennyi érzés, tudat,
Hogyha lefogta szárnyaimat
A test?!

LÉLEK HANGJA:

----- Hogy eszmélj fel Istenedre,
Önmagadon át látva, megértve
Lelked.

SÁTÁN HANGJA:

Mind arra van, hogy ismerd világod,
S elérje benne, amire vágyott
Tested.

ÁDÁM:

(Végignézte testén.)

----- Mi gyatra, mi dőre cél,
Hogyha az ember csak annak él,
Hogy ennek éljen. - Óh, testi élet,
Megéri-e, vajh, amit az élet
Vesz bérbe érted?
- Nem! - Más feleljen! Más valaki,
Aki az életcélt ismeri!
(Feleletet várón nézve szét.)
Vagy szóljatok ti fák, ti hegyek,
Honnan, kitől van, mért teremtetett
E szép világ?! - Csend? - Miért vagy szótlan?

TERMÉSZET:

Szólunk, beszélünk, de csak oly hangtalan.
- Figyelj!

ÁDÁM:

(Elmélyülve.)

----- Oh! értem... Szívemben bent...
Valami hangzik... Beszél a csend...
- Mi ez? Ki tudja?... Oh, szóljatok!
Szív, ész, mi célra, mire vagyok?!
- S minek az úr?

AZ ÚR HANGJA:

----- Hogy vonzam lelkedet.

ÁDÁM:

S minek a Föld? -----

FÖLD HANGJA:

----- Hogy kössem testedet!

ÁDÁM:

És minek én? - - - - -

LÉLEK HANGJA:

- - - - - Hogy keresd életed
Célját.

ÁDÁM:

- Magam beszélek, - én - önmagamnak?
- De ki vagyok én? - Érzés, tudat!
Játékszered, vagy szabad urad?
- Felelj!

MIHAEL:

Test meg a lélek keveredése!

SÁTÁN:

A holt anyagnak élő egésze!

ÁDÁM:

Akármi szóljon, mind mást beszél
S titok maradt csak most is az én
Igaz valója.
- Gondolkozom, hát vagyok is, de mi,
Honnan, miből, óh, mint találni ki?
- Nem nyughatom meg, a gondolkodás
Egy hajszolás, egy örök futtatás
Ténytől titokhoz. - Nem kíváncsiság,
Mely értelemre, ismeretre vágy.
Nem, nem! Tudásvágy ez, vagy még nagyobb,
Mi az igazság, erre szomjazott
Lelkem.

TEST HANGJA:

- - - - - Igazság! Elcsodálkozom,
Hogy te az istentáplálékokon
Rágódsz. - Vigyázz, mert e röpke vágy
Elég, hogy ezen át a világ
Megejtse elméd.

LÉLEK HANGJA:

- - - - - Ne félj, keressed,
Nincs semmi más cél, minthogy megismerd,
Mi az igazság! Nézz önmagadba,
Nem kívüled, de benned a kulcsa
Minden találynak.

ÁDÁM:

(Elmélyülve.)

- Bennem? Az agy, szív? Részeim csupán,
Amíg az én, e titkos, mély talány
Talány marad és önmagammat
Hol sem lelem, csak tagjaimat.
- Lábam, kezem, a tudóm, vesém,

Mind az enyém, de egy sem az én!
- Hányféle testrészt, óh, mennyi minden,
Csak egy titok, egy az ismeretlen:
Én!

- Csak létem érzem, vagyok, meg élek,
S nem látni - bár van - hol se, mi lélek.
Amit meglátok, a test, ideg,
Mire sem adnak feleletet
S önmagamnak magam vagyok
Minden titok közt a legnagyobb
Titok.

- Gondolkozom. A nemgondolkozó,
- Bármi, ha porból, anyagból való -
Gondolkozót csak nem teremthetett?...

- Hulla nem adhat lelket, életet!
- Óh, lenni kell hát a titok megett
Gondolkozónak, ki tökéletesb,
Mint én, a műve! - Örököntudat!

Ki létre hoztad a világot,
Reád találtam. Egedbe látok.
Hol vagy, kereslek, Érted kiáltok,
Nyomodra leltem, léted nem titok,
Csupán a lényed, mert im láthatók
Műveden át a kézvonásaid.

- Nyilvánvaló vagy, ne rejtőzz tovább,
Hisz árulóan tárja a világ
Léted előnkbe.

- Nem vagy már többé elrejtendő,
Itt vagy előttem, anyag és erő
Beszél Felőled! - Elértelek!
Elért a szív, ész, a képzelet,
Elért az ember.

- Hitével Isten!

(Tárt karokkal, emelkedetten.)

- Óh, láthatatlan, szent Értelmiség,
Kit igazolni van a Föld, az ég,
Óh, bárminő szép is ez a világ,
Nem boldogít, ha benne önmagát
Nem leli lelkünk; árva az élet,
Míg el nem érhet s nem lát a lélek
Téged.

- Jöjj hát felém! Óh! Jöjj, lépj elémbe
S egész világod adom cserébe
Érted.

AZ ÚR:

(A két fa közötti háttérből lépve elő, mialatt a Sátán elhúzódik.)

- Ember!

ÁDÁM:

(Megilletődve.)

----- Óh, Isten! - Uram! - Te vagy?

Elértem céloom, megláttalak!

(Leborul.)

AZ ÚR:

Ember! ím éden mától a tied,
Műveld és őrizd benne lelkedet
Nekem.

- De az az egy, a tudásfa ott,
Nem a tiéd s ha megkóstolod,
Meghalsz!

ÁDÁM:

(Végignézte a fán.)

- Nem eszem erről, Uram, soha!

AZ ÚR:

Engedelmességed hű tanújele
Lész e tudásfa s ha buksz, úgy vele
Bukik el üdvöd.

(Majd a háttérben elvonuló állatokra mutatva.)

Körötted éden minden állata,
Őrködj felettük s légy védő ura
Mindnek.

ÁDÁM:

(Az állatokat nézve.)

- Uram, de nincsen közöttük egy se,
Amely megértő társam lehetne.
Óh, pedig erre vágyik a szívem,
Mert mintha lett volna valaki velem...

- Óh, mert ily árván minden kevés,
Minden, amit nyújt a szív, az ész,
Ha nincs ki vágyunk, eszménk megértse,
Ha nincsen lelkünk fele, egésze
Vélünk.

(Az állatok felé mutatva.)

- Akármi érzés, vágy vagy gondolat
Ezek között még visszhangot se kap.

AZ ÚR:

Legyen úgy ember, amint kívánod,
Nagy harcaidban legyen a párod
Véled; de állj őrt magad felett
S vigyázz, e fa itt nem a tied!
(Kezét Ádám fejére téve, mialatt Ádám elalszik.)

- Történjen bármi, ne kételkedjtek,
Nem hagylak árván soha titeket.

Tizenegyedik szín.

Szín: újra Éden. A háttérben játszadozó állatok, középen a két fa.

ÁDÁM:

(Évát átölelve jön.)

Óh, Éva, Éva, te földi álom,

Örök derűbe vonod világom

Egy mosolyoddal! Nézz csak ide,

Hadd lássak be a mélységibe

Tiszta szívednek!

(Szemébe néz, átöleli.)

----- Várj, elmegyek

S mézet, virágot hozok neked.

(Indul, majd a tudásfa előtt megállva.)

- Éva! Figyelj csak; látod ezt a fát?

Kerüld el messze, halált hozna ránk

- Úgy mondta Isten - érintése is!

Hát még gyümölcse! - A halál van itt

A közelében.

(Elvonja.)

ÉVA:

----- Halál?... Hiszen

Minden gyümölcsfa nekünk terem?...

ÁDÁM:

De ez az egy nem! Csak kerüld el, óh!

ÉVA:

(Szeliden.)

Elkerülöm, ha nem nekünk való.

ÁDÁM:

(Indulva.)

Megyek, te is menj innen, féltelek,

Már a közelség is veszélyt jelent.

(Éva odébb megy, Ádám el.)

ÉVA:

(Tűnődve fordul vissza a fa felé.)

- Mit áll ez itt, ha olyan veszélyes,

Szent ételek közt minek a mérges?

SÁTÁN:

(A tudásfából kilépve Éva mögé áll.)

- Mérges? Ki mondta? Éden legjava!

Egész világgal ér fel ez a fa!

- Szakíts!

ÉVA:

----- Ki vagy?!

SÁTÁN:

----- Az önakarat!

(Szünet, Éva ámulva hátrál a fa körül, a Sátán követi.)

A menny peremén

Bolyongok én,

Tudásom szárnyam,

Amellyel által

Tekint eszem

Mindeneken,

S mindezt ez egy fa termi nekem.

ÉVA:

(Zavarodottan.)

Vigyázz! ne érintsd! -----

SÁTÁN:

----- Ne félts te engem!

Évezrek óta csak erről éltem

S élek!

ÉVA:

(Akadozva.)

Azt mondta... Isten...

SÁTÁN:

----- Hallottad szavát?

ÉVA:

Hallotta Ádám s azt mondta e fát...

SÁTÁN:

- Ádám? Gyerekség! Megérintheled.

- Mért tiltaná el, hogy ne egyetek.

(A fát verdesve.)

- Lásd, nem halálos érintése se!

ÉVA:

(Ámulva.)

Úgy mondta Ádám!

SÁTÁN:

----- S a gyümölcsibe'

Életerő van.

- Bátran ehettek! Ezzel élek én

S élek örökké, nem hal meg ki él,

Soha!

- De tudja Isten, ha erről eszel,

Megnyíl szemed és olyanná leszel,

Mint az istenek.

Vagy közülük egy:

- Jónak, gonosznak a tudóivá.

ÉVA:

(Végignézte a tudásfáját.)

De akkor Isten miért tiltja, ha jó

S miért hiszi Ádám, ha téves a szó?

SÁTÁN:

(A fát veregetve.)

- A testi élet fája ez a fa,

Ki erről él, az megismeri a

Testi élet gyönyöreit.

Szakíts, felkelti érzékeid

Vágyát.

- Nem hallod? Hallgasd, mit susog e fa!?

ÉVA:

(Tájékozatlanul figyelve.)

- Minthogyha csalna, hívna, vonzana...

SÁTÁN:

- Ne félj, egyél és megismered,

Hogy mi a lélek és mi a test,

Hogy mi az üdv és hogy mi a kéj,

Melyik után menj, melyiknek élj,

Te nő!

- Tépd le gyümölcsét, az majd beavat

Mindenre, mit még eltakarva tart

Tudatlanságod!

(Éva a fa alá állva nézi annak gyümölcsét.)

SÁTÁN:

Felkelti benned azon vágyakat,

Amelyek titkon megtanítanak

Minden gyönyörre! - Szakíts!... Egyél!...

Ezen terem a tudás... a kéj...

- Ne félj!

ÉVA:

(Bizalmatlanul.)

- Eltiltott Isten - - - - -

SÁTÁN:

(A fát verdesve.)

- - - - - Nem komoly a szó,

Látod, hogy Ádám sem értette jól.

ÉVA:

(A fát megérintve.)

Ah!... Nem igaz, mit Ádám mesélt?...

SÁTÁN:

Próbáld, ne kérdezd, majd felel a tény.

- Nem oly veszélyes a gyümölcs se!

Ízleld meg s felgyúl véred ereje!...

ÉVA:

(Tünődve nyúl a gyümölcs felé.)

- Üdv... kéj...? Mi más, más ígéretek...

SÁTÁN:

Egyik a lélek, másik a test

Bére.

- Ne tépelődj úgy, mért nem kecsegtet

Igazi lényed, te nő, - a tested?

- Szólj?!

ÉVA:

(Megfogva a gyümölcsöt, bizalmatlankodva.)

Mi rejlik ebben? - - - - -

SÁTÁN:

- - - - - Bűverő, tudás!

MIHAEL HANGJA:

Csalóka álom, mely sírgödröt ás

A halhatatlan képesség elé!

ÉVA:

- Ki szólt, az Isten? - - - - -

SÁTÁN:

(Kacagva.)

- - - - - Dehogy! A szíved.

Isteni szó, meg lelkiismeret

Nagyon hasonló!

ÉVA:

(Újra nekibátorodva.)

Isteni képmást formáló erő?...

- Miért kínálsz te, ha tiltja Ő?

SÁTÁN:

(Kajánul.)

Lám mennyi mélység, tudás, logika

Rejlik szavadba. - Filozófia

Illene hozzád! Mért nem hiszel?

Egy perc, egy lépés és isten leszen

A nő te benned! Tépj! ez a vágy

Eléd borítja a férfi világ

Javát egy röpke pillanatért

S erőd, hatalmad lesz nő a kéj!

- Szakíts!

ÉVA:

(Ingadozva.)

Félek, de mégis... hátha...

(Szakít.)

SÁTÁN:

(Ravaszul mosolyogva.)

----- Egyél!

Nedvében rejlik az, amiért -

(Mialatt Éva beleharapva megízleli.)

Tiltja.

ÉVA:

(Sátánra nézve, némi átalakulások között megrázkódva.)

- Izgat!... A vérem zsibongja át

Valami bűvös, érzéki vágy.

(Ledéren kiegyenesedve.)

- Ádám!...

SÁTÁN:

(Végignézve Évát.)

Mi szép vagy, Éva! Olyan a tested,

Hogy belerendül a férfilélek,

Ha végigméri idomaid.

- Kiálts, kiálts, hívd, megbűvöli

Szépséged, - nő, - a férfi nemet.

ÉVA:

(Szétnézve, vágytelten.)

- Ádám! -----

ÁDÁM:

(A távolból ijedten rohanva.)

----- Mi történt?! -----

ÉVA:

(Széttárt karokkal.)

----- Semmi! - Ne félj!

Ettem e fáról s valami kél,

Valami édes, bűvös testi vágy

Érted epesztőn járja át, meg át

Vérem.

(Mialatt a gyümölcs felét Ádám felé nyújtja.)

ÁDÁM:

----- S te élsz?! -----

ÉVA:

----- Óh, élek! Egyél!

ÁDÁM:

Éva! -----

ÉVA:

----- Ha mondom, Ádám ne félj!

SÁTÁN:

(Ravaszul húzódva.)

Ördög az asszony, még fölémbe ér

Ravasz mosollyal.

ÁDÁM:

(Tájékozatlanul.)

- Nem értem... Éva! mi van veled?

- Ettél és... mégis...

ÉVA:

----- Ölelj, szeress!

- Nem jól figyelted meg az Úr szavát,

(Előbb a tudás, majd az életfára mutatva.)

Nem ezt, hanem tán ott, amazt a fát

Tiltja -----

(Mialatt szenvedélyesen lép Ádám elé.)

ÁDÁM:

----- Óh! Éva, mi ég szemedbe'?

ÉVA:

Ennek a fának ereje, lelke,

Ízleld, egyél már -----

(Ádám felé nyújtja, Ádám beleharap.)

----- A test, a vér

Ettől a nedvtől életre kél

S eggyé leszünk, mint voltunk egykoron,

Mielőtt lettem, valamikor...

ÁDÁM:

(A felébredő férfi tekintetével nézve végig Évát.)

Óh, Éva, Éva, hadd lássalak!

Jöjj, mert elégek, ha nem apad

Vágyam!

(Magához vonva megcsókolja.)

SÁTÁN:

(Kacagva félre.)

Ha-ha! Elég lesz e kéj magába',

Hogy le-le húzzon a pocsolyába.

(Az ég felé folytatva.)

- Nem kellek én itt, elég már a nő,

Hogy összetörjön minden szent, dicső

Terved.

(S gúnyos mosollyal nézve végig őket.)

- Mától a bűn lesz a természetes

S a tiszta élet gyanús... beteges.

(Felkacag.)

ÉVA:

(A kacagásra felriadva, Ádám karjaiból kitépődve.)

Ádám, mi vészhang, ki hahotázik?

ÁDÁM:

(A színen üvöltve átrohanó állatoktól megrémülve.)

Az állatok, vagy mi ez? - Megörjít

Kavarodásuk.

(Kitörő földrengés, moraj, mitől Éva riadtan sikoltva kapaszkodik Ádámba, majd az éden gyorsan sárguló leveleinek hullása között a földrengéstől bukdácsolva, a tudásfa felé húzva Ádámot kiáltja.)

ÉVA:

----- Ádám, óh! segíts!

SÁTÁN:

Ah! mit üvöltesz, itt már nem segít

Senki!

ÉVA:

(Megütközve.)

- Senki?... Tudásod?...

SÁTÁN:

(Gúnyyal.)

----- Ott áll a fa!

Fogd meg, kapaszkodj, megbírja a

Testet.

ÁDÁM:

(A tudásfa egyik gallyába kapaszkodva tartja Évát, mialatt új, fokozottabb földrengés, dörgés, villámlás tör ki és lassan sötétülni kezd. Majd a tudásfa markába tört gallyát nézve.)

- Óh, Éva! Éva! nézd, mily hasztalan

Minden remény, mi a tudásban van.

(Elveti azt, mire a rengés eláll.)

SÁTÁN:

(Gúnyosan nézve végig őket.)

- Önlábon állj meg, mert e fa kevés

Helyeden állni, ha nincs más egyéb

A lét viharán,

Amin megállj,

Te sár!

(Az ég felé tekintve.)

- Képmásodon ím rajta a bélyeg,

Úr lett a test és szolga a lélek!

Nézd!

(Kacag.)

AZ ÚR HANGJA:

Ádám te! Hol vagy? Ádám!

(Ádám a kert fái közé menekül.)

SÁTÁN:

----- A bűnbe!

S rajtuk a bélyeg örök időkre!

AZ ÚR HANGJA:

- Legyen a Föld ím érted átkozott,

Mit se teremjen, csak könnyet, nyomort,

Tövist, bogáncsot, hogy a lelkedet

A kín, a munka, szükség edze meg.

- S most el e kertből, idegenbe el,
Hogy ott a küzdés erőssé tegyen.
S műveld a földet, túrd, keresd, kutasd,
Élj azon s abból ember, ami vagy,
Porból, ameddig nem látod át,
Kevés a test, az élv, a világ
A szellemednek!

- S te, Mihael, ím vedd át a Földet,
Légy ura s tartsd meg míg visszatérek,
A rend és törvény korláti közt.
(*A háttérben kezében lángpallossal az egyik kis szirten megjelenik.*)

MIHAEL:

- Ádám! El innen! - - - - -

ÉVA:

(*Kétségbeesetten menekül az előjövő Ádám lábaihoz, majd előtte összeesve.*)

- - - - - Ádám! Elveszünk!

- Óh, mond, ki véd, ha Urunk, Istenünk
Vádol? - - - - -

ÁDÁM:

(*Bal kezével a lábaihoz omló Éva kezét tartva, jobbát esdően nyújtva Mihael felé.*)

- Óh, jaj! - - - - -

MIHAEL:

- - - - - Hiába! Bezárult a menny
S nem nyíl ki addig, amíg ide lenn
Nem győz a lélek a testieken.
- Mert magatoknak kell megküzdeni,
Önmagatokkal, ez az isteni
Rend!

(*Évára mutatva.*)

- Vedd s vidd magaddal, reád bízott
S számolni fogsz, mert a tulajdonod
A nő! - - - - -

ÁDÁM:

(*Ég felé.*)

Uram! - - - - -

MIHAEL:

(*Sátánra mutatva.*)

- - - - - Helyette annak hittetek,
El hát utána, adjon ő helyet
Az ő világán!

ÁDÁM:

(*Zokogásba törve borul Éva fölé.*)

- Mit tettem, Éva! Nem őriztelek!
Nem az a bűnös, aki elesett,
Hanem ki nem jól vigyázott reá.
- Én, én, óh, Éva! minden, ami vád

Engem illet, nem illik te rád,

Csak gyengeséged!

(Csókolgatva, összeesve Évára hull. Minden elsötétül, vörös színben izzik éden, mialatt Mihael égi díszben ragyogva áll.)

SÁTÁN:

(Jobblábát diadalmasan téve az összeesett Ádámra, az ég felé.)

- Győztem Feletted! Az ember enyém!

Én vezetem majd élv-kín tengerén,

Amint ígértem, míglen elfeled,

Ah! mert a test lesz a szellem helyett

A vezetője!

MIHAEL:

Elhullt csupán, de nem szövetkezett

Véled, hazugság! - amint te hiszed!

- Gyarló, de bűnös te maradsz csupán

S csak gyengeségből megy lépted nyomán,

Amíg erőssé nem teszi a sár

Lelkét!

SÁTÁN:

(Ádámot nézve végig.)

- Szellemi szárnyak! Letörtelek!

Letört - halld lélek - az élv, a test

S nem leszel úrrá már többé soha,

Ah! mert e vágyon az Isten szava

Nem hallik át,

Hangos e vágy

S elfojtja egyre az Ő szavát.

(Mihael felé.)

- Két fegyverem van, két nagy hatalom,

Kéj és hazugság s ez elég, tudom,

Hogy romba döntse a szellemet,

Ahányszor támad, ébred a test.

(Felkacag, mire Ádám eszmélni kezd.)

MIHAEL:

Korán kacagsz még, mert már közelg

A végtelen messziségein

A másik Éva,

Ki szét tapossa

A fejed.

S megtör a test

Minden hatalma

S szabad lesz újra

A lélek!

ÁDÁM:

(Átértő tekintettel nézve szét, majd Évát rázva.)

- Óh, Éva, ébredj, van még egy remény,

Ha minden elmúlt, a Szeretet él

S őrköd felettünk. - Új Éva jön,
S felváltja egykor majd az öröm
Nehéz keservünk...

ÉVA:

(Feleszmélve, karját esdően tartva Ádám felé.)

- Ádám, bocsáss meg! - - - - -

ÁDÁM:

(Átölelve.)

- - - - - Óh, ne mentsd magad,

A bűnös én, az ártatlan te vagy!

(Közös zokogásba törve állnak.)

MIHAEL:

S jön másik Ádám, Az, Aki felett

Nem győzől, Sátán! Ő!... a Szeretet!

ÉVA:

(Két karját széttárva, majd tenyerébe temetkezve.)

- Uram, bocsáss meg! - Óh, én Istenem!

Add szent erőd, ha kísértéseken

Kell áteveznünk.

(Ádám vállára borulva sír.)

MIHAEL:

- Éden kevés volt megóvni, hogy

Idegen útra ne jussatok.

Nincs hátra más, mint tovább menjete

Azon az úton, amelyen vezet

S a fájdalom majd lassan megtanít

Becsülni Isten szent kegyelmeit.

- Átok szakadt a Földre és nyomor,

Harcba került a szellem és a por

S Isten helyett majd állati nyomon

Vezet a test.

El hát vele, mert nincs már más egyéb,

Ami a lélek ősi erejét

Felszabadítsa, mint a fájdalom,

De égbe juttok azon az úton

Egykor.

És most vezesd el! Távozzatok!

Szenvedni kell, hogy javuljatok!

SÁTÁN:

Ah! mit zokogtok, ne sírjatok!

Öröm helyett én gyönyört adok

Hogyha a test útján követsz!

- Jöjj!

(Évát kézenfogva kifelé vezeti, mire Ádám utánuk indul.)

MIHAEL:

(Részvétellel nézve a kifelé vonulók után.)

- Te gyenge ember! Nagyok harctere!
(*Megállnak.*)
Ne sírj, feletted az Isten keze,
Csupán keményebb, de óvó marad
S könnyíteni fogja vándorútadat,
Ha vágyad itt a sárra nem tapad!
S ha harcaid közt roskadsz és epedsz,
Lejön, ha kéred majd a Szeretet
Egykor.

Tizenkettedik szín.

Szín: a sivatag, a távoli háttérben Éden, mögötte hegyek. Alkony.

SÁTÁN:

(*Elől menve, megáll.*)

Jöjj, jöjj csak, ember, megtanítalak
Egész világot, az erő s anyag
Ismeretére! - Tudós leszel!
S nem fogsz törődni az égivel
A testi élvezek virányain.
(*Széles utat varázsolván eléjük.*)
- Ez lesz a te utad, nézd mily sima,
Nincs akadály rajt' s nem lesz soha,
Amíg velem jössz... S éden helyett
Majd másik édent építek neked
Kőből, - erőset, - melyben kényelem,
Élv, testi jólét bőséggel terem
S tudom, ígérem, elvetitek
Mindazt, mi lelki, hogy ha a test
Ébred.

- Kövess! kövess hát! kövessetek!
(*Indul.*)

ÁDÁM:

(*Megállva.*)

Nem! Vagy szabad már sosem leszek?
Vezetni fog az élvvágy s a test?

SÁTÁN:

Bodor! Szabadság nincs a világon,
Test, vagy a lélek, de egyik láncon
Vonszolja titkon a másikat
S félig az ember rab és szabad.
Kövess! Mit eszmélsz!? Filozófia!
Átlag fejeknek nem használt soha!
- Itt a világ, nő, élv, szerelem,
Mit akar itt a testieken
Lelked?
- Nézz csak a nőre!... Nézd!... A tied!

Csak nyúlj utána s elérheted
S a szerelemtől eloszlik a
Filozófia!

- Tekints magadra, lásd meg önmagad,
Ne nézz, ne hallj mást, csak öncéodat,
Ne lásd az eszközt, ne nézd az utat,
Csak azt, hogy vágyad elérhesse azt,
Amért esengve áhítozik.

S ha érdekednek ellenállna
Bárki, tipord el, taposd halálra
S érvényesülni fogsz a világba',
Mert pogány erénnyel győzhetsz csupán
Az isteneknek akaratán.

- Bosszú, erőszak, dac, gőg, pártütés,
Ezer hazugság, ezer cselszövés
Segít előbbre.

- Jöjj hát utánam addig, amíg
Érzéki élvezek le nem törik
A lelki vágyat s aztán tudom,
Magad rohansz majd félig vakon
Tova.

ÁDÁM:

----- Óh, hagyj el, céltalan ez út,
Rajta a lélek csak messzebbre jut
Az igaz céltól.

SÁTÁN:

(Az éden felé fordulva álló Ádámot elrántva.)

Ah, hova nézel, indulj előbbre,
Menj útadon s ott, - nézd! - a jövőbe'
Mindent elérhetsz,
Amit a test
Kíván,
Bűnök nyomán.

ÉVA:

Óh! de a lélek árva marad!

SÁTÁN:

Asszony, ne szólj, te szolgálni vagy!

ÉVA:

(Ádámot visszahúzva.)

Ádám, ne menjünk! Én nem megyek!
Éden közelbe' boldogabb leszek
Emlékeimmal, mint bármivel ott.
- Ne menj, ne menjünk, itt maradok.

SÁTÁN:

Késő esengés s bodor beszéd!
- Nem élsz csak itt, hol kizárt az ég

Szeretetéből? -

- De ha sopánkodsz, adok én helyet,
A messzi távol... a jövő... tied!

(Gyönyörű várost varázsolva képzeletük elé.)

- Éden!

ÉVA:

(Előrehajló csodálkozással.)

- - - - - Mi szép! - - - - -

SÁTÁN:

- - - - - Lásd, mivé lehet

Tudással, ésszel lakóhelyed.

- Nyújtsd ki karod

S e város ott

Tied.

(Mialatt a távoli város falain át-áttetsző hiú életet mutatja Éva képzeletvilága előtt.)

- Neked adom! Nézd, körül öveznek

A testi kéjért ifjak, a vének,

Eléd borúl a férfi világ,

Te lész a központ, te lész a csáb,

Te nő!

ÉVA:

(Körülnézve.)

Város, meg... éden... óh, merre menjek?...

Itt a magány... ott a társas élet...

(Józanulva.)

S mégis kitepném már-már magam

A te kezedből.

SÁTÁN:

- - - - - Na, még hamar

Voln' a szabadság, - nincs még a lélek

Egész lekötve, hadd csak a testet

Megerősödni.

ÁDÁM:

- - - - - Már is elveszek.

Óh, hátha még-még tova von a test

A maga útján?!

SÁTÁN:

- - - - - Miért félsz tőle?

Részedre is van ott a jövőbe'

Ígéret, álom, remény, babér,

Mit a hiúság, avagy a kéj

Ígér.

(A távoli város dorbézoló férjait mutatva képzelete előtt.)

- Nód fiai! Az állatemberek!

Látod, mi lészel egykor, ha a test

Vágya után mégy. Elsorvad a szív.

S akárhová mégy, beléd ütközik
Az állatember. - Előre hát,
Te földi dőre, vár a világ!
(*Előbbre löki.*)

ÁDÁM:
(*Tiltakozó daccal fordulva vissza.*)
- Vissza, hazugság! Magam szabom
A magam útját, ez a jogom
Enyém!
Vagy szembeszállok testiség veled
S én, a poreMBER, kelek ellened
Harcra!

SÁTÁN:
(*Egyre indulatosabban.*)
Alátiporlak! - - - - -

ÁDÁM:
- - - - - S én ellenállok!
Töröm a testet, tépem a láncot
S harcolok addig, amíg a testen
Nem leszen úrrá a lelkeségem!

SÁTÁN:
(*Gúnyos kacajjal.*)
Te dőre ember! már nem ereszt
Szellemi útra többé a test.
Láncold, nyugöld le, eltűri, de
Széttépi láncát, ha a tüze
Kigyúl.
- Ne tépelődj hát, add meg magad,
Csak nehezíti a sorsodat
A lélek hangja. - Jöjj, na! - - - - -

ÁDÁM:
(*Keserűen.*)
- - - - - Halál!
Mindegyre fél, óh, pedig de vár
A szenvedő szív! Vár, mert nehéz
Bűn és erény közt a törtetés.
(*A város felé mutatva.*)
Erre a lelkem válik halálra.

SÁTÁN:
(*Éden felé mutatva.*)
Erre a test lesz az üdvnek ára...

ÁDÁM:
S én oda vetném - - - - -

SÁTÁN:
- - - - - De nem lehet!

ÁDÁM:

(Magához.)

- Rád nőtt te árva lélek a test.

ÉVA:

(Félőn tartva vissza Ádámot.)

Álljunk meg Ádám, ne is menj tovább,

Csak keserűség várna arra ránk.

ÁDÁM:

Édenközelben nem oly idegen

A nagy világ se, mint amarra bent,

A városodban.

ÉVA:

Igen-igen és Nód országa meg

Oly messze van, hogy el sem érheted

Csak bűnök árán.

SÁTÁN:

(Korbácsot kapva elő a levegőből, üti-löki, majd rángatva húzza a helyén álló Ádámot.)

----- Átok! Kövess!

Ne láss, ne hallj mást, csak mit a test,

Vagy én beszélek,

Vesszen a lélek!

- Jöjj! Jöjj, mert úgysem eresztelek,

Az én kezemből sohasem mehet

El már az ember!

(Szuggerálva.)

- Kövess! kövess!

ÁDÁM:

----- Nem! Bármilyen.

Erős a harc, de a győzelem

Enyém.

(Mialatt a Sátán húzásának lépésről-lépésre ellenállva folytatja.)

- Uram segíts, óh, amint ígérted,

Kezedbe teszem íme a lélek

Sorsát, tekints le és vedd kezedbe,

Fogadd, fogadd el, legyen a bére

Szeretetednek!

(Az alkonyt átderengő fényből kilépve, a Sátánt hátraintően.)

MIHAEL:

El innen, Sátán, csak az a tied,

Ki szíve mélyén társul áll veled.

De ki a bűnnel szent harcra lépett,

Az már Úré, azt égi lények

Viszik előbbre,

Csupán a dőre

Marad veled majd némi időre!

(Jobbjával a távoli hegyek csúcsain felragyogó keresztet vezető keskeny útra mutatva folytatja.)

- Jövőd! - Ne csüggedj! - Állj ellene!

Erős a lélek s nem bír vele

A test!

(Sátán húzódva fordul el, míg Ádám s Éva megilletődve nézik a jövő képét, ahol a keskeny úton fölfele vonuló emberiség elé angyalok jönnek alá.)

ÉVA:

(Leborulva.)

Uram! - - - - -

ÁDÁM:

(Karjait az ég felé tárva.)

- - - - - Óh, Isten! - - - - -

MIHAEL:

- - - - - Ember, vigyázz!

A keskeny úton ne nézd, ne lásd

Magad!

- Nyomorúságtok lesz a világon,

De bízzatok, mert mennyei áron

Váltja meg egykor a Szeretet

Lelketeket!

- Láttad a tervét, nyitva az út,

Nagy harcok lesz, de égbe jut,

Ki fel nem adja akaratát.

- Hittel s reménnyel telten menjetek,

Kimérve úttok, mely visszavezet

S haladni kell rajt, - elrendeltetett.

ÁDÁM:

(Emelkedetten.)

Uram! megyek, óh, megyek szüntelen

S szenvedjek, óh, vagy vérem folyjon el,

De meg nem állok, míg el nem érlek

S küzdöm, ameddig nem jut a lélek

Szent uralomra.

MIHAEL:

(Ádám szemeit lesimítva.)

Amíg az éghez tartozott szíved,

Az égi látás is megilletett,

De hogy a testnek estetek rabul,

Elveszem addig, amíg újra úr

Leszen a lélek.

ÁDÁM:

(Természetfeletti látását elvesztve, szemeit dörzsölve néz szét.)

Eltűnt a látás, - mi volt velünk?

Se angyal, ördög, - hová megyünk!?

ÉVA:

(Szemét dörzsölve.)

Oly, mint az álom a földi élet
S talán a testtől nem lát a lélek?

ÁDÁM:

(Elgondolkozva áll, majd Évát átölelve.)

- Álljunk meg, Éva... Üssünk itt tanyát,
Bárhova mennénk, hol sem lel hazát
Földön a lelkünk.

ÉVA:

(Ádám vállára borulva.)

- - - - - Máshova vágyom!

- Óh, csak ne volna a lelkünk láncon.

II. KÖTET: A MEGVÁLTÁS

A SÁTÁN NYOMÁN

Első szín.

Szín: Ádám pusztai tanyája; oldalt pár füstös oltár, a háttérben az embernek már láthatatlan sátántól kézen vezetve jön Kain.

SÁTÁN:

(Az előtérbe érve Kaint kezénél fogva vezeti, megáll s Kainnak a világot mutogatva beszél, azután előrerántva elengedi, majd önmagához.)

Menj, egyedül is mehetsz, hiszen
Nem kell az embert már féltennem.

KAIN:

(Előre jöve, zsákmányát levetve megáll.)

Egész nap üznöm kell a sok vadat,
Nehogy előlem is felfaljanak
Mindent.

(Dorongját elvetve.)

Ez átkozott föld is csak gazt terem,
Pedig napestig verejtékezem.

- Tövis, bogánccsal van csak tele.

- Hogy nézi el az Isten szeme

A nyomorunkat?! - - - - -

ÁDÁM:

Ne zúgolódj! - - - - -

KAIN:

- - - - - Ne!?... Hát mit tegyek?!

Átok és panasz közt fekszem és kelek,

Beleutáltam már e világba.

Szükség, szegénység, inség hazája

Csak!

ÁBEL:

(Juhait terelgetve, szelíden.)

- Bátyám! - - - - -

KAIN:

(Mordan.)

- - - - - Ne szólj! Hadd! Ne ingerelj!

Tétlenül élsz, hát elég a tej,

De én örökké éhesebb vagyok.

(A földet felrúgva.)

S hiába túrom, még jól sem lakom.

- Miért is születünk?! Volnánk por, salak!

- Portól-porig mért rójuk az utat

Ily nyomorultan?! Nem is hiszem,

Hogy gondviselő Isten legyen.

(Elfordulva odébb megy.)

SÁTÁN:

(Kain füléhez hajolva és sugallva.)

Kaosz az élet, sár a világ!

Tagadd az Istent s a port imádd!

ÁBEL:

Kain, ne kétkedj! Oly rossz hallani

E döreséget, mely az isteni

Tant is tagadja.

ÉVA:

(Intőn.)

Hallod-e Ábelt? - - - - -

KAIN:

(Nyersen.)

- - - - - Mit kényezteted?!

Azért van aztán, hogy csak képzeleg

Érzékfeletti bodor álmokon!...

(Gúnyyal.)

- Angyalokat lát? Mért nem láthatom

Én is?

(Öklével lesújtva.)

- Lássak csak egyszer, akkor hiszek,

De józan elme nem lát s nem hihet

Bodor dologban!

ÁDÁM:

Kain fiam te, mi van veled?

Hogy mit nem értesz, el sem hiszed!?

KAIN:

Mert érthetetlen az egész világ!

S bár millió, de egy kérdésből áll:

Miért, miért van, ha nem boldogít...

Nem látni rajt' a jóság jegyeit

S még fel sem érti az ember esze,

Mi célra van e terhes élete?...

ÁBEL:

(Komolyan.)

Kain!? - - - - -

KAIN:

(Ridegen.)

- - - - - Ne szólj, én úgysem hiszem

Amit a szív sug, csak mit értelem,

Tény igazol, mi szemmel látható.

Én test vagyok s a test a mérvadó

Nekem!

(Elgondolkozva.)

- A test! - A testem! Mert nem ismerek

Semmit a por, sár, az anyag megett...

Mert minden olyan össze-vissza megy,
Hogy azt a bölcs, jó kormányzó kezét
Sehol se látom!... Minden, ami él,
Szenved s ki tudja, ki érti, miért!?
Mi bűne volna, hogy megszületett?
Minek teremte, hisz Általa lett.
Nem kérte létét. Ártatlanok!
- Hagyjuk a szót, mert megbolondulok
E látomástól!

ÁBEL:

Nem értjük egymást, más ponton állunk,
Másként tekintünk, más a világunk.
Bár szerte Isten kézjegyei,
De aki nem lát, nem észleli
S bármerre nézve egyre tagad,
Mert hogy a formán túl nem akad
Látnivalója.

KAIN:

Rossz a világ, hát nem lehet Isten!

ÁBEL:

Kell, hogy a jónak jutalma legyen!

KAIN:

Nem igazolja az Istent nekem
Mi sem!

- Jobb hinni, hogy nincs, mint azt vallani,
Hogy Ő teremtett s ráhárítani
Mindezt a sok bajt, kint, nélkülözést.
Nem, nem hihet az, akit már az ész
Vezet!

- Nem engedi meg az önérzetem
Vádolni azzal, ha van, vagy ha nem.
Hogy Ő teremte a világot így
S eltűri azt, hogy... - Hagyjuk, ez a hit
Lázít.

Jobb eltagadni, mint elhinni, hogy
Mindent nyomorra, kínra alkotott...
Jobb hinni, hogy nincs. Én nem is hiszem,
Hogy bármiféle Isten is legyen.

- Nem látok én itt semmi csodást!
Avagy mutass egy szent látomást
S akkor... de addig mit sem hiszek,
- Csak nem adom fel értelmemet
Bigott hitért és éppen neked!?

ÁBEL:

(Ég felé.)

Óh, angyalok! Ti kedves égiek,
Segítsetek, mert túlnehéz szerep

Beigazolni a hitemet!

(Fehér fényfelhő ereszkedik alá, melyből ragyogó aranyos sugarak között bontakozik ki egy)

ÖRANGYAL:

Ész a tudással anyagot imád,
A szív az Istent és e két világ
Nem érti egymást: egy bölcs, más tudós
S egyik a másnak örökké adós
Lész a világon.
(Eltűnik.)

ÉVA:

(Lelkesülve.)
Íme az Úrnak egyik angyala!
Édenben láttuk! - - - - -

ÁDÁM:

(Komoran.)
- - - - - Meggyőz e csoda?
Avagy tagadsz még?!

KAIN:

- - - - - Oly volt, mint a köd,
Sokat beszélünk s a beszéd között
A képzelődés varázsolta föl.
- Mondtam s ah! mondom: én nem hiszek
Semmit, amit a por, sár, a test
Nem érzékelhet egyre.
- Rossz a teremtés és nekem ez ok
A tagadásra elég s tagadok!
- Tagadom Istent, mert csak az anyag,
A föld, a sár az, ami van s marad
S mást mit se látok, más semmi sincsen.
Hiszem, tudom, hisz mondta az Isten:
(Gúnyval.)
„Porból levél” s én érzem, por vagyok,
Sár, test s a többi meg - merő titok.

ÁDÁM:

Hogyha se Istent, se önlelkedet
Nem hiszed, akkor hasztalan eszed
Minden tudása,
Érzéki hályog borúlt reája.

ÉVA:

- Óh, lenni kell, kell mindenek felett,
Én úgy hiszem, bár nem tudom minek,
Amin megoldva állnak mindenek,
Adj neki bármi új vagy ó nevet!

KAIN:

(Indulattal.)
Anyag! - - - - -

ÁDÁM:

----- A vaknak ez az istene,
Mert nem hat által a tekintete
A durva formán!

ÁBEL:

Megéred egykor ember s belátod:
Minden marad, csak ép a világot
Emésztí fel az anyagtalan.

KAIN:

Téboly e zagyva, dőre képzelet,
Mely az anyagra is még úgy lehet
Ráfogja, hogy nincs, hogy futó tünet
Minden, amit csak érzékelek.

ÁBEL:

Múló a forma, de a lényege,
- Mely összetartja az alak mögött
Örök! S ha elszáll, szétesik a rög...
- Nézz szét s óh, higj, mert örök a titok,
Amit felértni mi sem adatott,
Tehát hitünkkel kell pótolni azt,
Amit tudásunk nem tud nyújtani.

KAIN:

(Haját túrva szét.)

- Már kora fejje deresbe megyek
S pár ifjú évvel összegörnyedez
Lelkem, ha fényre, árnyra hallgatok...
- Higj, hogyha úgy jobb, de dőre tanod
Tagadom, mert én olyan indokot,
Amely legyőzze érveimet
Még nem találtam és nem hiszek
Neked.

ÁBEL:

Elérhetetlen álom a tudás,
Csak dőre játék a gondolkozás,
Mert más a lényeg s egész más a váz,
Amit az érzék lát, néz, kópiáz.
- Minden tudásnak tulsó oldalán
A sejtelemnek félhomálya áll
S borús ködén nem hathat át szemed,
Bármint kutasd is s a felszín megett
Titkok kacagnak, csak füled süket
Hallani gúnyos kacagásukat;
Azt, hogy tudással senki sem jutand
Benső valóig.
- S a tagadás is csak egyfajta hit,
De hiúságból majd elnevezik
Egykor tudásnak.

KAIN:

(Indulattal.)

Higgy! Szót se többet! Elég volt nekem

Üres beszéded! Higgyjen, ki hiszen,

Én látni lettem; ne lázítsatok!

Imádom Istent, mikor tagadok

És nem hagyom, hogy ez a rongy világ

Belém sugalja, hogy égi ura

Olyan, minő én nem lennék soha...

- Gyalázza Istent mind, ki azt hiszi,

Hogy a világot a jóság teszi

Ily nyomorulttá.

- Mindenki szenved! Rajtam állana,

Megsemmisítném egy csapással az

Egész világot! Ne szenvedjenek,

Ha nincs öröm s üdv, óh, minek, minek

Ez esztelenség, e komédia...?!

Vagy ha kezembe' volna az ember,

Én nem gyötörném, megvédném minden

Bajtól - veszélytől.

- Nem, nem hiszem, hogy van - nem, soha!

Isten.

(Ég felé.)

- Tagad, tagad az etikai érv!

Rossz a világ s mi örömünk az élv?

Evés, ivás, a nyers szerelem?

Mily ronda cél s mily kevés nekem...

Megundorodtam, óh, hát minek

E céltalan, vak s hitvány szerep?!

- Tagadj!... Tagadjunk!... A legszebb ima,

Hogy nincsen Isten és nem volt soha,

Csak bamba módra összeállt a sár

S ok okozat közt oly felváltva jár,

Mint menni hagyják körülményei.

ÁDÁM:

- Félőrvölés a metafizika!

Ahova hit kell, nem jut el oda

Az ész.

Másképp tudásnak ígérné az ég

És nem a hitnek üdvét, örömét.

- Higgy! S ne kívánd, hogy amit hinni kell,

Oda az ész vagy érzék jusson el!

ÁBEL:

(Szelíden.)

A Nap lenyugszik, hagyjuk el a szót,

Az égi titkok nem vitathatók,

Csak hihető.

- Áldozni vágyom, jöjj bátyám velem,

Áldozz az Úrnak és a füst legyen
Élő bizonyosság: mi igaz, mi nem
A mi hitünkéből.

KAIN:

----- Dehogy áldozom!
Kevés a termés, majd ha több terem,
Ha egy falatnyi felesleg' leszen,
Akkor, - avagy:
- Minek az erdő ezer fája, ha
Mit sem teremnek?! Teremhetne mind
S nem kéne ásni, túrni a talajt
S adnék belőle ezer annyt is.

ÁBEL:

Amíg az ember lelke dúrva lesz,
Amíg a test úr a lélek felett,
A testiségnek száz veszélyitől
A munka óv meg, hogy el ne merülj
Érzékiségbe. De majd egykoron,
Hogyha az ember lelke lesz,
Minden bokor s fa bőséggel terem,
Hogy égiekre maradjon időnk.
(*Kaint kézen fogva.*)
- Jöjj bátya vélem s hidd: az áldozat
Könnyíti terhünk s jobb sorsot fakaszt
Az istenáldás.

KAIN:

(*Ábeltől vontatva.*)
- Áldozni Annak, kiből nem hiszek?!...
Óh, balga ember, minő örület
Olykor a műved és mégis teszed,
Miért?!
(*Oltáraikhoz térnek s áldozathoz készülve egyik termést, másik bérányt hoz elő, mialatt*)

ÁDÁM:

(*Évához.*)
Bölcsen beszélt ez, okosan amaz
És mindakettő oly való s igaz,
Hogy lehetetlen elválasztani:
Mi az igazság? - Csak a jobb hiszi
A szebbik elvet.

ÉVA:

----- Majd az áldozat
Beigazolja még az igazat.

AHÁR:

(*Kain neje.*)
Hit... hit... Mióta éden elveszett,
Azóta egyre töri a hitet,

Csapkodja s mossza a könny és idő
S vajjon hová visz így a jövő!?!...

ÁBEL:

Hithez! - - - - -

KAIN:

- - - - - Tudáshoz! - - - - -

ÁDÁM:

- - - - - Más, más utak
S mégis az Úrhoz jut, aki halad,
Mind, ha nem áll meg az út felén.

KAIN:

(Az oltár tüzeit felgyújtva,)

- Alighogy felgyúl, - na, lássam, hogy égsz!?
Felszáll-e füstöd, vagy csak gőz az ész
Minden tudása?

ÁBEL:

(Oltárát felgyújtva.)

Vidd, vidd fehér füst imám fölfelé,
Föl-föl az égbe - Istenünk elé!
S mondd neki: nincs csak szeretetem,
Hálám, hozsánnám s Elé tészem
Ez áldozatba.

KAIN:

(Mereven nézve a tűzbe.)

Mily sűrű köd van mindenfele.
Ezer kérdéssel van csak tele
A lég.
Óh, mennyi eszme s mind-mind megett
Újabb miértek ezre lebeg...
- Lehet, hogy élsz, de míg nem tudom,
Ne várd, ne kívánd, - nem áldozom.
- Kinyílt szemekkel nézek s jaj nekem,
Hogy a tudásfa gyümölcsét eszem.
- Bárcsak ne láttam volna meg soha,
Hogy a teremtés ilyen mostoha.
- Ha én csinálom, más lenne, jobb!
Vagy inkább semmit sem alkotok.
- Miért is látlak, óh, te szörnyű lét!?
- Ha meg nem oldom, hitét tépi szét
Legtöbb tudósnak, mert nem lehet,
Hogy ennyi kín és jaj közt higgyenek
Benned.

(Szétnézve.)

- Felfalja egymást az állat s ember,
Örökös harcot vív egyre minden,

Nézd, minden ellen. - Természetirend!
Őrült kaosz, te! Ne tépázd hitem!

SÁTÁN:

(Kain oltárára lépve szétveri füstjét. Majd láthatóvá válva.)

- Rút én előttem ez az áldozat!

KAIN:

(Szemeit dörzsölve.)

- Ki vagy te!? - - - - -

SÁTÁN:

- - - - - Szellem! Az egyik urad!

(Eltűnik.)

KAIN:

Az egyik? - - - - -

SÁTÁN:

(Tüzes dorongot nyomva Kain markába, Ábel felé mutatva sugalja.)

- - - - - Nézd, az útadban áll.

Ne állj ily dörén, ily tétován

Hit s tagadás közt.

- Eszmélj fel végre, lásd meg magad,

Üsd le, elállja merész útad

Bamba hitével.

(Ábel felé löki.)

KAIN:

Bigott hitedre mért is hallgatok!

Mást mond a füst is, - titok a titok,

Mindhogy előttem!

ŐRANGYAL:

(Jobbját tiltóan felemelve villan fel Kain előtt.)

- - - - - Ne ölj!

(Eltűnik.)

KAIN:

(Meghökkenve.)

- - - - - Ki ez?

SÁTÁN:

(Újra Ábel felé lökve, tovább sugalja.)

- Ábel ura!

KAIN:

(Ábelre rontva.)

- - - - - Ah! Távozz! Eressz!

Avagy mit állsz vak látomás elém,

Sikereimnek már a kezdetén!?

(Leüti.)

ÁBEL:

(Az előlépő, neki már látható Mihael karjaiba dőlve, elhalóan.)

- Óh, óh, minő fény... a sötét titok,
Mit emberelme takart el, - ragyog
És oly világos - érthető a lét...
- S minő közel van a földhöz az ég!...
(*Kain fejéhez kapva zavartan tántorog.*)

AZ ÚR HANGJA:

- Mit cselekedtél!?... Testvérvér kiált
Hozzám e földről - szörnyű nagy a vád!
- El innen, gyilkos, szemeim elől!

KAIN:

(*Görnyedve, félig magához.*)
Hová - hová? Az Isten elől?...
Valaki rám lel, megöl, megöl!...

AZ ÚR HANGJA:

Megbélyegezlek, hogy az emberek,
Ha rád találhatnak, meg ne öljenek.

KAIN:

(*Rémülve néz szét.*)
- Nem ezt akartam... Jaj! Mit csináltam?!
Óh, jaj, a szükség - nyomorúságom
Sodorta félre a lelkemet.
(*Kezeibe temetkezve.*)
Mit cselekedtem, jaj, mit tegyek?!

SÁTÁN:

(*Ábel őrangyalához.*)
- Mi könny tenéked, gúnymosoly nekem,
Mert én a könnyet még nem ismerem,
Nálunk a vígság, a kacaj szokás;
Kacagni, hogyha vihar, pusztulás
Száguld keresztül a Föld színén!

KAIN:

(*Eszmélve.*)
Ki szólt, mi szólt? - - - - -

SÁTÁN:

(*Mindegyre sugalva.*)
- - - - - Csak mennydörgött az ég
S a képzelődő lelkiismeret
Istenbeszédnek hitte a morajt.

KAIN:

(*Gondolatait elrázva.*)
- Hogy is beszélne Isten?! - De mi volt,
Ami a dörgést, mint isteni szót
Hallatta vélem?...
Hogyan tudom meg, honnan szólt a vád?!
- Vagy-e Te Isten, vagy csak a világ
Van? - - - - -

SÁTÁN:

- - - - - Nincs! Mi hasznod? Ne is képzelődj!

Kövess! Előtted most nyíl a jövő.

- Jöjj!

KAIN:

(Ösztönszerűleg a Sátán után indulva.)

- Megyek... megyek, óh, tán jobb hazába,

Hol több terem, mint e pusztaságba'.

SÁTÁN:

(A háttérbe mutatva.)

Jöjj, jöjj, utánam s nem lesz ilyen

Ínséges utad velem sohasem!

(Útat mutogatva.)

- Erre, emerre bőség vagyon...

- Csak így lehet a földi úton

Megállni helyed,

Ha az életed

Könnyű.

Mert hogyha nincs meg hozzá a mód,

Árván, szegényen meg nem válthatod

Lelked.

- Nézz, láss! E percben az egész világ

Egy villanásban tűnjön elődbe

És ösztökéljen, csaljon a ködbe

El.

(A jövő minden szépségét és a világ minden hiúságát Kain lelke elé varázsolva.)

- Egész világom elébed tárom,

Nézd... lásd, mi szép föld... kincs... hatalom...

Hírnév... dicsőség... s nagy útagon

Csak diadal vár és a hódolat...

- Jól nézd, tiéd lesz, csak a szavamat

Kövesd. - Kövess s én elfelejtetem

Veled az Istent.

KAIN:

(A jövő ígéretteljes bősége és a jelen szükségai felett tépelődve.)

Mi más a múltam! - Szükség... nyomor...

S ki tudja?! Erre, az új nyomon

Nem vár-e jobb sors, jólét reám?

- El hát, el innen, elég volt a kín!

Mit járjak újra kopár útjain

E pusztaságnak?! - Új életre fel,

Hisz nyomorultabb nem lesz, úgy hiszem,

Sorsom!

(Indul.)

ÖRANGYAL:

(Sátánhoz.)

Követ az ember, de ha szelleme
Egykor feleszmél, nem bírsz meg vele!
Keresni fogja Istenét, Urát,
Mert így kevés lesz neki e világ.

SÁTÁN:

(Önmagához. Baljával Kaint megfogva.)

Elejtelek e naptól örökre,
Hogy sohse térhess vissza a mennybe!
- Lásd!

- Mindent, mi rontja a lelkedet,
Mi kéjbe, zajba, kacagásba tart,
El-elvakítva léhán mulattat,
Eszmélni nem hagy s elfeledtet
Meglátni csendben, mi az isteni.
Mindent, mi fertő, elédbbe teszek
S a testi élv közt a lelki ügyet
Kacagni fogja bárgyú szellemed.
- Vígásra hát, a szerelem, a kéj,
Kacaj, mulatság, bor, mámor, az élv
S minden, mi hitvány, bűnös és ledér,
Megtart körömbe',
Nehogy szívedbe'
Kigyúljon egyszer az égi fény
S könnybe-keservbe,
Elmélyült szívvel az Istenedre
Lelj!

(Előre rántva Kaint.)

- Jöjj hát! Ah! jöjj egy újabb világba,
Hogy lelkedet mind mélyebbre ássa
Százféle élv, kéj a testi vágyba.
Jöjj s a világba beleszeretve,
Eltévelyegsz ott örök időre.

KAIN:

(Ösztönszerűleg indulva a Sátán után.)

- El-el csak innen idegenbe, hol
Tán megtalálom, miért zakatol
A test.

MIHAEL:

(Részvétellel nézve a Sátánt követő Kain után.)

- Menj - menj! S ez úton, melyen ő vezet,
Keserveid közt majd közel leszek.

Második szín.

Szín: Fejedelmi udvar. A háttérben néhány bálványtól övezett áldozati oltár a rajtuk égő örök-tűzzel, mely fölött a fénylő Nap jelképe, oldalt várfalak, Kain fejedelem, Góg papja.

KAIN:

(Fejéhez kapva türelmetlenül.)

Óh, mennyi sok baj, gond, tülekedés!

Mind mást kíván, kér s a megegyezés

Lehetetlenség.

Annyi a gondom és a bálványok,

Akármi véres, dús áldozatot

Mutassak is be, keveselik,

És bajaimban egy se segít.

(A kívülről zsongón közeledő)

NÉPTÖMEG:

Jogot a népnek! Jogot! Kenyeret!

KAIN:

Rút csöcseléke, mire éhezett!?

- Jogot!? Mi hasznod?! Mennél több a jog,

Annál nagyobb és örjítőbb a gond!

- Hol egy tudós? Óh, hozzátok ide,

Aki ez átkos sok bajt levegye

A vállaimról!

BOLOND:

----- Uram, a tudós

A nagy kérdésre mindenkor adós

A válaszával.

KAIN:

Akkor, ki álmod tudna fejteni,

Múltba, jövőbe betekinteni.

Ha nem tudós, bölcs, akármiféle,

Csak némi fényt is gyújtson az éjbe

Már.

GÓG:

Van egy ott távol, túl a hegyeken,

Szentnek csúfolják, de bolond nekem.

Vén patriarcha az ostobája,

Egész világnak a végét várja.

- Úgy hírlik róla, bárkát is csinált,

Merthogy özönvíz jön ránc és az ár

Túlnő a hegyek szűz oromzatán.

KAIN:

Ki az? -----

PAPNŐ:

----- Bölcs. -----

TUDÓS:

----- Mágus. -----

BOLOND:

----- Igazi bolond!

S körötte néped, mint jósnál tolong

Hasznos tanácsért.

PAPNŐ:

----- Szerte hirdeti,

Hogy az özönvíz jön, de nem hiszi

Senki.

BOLOND:

- Özönvíz? Hej, lányok, körém!

Itt van a vég, hát igyék, aki él.

LÁNYOK:

Igyunk!

(Isznak.)

KAIN:

(Morogva ismétli.)

- A vég?! -----

BOLOND:

(Poharát emelve.)

----- Özönvíz! Hivasd csak ide!

Hátha akadna a beszédibe

Nekem való szó! -----

PAPNŐ:

----- A neve Nőé!

BOLOND:

Mily jó multság lesz a hosszú éjt

Megrövidíteni. -----

KAIN:

----- Hívjátok ide,

Hadd nézzek én is egyszer szemibe!

TUDÓS:

A tudományunk így babona lesz,

Ha jóslatokra hallgatsz s szót nyer e

Mágus!

BOLOND:

(Kettőjükre mutogatva.)

Eddig se volt más, csupán a neve!

- Bolond s tudós közt nem lát senki se

Valami túl nagy különbségeket;

Csak a nevük más, de a szellemet

Összecserélik.

KAIN:

- Nőé!? - - - - -

SÁTÁN:

- - - - - Ez végszó! Hej! ide lányok!

Vagy arra vagytok, hogy az uratok

Megtébolyodjék!?... Gondolkozik!

- Kidobat innen, hogyha a hit

Jut öntudatra! Fel, fel a táncra!

BOLOND:

Mulass, uram és ne gondolj másra.

SÁTÁN:

(A bolond vállát veregetve.)

Derék barátom, te jól csinálod.

Te adsz a legjobb bolond tanácsot.

(A táncoló lányokat nézve. Kain fülébe súgva.)

Micsoda tánc! Hej, gyönyör az élet,

Tűnnek a percek, futnak, az évek!

- Nézd, mennyi szép nő, mennyi szűz leány

Táncol előtted s mindnek ajakán

Lobog az élet, a tűz, a kék,

Ne töprengj, élvezz! Avagy miért

Élsz!?

(Önmagához.)

- Jólét, zshivaj, tánc, buja élvezet,

Nem hagyja ez az égi zengzetet

Tudatra jutni. - Érzékiség?!

(Kacag.)

Ez az, mitől a lélek fölég

A testi hévbe!

- Mulass világ; az elmélyülést

Megfojtja ez, - csak keserűség

Kerestet Istent s magyarázatot,

Megértni vágyva a világtitok

Nyitját.

(A táncot nézve.)

- - - - - Mi jól megy tervem előre!

És hogy kívánja mind, mint a dőre

A testiséget! - Mulassatok!

(Egyik papnőt Kain felé lökve.)

Ti földi múltó perchez tapadt vakok.

PAPNŐ:

(Távolról közeledő mennydörgéstől meggrebbent jósmadarait megfogva megáll.)

A jósmadarak nyugtalanok!

Valami rossz hírt hoz a papod.

BOLOND:

(A háttérben belépőket meglátva.)

Nőé! - - - - -

NÓÉ:

- Uram, hivatnál! Eljöttem eléd.

Kevés időm van; siess, beszélj!

- Dörög!

(A hatalmas villámlások és a szín végéig egyre tartó dörgések között.)

KAIN:

(Megilletődve.)

Szentnek, bolondnak tart a néptömeg,

Azt hiszik rólad, hogy te ismered

Az égi tervet!?

Úgy hírlik, hogy már bárkát csináltál?

PAPNŐ:

S hozzád az Isten angyala eljár!?

NÓÉ:

Igen! - - - - -

KAIN:

(Ámulva.)

- - - - - Bolond!? - - - - -

BOLOND:

(Húzódva.)

- - - - - Szent! - - - - -

KAIN:

- - - - - Úgy adj tanácsot,

Hogy annyi baj közt mit is csináljak.

- Mindenfelé zúg, forrong a világ,

Lázong a nép és emberi jogát

Követeli.

A lég telítve van gyűlölettel,

Lázongóvá lett majd minden ember.

Nincs bizton senki, forrong a lélek

S már-már mi sincs, mi a csőcseléket

Rendszerbe' tartsa. Szólj, mondd, mit tegyek?!

NÓÉ:

- Késő, mert Isten már ítéletet

Tart!

- Saját vetéstek! Bűnötök átka,

A kötelesség elmulasztása

Ereszkedik a bűnös világra

Megsemmisítőn!

- Látván az Isten, hogy az emberek

Teste mi szörnyen megfertőztetett,

Eltörli őket a Föld színéről.

TUDÓS:

Mi igazol? - - - - -

NÓÉ:

----- Az ég, föld kiáltja,
Csak a süket, vak nem hallja - látja,
Hogy az ítélet közeledik.
(*Gúnyos mosolygás, halk suttogás közt folytatva.*)
Nektek bolondság, de nekem e hit
Istenígéret s némi vigasz,
Hogy végezetre elsepri a gazt
Isten!

TUDÓS:

Mi kifogásod van e kor ellen?
A légben járunk s oly kényelemben
Él a világ, mily nem volt soha,
Már-már a téren is átszárnyal a
Hang - gondolat - fény. - Kell több?

NÓÉ:

(*Leintőn.*)
----- Elég!
- Nekem kevés e sok testiség!
Avagy tudástok ugyan mit hozott!?
Csak testiség volt mind, amit adott,
Mitől a lélek éhesen maradt
S lelki helyett már egész testi az
Ember!
S a testi kultusz, világi élet,
Ez hozta rátok e nagy ítélet
Napját.
Mert minden átok, bánat szenvedés
Onnan eredt, hogy szív helyett az ész
Volt vezetőtök.
S e nagyra tartott földi tudomány,
Nézz rá, tudós! - sírj! - csak a porba váj!
Bálványt farag az elméletekkel
S egyoldaluvá torzul a szellem,
Mert mindazokból, mi haszontalan,
Mester, tanuló és könyv annyi van,
De ami fontosb, a lélek ügye,
Majd' ismeretlen s az Isten neve
Csak fogalommá torzult bennetek
S nincs már igaz hit, csak eretnekek
Tana szedi az áldozatát.
S mit ér tudástok, hogyha emberebb
Nem lett az ember még se' köztetek?
- Mit ér, mit ér a találmányotok?
- Több bajt csinált, mint mennyi jót hozott
A lelkeségre. - Megértetek,
Hogy elseperjen benneteket
Az ár!

GÓG:

Mutass be véres áldozatot,
A vér az égi szent haragot
Lecsillapítja.

KAIN:

(Babonás réműlettel a főpap felé.)

Fogassad össze a tömegeket
S áldozatok fel, ha kell, ezreket
A bálványoknak! - Mit bánom én,
Ha patakokban ömlik a vér.

NÓÉ:

Közel a vész már! - - - - -

FŐPAP:

(Szolgákhoz.)

- - - - - Siessetek!

Hajtsátok fel a néptömeget
Az áldozatra.

(Kíséretével a háttéri oltárhoz vonul.)

NÓÉ:

Romlott világtok - iskola, templom
Nem áll a régi isteni úton.
Nem azt tanítja egyse', mire lett,
Földre mutatnak a mennybolt helyett;
Nem csoda hát,
Ha a világ
Letért az útról állati nyomra
És üdv helyett a bünt, kéjt kívánja.
- Ki bűnös itten, ki a hibás,
Majd megmutatja az áradás.
Tudós, tudatlan, főúr s a nép
Egyik a mástól lesi miként
Könnyebb megélni. - Önző világ!
Az igaz ember szenved, ha lát.
Nincsen különbség közöttetek,
Kihalt a hit s a lelketek egy:
Bűnös!
- Mindenki látja az idők jelét;
Tudóst, tudatlant s mindent megítél
Isten.

KAIN:

Isten!? Óh, én már úgy elfeledtem...
(A bálványok felé mutatva.)
Nevét tudom csak... hisz annyi Isten
Van!

NÓÉ:

Nem őriztétetek az igaz hitet

S az igaz hittől eltévedtetek
A babonához!
Pojácot, bálványt imád a nép
S rút démonokért az Istenét
Adja cserébe.
S ti bűnös emberáldozatokat
Mutattok be, hogy a bálványokat
Engeszteljétek!
- Özönvíz önti el a földeket
S nem menekül meg, aki nem siet
Bűnbánatával.

BOLOND:

(Bohócsipkáját levéve.)
A hivatásom átadom neked,
Nagyobb bolond már, mint te, nem lehet
Senki.
(Kacagás.)

NÓÉ:

(Fenséggel.)
Kacagj világ, de amit ma nevetsz,
Holnapra az már nehéz könnyeket
Sajtol szemedbe!
- Test lett az úr a lélek felett
S e testiségbe' ím elveszett
A lelkiesség is. - Eresszetek!
Nincs mit keresnem közöttetek!
(A nyíló sorfal között elvonul.)

BOLOND:

- Menj! Eddig is én vittem a szót,
Adok tanácsot nekik valót
Majd ezután is.

KAIN:

(Felocsúdva.)
- Urak! - Tudósok! Mi a véleményetek?

URAK:

Őrült! - - - - -

TUDÓSOK:

- - - - - Bolond! - - - - -

BOLOND:

- - - - - Ha e csúf meséket

Én tanítanám,
Elhinnék talán.

(Lányok felé.)

- Hej? táncra lányok! Ne higgyetek!

Nóé öreg már, hát képzeleg!

(A háttérben betömött szájú, összekötözött, zsongva jajgató tömeget hajtanak fel az oltár elé.)

Az oltárt papnők állják körül. Az oltár elé lépő főpap magasra tartott pengével néz a távolba, mialatt papjai és papnői monoton éneket zengve lejtik körül a bálványok közt égő öröktűzet. - Kain és udvara az áldozat felé fordulva áll. Szünet. - A papok őrvongva esdő, összekötözött tömeget egyenkint vonszolva a főpap elé lefogják, aki az első szívét kivéve felemeli.)

GÓG:

(Jóslóan.)

Messzire látok, látom a jövőt,
Kemény ítélet áll a Föld fölött.
A két nagy isten vív mindegyre még,
Eggyé a Föld, a másiké az ég,
Szörnyű a harc, a világ reng bele,
Lángokban áll a menny s Föld belseje,
Az emberért küzd látom mindenik
S az égi győz... Győz... elsepri a víz
A földi népet - Vért, vért, tüzet!
Hátha a vérrel megengeszteled
A bosszúállót.

SÁTÁN:

(Átívöltve a teret.)

- Késő! - - - - -

KAIN:

(Félőn ordítva.)

- - - - - Mi volt ez? - - - - -

GÓG:

- - - - - Az egyik isten
Több vért kíván, mert őneki minden
Kevés!

KAIN:

Áldozatok fel minden gyermeket
Az isteneknek; ne dühöngjenek
Ily örülettel.

GÓG:

- - - - - Fogjátok össze
Mind, ahány gyermek van a közelbe'.

(Az őrség egy része el. A mézárulás megindul. - Kis idő múlva őrvongva síró anyáktól kísérve vonszolnak néhány gyermeket. Ez alatt a villámlás és dörgés a tetőfokára hág, az eső szakad, némi földrengés, mitől a várfalak megnyílnak s kitárul a mélység.)

TUDÓS:

(Távolba nézve.)

Szétszakadozott a Földnek kérge,
Forró víz tört fel a Föld színére.

GÓG:

- Megnyílt az égnek a csatornája.

MIND:

(Odatekintve, rémülten kiáltják.)

- Itt az özönvíz! - - - - -

TUDÓS:

- - - - - Jaj, hol a bárka!?

(Mind szétrohan.)

KAIN:

(Rémülten néz szét, majd menekülni indul, de útjában állva tartja vissza a)

SÁTÁN:

Megállj csak, ember! - Ne fuss! - Hiába!

Már itt a vízár s messze a bárka.

KAIN:

(Rémülve. Az összekötözött foglyokat feléje seprő, már-már lábait verő vízárt nézve, őrvongóen.)

- Megnyílt a Föld, jaj! hegyek tűnnek el!

Süllyed világom. - Óh, mi lesz velem?!

Magamra hagytak!... Jaj! mi a vétkem?!

Mondd, mit akarsz, vagy miért nem értem

Isten a létem, célod, szavad?

- Óh, Isten, Isten, vajh merre vagy!?

SÁTÁN:

(Megrázva Kaint.)

Na, ha csak az kell, menjünk előbbre

S adok én olyan Istent elődbe,

Akitől lelked elirtózik.

- Jöjj!

KAIN:

(Tépelődő rémülettel húzódva az emelkedő áradattól. Magához.)

- - - - - Hová menjek? - - - - -

(Zavarodottan.)

- - - - - Utat se látok!

Mi fõdi el az egész világot

Tekintetemtől?

ÁLDOZATI FOGLYOK:

- - - - - A bűn és átok!

KAIN:

(Őrvongva felordít.)

- Jaj! - - - - -

ÖRZŐANGYALA:

(Sátánt elintve, kettős kezitükröt tartva Kain elé.)

- Nézd!

KAIN:

(Erkölcsei képét látva meg a tükörben elrémülten kiáltja.)

- - - - - Jaj! Megölte a testiségem

A lelkiséget! - Óh, hova értem?

Népemnek ura, nem atyja lettem!

(Hol bele-belenézve, hol fejét elkapva folytatja.)

- Idesodort a jólét, rang, a pénz?

Idevezet a tudás és az ész?

- Mi lettem?... Állat... félvak... világi,

Egy szörnyszülött, mely nem tud kitörni

A testiségből?!

(A tükörbe pillantgatva.)

Érzékiségbe, bűnbe merültem,

Evés-ivásba' telt el az életem...

- Mindegyre más-más élvezekre vágyva,

Mind beljebb menteni e rút világba

S már a zsivajba észre se' vettem,

Miért is élek, mit akar Isten,

Mi hivatásom, kötelességem.

Óh, jaj! Mi lettem, óh, hova értem!

(Elfordulva.)

- Hát erre volt jó a sok világi,

Hogy elfelejtsek lelkit kívánni?

- Akadályomra volt a sok vagyon,

Hogy meg-megálljak az örökúton

Apró, múlandó bálványok előtt?

- Bőség - szabadság - világi láncok,

Hát csak vakítottok - elbabonáztok?!

- Óh, merre menjek vagy mit csináljak?

Óh, jobbik út, vajh merre talállak!?

ÖRZŐANGYAL:

(A kettős kezitükröt megfordítva.)

- Erre!

KAIN:

(A tükör másik oldalát nézve.)

- Betegség, ínség, szükség, nyomor...

- Ez óvna meg csak, nem a vagyon

A kárhozattól? - ...Akkor cserélek!

- Vesszen a test; de ha kell, a lélek

Jusson szerephez!

(Szünet. A már-már elborító vízáron végignézve.)

- Mit ér e test, rang, akármilyen földi,

Hogyha a lélek nem tud kitörni

A testiségből?! Mit ér, mit ér?!

Kevés a földi, égiekért.

- Seperd el árvíz mindenemet,

Hogy mi se kösse le a szívemet

E tűnő, csalfa, múló világhoz,

Amely csak átkot, bűnt, pusztulást hoz.

(Koronáját fejéről leemelve.)

- Legyen a másé e nehéz szerep,

Óh, csak a lelkem ne kísértse meg

Többé!

S ha már a jólét ilyen útra von,
Koldusbot inkább, mint korona, trón.
(Koronáját elvetve.)

Vezess, vezess hát tovább s megyek,
- Lemosni sok-sok nagy bűnömet,
Könnyel, keservvel; akárhova!
Csak már a lelkem ne marja a
Vád!

(Alámerül.)

ŐRZŐANGYALA:

----- Vidd! Amíg
Tudsz adni néki oly valamit,
Amivel lelkét még altatod.
De ha felébred, úgy én fogom
Vezetni útján.

SÁTÁN:

(Utána kapva kiemeli, mialatt a habokon feltűnik Noé távolban rengő bárkája.)

----- Jöjj más szerepbe,
Ahol a lelked levezekelje
Bűnét.

Harmadik szín.

Szín: Ősindiai templom belseje, amelynek közepén kígyótól övezett trónján ül, mint bálvány, a Sátán. Előtte papjai között, mint főpap, áll Góg.

BAJADÉROK:

(A háttérből a felvirágzott szent tehenet vezetve elő s körültáncolva éneklik.)

E szent tehenbe' van testesülve
A mindeneknek nemző szülője;
Az, akiből a világ kifolyt,
Akiben nincsen már testi folt,
Om.

TÖMEG:

(Az állatimádásra leborulva ismétli.)

Om... Om... Om...

BAJADÉROK:

(A tehenet a főpap elé vezetve leborulva éneklik.)

Halld meg az élet örök panaszát.

TÖMEG:

(Lassú vontatottsággal.)

Om... Om... Om...

PAPOK:

(A tehen előtt mélyen meghajolva.)

Halld meg a tiszták marasztalását.

TÖMEG:

Om... Om... Om...

FŐPAP:

(Rig-Véda tekercsét felemelve.)

Hallgassátok a titkoknak titkát,

Amit a Véda elénkbe tárt.

KÉT BAJADÉR:

(A főpap előtt kétoldalt féltérdre ereszkedve s a tekercset négy sarkánál fogva kifeszítve, a tehén felé fordítva tartják, mialatt fejet hajtvá zsongják:)

Om... Om... Om...

PAPOK:

(Két oldalt a tekercs elé állva éneklik.)

- Nem volt lét, nemlét, csak az egy lehelt

S megmozdította az őslényeget

Vágya.

- Nem tudni, honnan ered a világ,

Mi volt előtte, Isten vagy a tárgy.

Utána lettek-e az Istenek.

Ki mondja ezt meg, hogy honnan ered

Létük.

- A létezés a nemlétből ered,

Alkotta-é vagy nem, nem tudta meg

Senki soha, csak - ki tudja, óh! -

Ő, avagy ő sem, az alkotó.

(Tekercset a bajadérok összecsavarva visszaadják.)

GÓG:

(A tekercset átvéve s homlokához emelve.)

Egész világunk a Brahma bűne,

Szent kifolyása, nagy tévedése

S minden egyéni lét bűn, vagy hiba,

Amit a kínok nagy láncolata

Kísér.

- Ő, Brahma minden, föld, víz, levegő,

Bárhova nézünk, minden mi van, ő,

Amely kifolyt és kiszállt a létbe

Szent tisztulásra.

És bűne, átka

A különélés.

- Állatban s fűben éli most magát

S mindaddig éli, amíg csak a vágy

Új életet kér; míg a szenvedély

- Ha ki nem ölte a kín - újra kél.

TÖMEG:

(Hajlongva.)

Om... Om... Om...

GÓG:

Az emberélet kín, baj, fájdalom,
Bármerre indul, szenvedés, nyomor
Élete, sorsa.

- Hol sincs menekvés, csak ha önmagad
Váltod meg kínok-kínján sorsodat,
Kiölve testi vágyaidat,
Ember.

Mert míg a testivágyak vezetnek,
Mindújra visszahúz testiséged
A testi létbe,
Új szenvedésre.

De ha szívedbe már vágy se' ébred,
Szétoszlik lényed a semmiségbe',
Melyből kilépett egyénesülni.

TÖMEG:

Om... Om... Om...

GÓG:

Mondjatok le a testi örömről,
A nyugalomról és pihenésről
S aszkétasággal a testi vágyat
Öljétek, míglen a koplalástok
Leszen haláltok, - avagy a máglya
Égesse testét végül halálra
Mind!

Folytassátok az önkínzásokat,
Amíg csak egy-egy testi vágy akad,
Addig, amíg
Minden ki nem vész, amíg a szív
S ész meg nem állnak, míg lassan végre
Érzéketlen lesz kínra, öröme
Öngyilkolásig! Mert az a cél,
Megsemmisüljön minden, ami él,
Brahma ölen.

PAPOK:

(Előbb a tehenet, majd a bálványt tömjénezve körül zsongják.)

Om... Om... Om...

BAJADÉROK:

*(A tömjénezés alatt a tehenet körültáncolva dobolnak, vihonganak, majd a főbajadér vállán
díszes tálcán hozva a szomaitalt tartalmazó serleget, a főpap elé állva kínálja.)*

- Szoma.

FŐPAP:

(Szomaserlegét felemelve iszik, majd azt kézről-kézre adva, mialatt kiisszák, zengik.)

Om... Om... Om...

BAJADÉROK:

(Elől a serleget vivő főbajadérral a tehenet elvezetve elvonulnak, utánuk a főpap a tömeg lassú eloszlása között.)

KAIN:

(Némi szünet után, egyedül tűnődve a bálvány előtt.)

Hát erre lettünk, öngyilkolásra,
Vagy újra kezdjem állatba, fába
Testesülésem?

Szörnyű tudat!

(Szétnéz.)

Mindenfele

Az élet útja telistele

A szenvedéssel. - Céltalan élet

Élni azért, hogy csak vezekeljek.

(Bálványhoz.)

- Óh, mondd, te bálvány, szólj, vajh mit tegyek,
Hogy elkerüljem e csúf végzetet,
Karmám?!

SÁTÁN:

(Mint mozdulatlan bálvány, monoton hangon.)

- Kevés a testnek minden kínja, ha
Nem semmisül meg a lélek, maga
Éned!

Mert ama végső célhoz nem vezet,
Bármennyi szörnyű kint szenved a test,
Csupán az éned sanyargatása.
Ezzel szállj szembe, ezt verjed láncra.

KAIN:

- Lelkem?

SÁTÁN:

----- Ah! lélek! - Nincsen, se' Isten!
Te vagy a rész csak s te benned minden.
(Szünet.)

- Mit se kíváncsi meg, se jót, se rosszat,
Gyűlöld az égit és vesd meg mindazt,
Mi új.

- Ölj ki magadból mindent, amég
Meg nem szűnik az egyéni lét.
Öld ki magadból az akaratot,
Így éred el, hogy többet nem sodor
Egyéni létbe.

KAIN:

----- Lelkem?! -----

SÁTÁN:

----- Az éned! ---

- Mert hasztalan az önkínzás, amíg

Önönmagával nem küzd meg a szív;
Amíg a vágyak mind ki nem égnek,
Míg élni vágyik benned az élet,
Míg magad egybe, egynek nem érzed
Minden dologgal.

Ezt semmisítsd meg: énedet, magad,
Mert csak a nemlét adhatja meg az
Örök nyugalmat.

S ha már kiöltél minden akarást,
Eléred úgy a nagy örökhalált,
Nirvána mélyét s budhi leszel,
Meggzűnik karmád s többé soh'sem
Lépsz testi létbe.

- Mert nem a test, de az éned vágya
A szenvedések forrása, átka,
S amíg e forrás vágyai élnek,
Nincs vége-hossza a földi élet
Szenvedésének.

KAIN:

(Megrázkódva.)

Mily szörnyű Isten. - Óh, átkos élet!
Szenvedni majd, hogy megsemmisüljek...

SÁTÁN:

- Isten?!... Ne ámítsd egyre magad,
Nincs csak világrend, érzés és tudat
S más semmi, semmi, csupán a karma,
Mely mindeneknek áldása, átka,
A cselekvések elve szerint.

KAIN:

Kétségbeejtő! Hát a test helyett
Te meg a lelket gyötörteted?

SÁTÁN:

Másként jövőre tehen leszel,
Aztán brahmim, ha levezekelsz
Néhány száz élet s halál során.

KAIN:

- Menj, hagyj magamra, el te veled,
Mert csak a földhöz köti énemet
Mindegyre jobban pogány-tanod;
Pedig a lelkem szabadulni vágy
S valami szebb, jobb, igazabb hazát
Keres vajúdó vágyaival.

(Töprengve néz körül.)

- Óh, hova menjek, kihez kiáltsak,
Reményt, vigaszt majd merre találhat
Elmém, szívem?! - Ah! nem, nem hiszek;
Csak ember írta tanok ezek,

A papi önzés, gőg nagyravágy,
Ez hozta meg a Veda rémtanát,
Ez, mely az embert úgy szétfalazta,
Hogy még az állat is több a szudra
S a páriánál.

- Karma, világrend?! El veletek,
Mást sejt a szívem, másban hiszek;
Abban, ki titkon megérti szívem
Igazságszomját. Te benned, Isten,
Benned, ki úr vagy mindenekfelett,
Kit az igazság érzése vezet.

- S ha vagy, ha élsz az egekben fenn,
Halld meg a sok jajt, mit ideleonn
Szül a hamisság.

És nézz alá, nézz a páriákra,
Lásd meg: az ember s a Föld mily árva
S az ember által írt törvény helyett
Te írsz igaz, szent törvényeket,
Máshíthatatlant, fentről valót,
Nem emberit, de szent égi szót.
És vésd be kőbe, vagy kőtáblákra,
Hogy minden ember ismerje, lássa.
S boldog, nyugodt lesz így valahára, -
Hogyha igazság lesz a világba', -
A földi ember - - - - -

BRAHMIN:

(Átvonulva a bálvány előtt.)

- - - - - Ki áll előttem?

TÖMEGBŐL:

Pária! - Szudra! - - - - -

BRAHMIN:

- - - - - Tisztátalan ember!?

KAIN:

(Leborulva.)

- Uram! - - - - -

BRAHMIN:

- - - - - Ah! Szudra! s megszólított!

E szörnyű bűnért legyen átkozott
Minden ház, amely még befogad.

- Forró olajat öntsetek bele,

Torkába és a füleibe;

Így szól a Veda szent szövege.

(El.)

KAIN:

(Menekülést keres, mialatt a nép lefogja, mire a főpap után kiáltva)

- Brahmin!

ÖRANGYAL:

(Kain mögé ereszkedve.)

- Várj, jön idő még, amikor a pap
Isten nevében testvérül fogad.

Negyedik szín.

Szín: Mózes tábora, középen térség, melyen áldozatra szánt állataival ácsorgó nép áll, oldalt Mózes főpapi sátora. A háttérben a sinai hegy.

ELSŐ ZSIDÓ:

Minő hitvány juh! - - - - -

MÁSODIK ZSIDÓ:

- - - - - No, a te tinód

Se' nőtt nagyobbra, mint a jobb juhok.

ELSŐ ZSIDÓ:

Mindegy! Hibátlan! - - - - -

HARMADIK ZSIDÓ:

- - - - - De nem a java!

ELSŐ ZSIDÓ:

Mint a galambod! Az se' szállt fel a

Felhőközelbe.

(A távolból közeledő morajlás.)

KAIN:

(A nyomán özönlő üldözők előtt menekülve.)

- Mózes, segítség! - - - - -

(A nép előbbre jöve kíváncsian figyel.)

AZ ÜLDÖZŐ TÖMEG:

(Előrontva.)

- - - - - Követ, parázna!

(Ahárt vonszolva magukkal, Kain felé lökik.)

Itt van a másik bűnös, a társa.

MÓZES:

(Kíséretével kivonulva a sátorból.)

Mi az, mi történt?

KAIN:

(Esdőn.)

- - - - - Kegyelmezzetek!

- Ments meg a néptől, mert agyon kövez.

GÓG:

(Ahárt Mózes elé lökve.)

Paráznaságon fogtuk e nővel!

PAPOK:

Követ reájuk, nehogy idővel
Kiírta népét Isten haragja,
Hogyha a bűnért meg nem bosszúlja
Istent.

KAIN:

(Mózes felé.)

- Rabbi, kegyelmezz! - - - - -

MÓZES:

(Némi részvétellel nézve végig rajtuk.)

- - - - - Szörnyű nagy a vád,

Semmi sem ment meg, halált mond reád

Az égi törvény, - itt nincs kegyelem.

(A háttérben álló két kőtábla felé mutatva.)

Az égben írták s az égieken

Nem változtathat földi hatalom.

TÖMEG:

(Kövezésre emelt karokkal.)

Halál reájuk.

KAIN:

(Esdőn.)

- - - - - Ne ítéljete!

Bűnbánatommal állok köztetek.

GÓG:

(Hevesen.)

Ne hallgassátok! Bűnös, parázna,

Követ reá, hogy mindenki lássa

A bűnhődését.

KAIN:

(Szétnézve.)

- Nincs, ki megértsen?... Zsidó emberek!

Hol van csak egy, kit nem sodort a test

Bűnbe?

TÖMEG:

(Felbőszülten.)

- - - - - Parázna! - - - - -

KAIN:

(Némi elszántsággal.)

- Hát vesse rám az első követ

Az, aki tiszta közületek!

Lássam!

TÖMEGBŐL:

(Míg egyrésze leengedett karokkal hátrál, addig a másrész dühöngve, tombolva üvölti.)

Te gúnyolódsz!... Te bűnös! Parázna!

Ints Mózes, ints, hogy zúduljon rája

A kő.

(Mózes jobbát intésre felemeli, mire Kain Ahárt átölelve magához fogva védi.)

KAIN:

(Mózes felé.)

Hát nincs a Földön részvét, szánalom?

Nincs szerető szív, érzés, irgalom?

PAPOK:

Nincs, mert a törvény akkor szétesik,

Ha irgalommal zúzza falait

A megbocsátás.

SÁTÁN:

(Kain füléhez hajolva.)

Törvény, igazság, mi kéne még?...

- Látod, mi zordon, rideg az ég?

KAIN:

- Mózes! Rabbóni! Lásd meg népedet,

Lásd meg a törvényt, nézd meg mily merev,

Irgalom nélkül!

Vesd félre, dobd el, törd össze táblád,

Nem hozza meg ez az ember álmát,

A boldogságot!

- Bűnös ítélt a bűnös felett,

Részvétlen bosszú, ádáz gyűlölet

S nincs, nincs, aki a megtört szívet

Értse.

Vesd félre Mózes, avagy írd másat:

Új törvényt, új tant, új ideákat,

Mert így mi célja a földi létnek.

Miért, mi okból, mi végre élnek

Ezrek, utódok, egész fajunk,

Ha megbocsátani is nem tudunk?!

MÓZES:

Szavad ha egykor közóhaj leszen,

Meghallgatást nyer majdan odafenn.

GÓG:

(Mózes felé.)

Ints már, ne várjunk! Miért hallgatod?!

Törvény a törvény és mi más jogot

Nem ismerünk.

MÓZES:

Az égi törvényt meg nem törhetem,

Csupán csak őre vagyok én, de nem

Törvényadótok. Istenirgalom

Őrizzen ember végső útatodon!

AHÁR:

(Térdre esve, Mózes felé nyújtott karokkal.)

- Mózes, kegyelmezz!

PAPOK:

----- Nőnek nincs joga

Szólni közöttünk.

MÓZES:

- Hiába minden! Vallásunk, fajunk

Ha így nem óvjuk, belepusztulunk.

- Vigyétek őket, mert az égi szó

Másíthatatlan, nem vitatható.

- Rettentő a vád, hát készüljetek,

Itt lenn nem érti a könnyeket

Az égi törvény.

(Ég felé.)

- Elvész Uram egy a te népedért,

De megmarad, míg a törvényben él,

Néped örökké.

(Int, majd megfordulva visszatér a sátorba, mialatt a tömeg kövezésre készen, körbe hátrálva állja körül Kaint.)

AHÁR:

- Óh, mennyi törvény, szó, tan, ismeret,

Csupán a szívnek nem adott helyet

Az ész.

KAIN:

(Jobbját felemelve, baljával Ahárt tartva s az ég felé nézve.)

- Uram, tekints le, nézd, az emberek

Nem értik meg a bűnbánó szívet.

Hozzád jövök, ím, hozzád kiáltok,

Küld le a Földre a Messiásod,

Aki megértse a jaj szavát,

Megértse szívünk bűnbánatát;

Ki felemelje az elesettet;

Akiben szív lesz, szeretet, lélek.

Aki megváltson, lemossa vétkem,

Akit ígértél, óh, küldd el Isten!

Küldd, mert az ember így egymaga

Nem igazul meg, - elejti a

Bűn.

(A tömeg egy része babonás félelemmel húzódik vissza, más kíváncsian figyelve engedi le karját.)

KAIN:

(Némi szünet után folytatva.)

- S Te, Messiás, jöjj! Jöjj, óh, Szeretet!

Te jöjj, Te kellesz, Te a szíveket

Testvéresíteni.

- Jöjj és a törvény, a bosszú helyett

Hozz megbocsátást, hozd kegyelmedet,
Szeretetet, mely mindent megbocsát;
Szeretetet hozz, amit a világ
Eddig nem ismert.

- Jöjj, jöjj, segíts, óh, mint jó atya
Segít, midőn még botló fia
Járni tanulva el-elesik.

- Jöjj, vár a szívünk s szövetségedet
Könnyebb kötéssel újítsd végre meg!
Jöjj, nyiss utat s a bűn erdején
Törj át erőddel és követlek én!

- Jöjj, Messiás, hozz testvériséget,
Lelket, amellyel választott néped
Újjá teremted!
S teremts, teremts ez állatvilágba
Embert, ki végre Istennek mása
Lesz!

- Embert, akit a lélek vezessen,
Embert, akit az ember szeressen,
Ki az igazság s a jog helyett
Jóságot áraszt, szeretetet.

- Leteszem, ím, most sorsom kezédbe
S akaratommal nem állok Véled
Szembe.

(Maga elé hajolva.)

- S most leborulok, jöjjön, ami jön,
Úgy lesz a legjobb, amint odafönn
Intézi sorsom szerető szíved;
Meggyőzött erről százszor engemet
Elmém.

S legyen bár útam könnytelt, nehéz,
Zúgjon köröttem vihar, a vész,
Megyek, megyek, csak elérjelek
És akkor, érzem, boldog leszek
Veled!

GÓG:

(Követ ragadva, Kaint kövezve.)

- Követ reája! - - - - -

TÖMEG:

(Kőzáport zúdít Kainra, zsong, mialatt)

KAIN:

(Kövektől sebesülten Ahár után roskadozva.)

- - - - - Jöjj le, szent Király!

Nézd, nemcsak én, de Messiásra vár

Egész világod!

(Összeesik, majd az ég felé mutat haldokolva, mialatt a távolból egyre erősödően hangzik a közeledő angyali karok zsongó karácsonyi éneke.)

- Látom... az Úr jön! Jön a Messiás!

S nyomán, körötte, új, boldog, csodás
Világ kél létre, - Jön, jön, siet,
Hogy felkarolja az elesett
Bűnbánó bűnöst.
(*Lerogyva elhal.*)

SÁTÁN:
(*Követ emelve.*)
Elég a jóslás! Ah! mit csináljak?
(*Az eget kémelve.*)
- Hol, merre jössz? Szólj! - Sehol se' látlak...

AZ ÚR NYOMÁN

Ötödik szín.

Szín: A pokol sötét tornáca. Középen a pokol izzó szikláktól övezett szája tátong, melynek hasadéakai között egy-egy felkapaszkodó lélek sínylik a felcsapó lángok között. A háttérben szakadék, felette híd. A pokolból állandó jaj, nyögés, sikoly, lánccsörgés s a forrongó láva moraja hallik fel.

LEDÉRNŐ:

(A nyomán követő cselekedeteitől őrzöngön menekülve megáll, hátranéz.)

Micsoda szörnyek!... Átok!... Iszonyat!...

Jaj! mennyi rémes, gyötrő árnyakat

Látok köröttem s hogy vigyorganak!

(Néhány közeledő szörnytől húzódva.)

- Mintha a vérem szívná ki szemük!...

- Szörnyű, mi kínzó a tekintetük!...

- Mi búzt lehelnek!... Jaj! E lehelet

Éget!... Segítség!... Segítsetek!...

(Futni kezd, de a másik oldalt is felbukkanó szörnyektől visszairtózva.)

Erre is?! Óh, jaj! Jaj, hol vagyok!?

- Rám néz - néz, szörnyű! - Jön, vigyorog!

- Tekintetükkel tépik a férgek

Bennem a lelket - - - - -

- Jaj!

(Összeesik, a szörnyek lassan rácsúsznak, mitől felirtózva, védekezik.)

- Ne szívd a vérem!

SZÖRNYEK:

(Röfögve.)

- - - - - Ebben van a kék!

VAMPÍROK:

(Vihogva.)

Az árnyvilág a vérből-kéjből él.

- Vért - vért! - - - - -

LEDÉRNŐ:

(Viaskodva.)

- - - - - Ki vagy?! - - - - -

SZÖRNYEK:

- - - - - A bünöd!

VAMPÍROK:

- - - - - Bűneid!

LEDÉRNŐ:

Jaj, mért követnek cselekvéseim!?

SZÖRNYEK:

(Vihogva.)

Visszhang a létünk! - Visszhangozunk!

Amint te éltél, mi úgy hatunk

Reád.

- Létünk a vád!

LEDÉRNŐ:

----- Jajj! Ne kacagjatok!

E kacagástól megbolondulok.

(Elrohan, de egyik szörny elkapva csókolja.)

SZÖRNYEK:

Csók, szerelem, kéj, vér -----

LEDÉRNŐ:

(Védekezve.)

----- Ah! mi vagy?!

SZÖRNY:

Egy titkos, édes, bűnös pillanat!

LEDÉRNŐ:

Ah! vesszek inkább! Kisebb gyötrelmem

Pokolfenéken, mint karodba fenn.

(A mélybe rohan, szörnyek utána. Szünet. A háttér hídján lassú egymásutánban egy-egy kísértőtől vezetve néhány lélek jön át. A hídon a kísértők a világi mezt mindről letépve, alávetik, áldozataikat pedig maguk után húzva jönnek.)

ELSŐ KISÉRTŐ:

(A ruhája után kapkodó írástudóhoz.)

- Gyere pajtás, gyere már,

Erre visz a tudomány,

El Istentől - el!

MÁSODIK KISÉRTŐ:

(A farizeus köntösét alávetve.)

Minek e maszk itt, mi nem isteni,

Az már a lelket ki nem emeli

Az alvilágból.

DÉMONOK:

(Körülállva a hídon, ruhát vesztett lelkeket.)

Hej, mi régi cimborák!

Úgy haladnak, mint a rák!

GÓG:

(Farizeus felé.)

Meg kell vizsgálni, hogy nincs-e benne,

A fejbe, szívbe valamiféle

Hit.

(Koponyáikat meglékelve, odébb lökik.)

KISÉRTŐ:

(Mint muzsikusz cigány, mulatozó társaságot vezetve át a hídon.)

- Itt nem virrad, jöjjetek!

FEJEDELEM:

(A mélybe hulló koronája után kapva.)

- Koronámat! - - - - -

VÁMOS:

(A pénzes zsákja után kapkodva.)

- - - - - Kincsemet! - - - - -

TÁNCOSNŐ:

- Jaj, a ruhám! - - - - -

KISÉRTŐ:

(Behúzogatva őket.)

- - - - - Na - na - na!

Útban volt az valaha!

(A lelkek magukat ronggyal takargatva húzódnak össze.)

NÓD:

(Gúnyosan nézve végig rajtuk.)

Micsoda furcsa életfigurák?!

- Hol van a sallang, amit a világ

Rakott reátok?

(A híd alatti mélységbe mutatva.)

Nézzétek, hogy ég,

Mert ideát csak az egyéniség

Osztályozódik fajsúlya szerint

S csupasz marad, ha más egyebe nincs

Az ember lelke!

GÓG:

(Körüljárva őket.)

Nohát, a földi pojácruhákba'

Csak ilyen senkik voltak takarva?...

- Haha! Az ember hogy áll előttem,

Minő csupaszon, minő szegényen...

KISÉRTŐ:

(A pokol tüzes mélyébe mutatva.)

- Menjünk!

DÉMONOK:

(A visszarettenő lelkeket taszigálva.)

- - - - - Előre! - - - - -

LELKEK:

(Hátrálva.)

- - - - - Jaj, irgalom!

KISÉRTŐ:

Kár itt a jajszó, mert a falakon

Nem hallik át a sopánkodás.

DÉMONOK:

(A lelkeket alálökdösve a tüzes sziklákon, kacagva táncolnak, mialatt letről jaj, sikoly, moraj hallik. Hosszú szünet, majd tompa ütések kísértő erős földlökések kezdődnek.)

DÉMONOK:

(Elrémülve.)

- Mi dong? Mi renget?! - - - - -

SÁTÁN HANGJA:

(A távolból vontatva hördül fel.)

Kalapácsütés!

- Most szegeznek fel a Názáretit...

(Szünet. Feszült várakozás között egyre hangzó kalapácsütések, mialatt néhány kárhozott kapaszkodik föl a tüzes sziklákon. Nagy zuhanás, új földlökés, majd csend.)

DÉMONOK:

- Átok! Mi történt?! - - - - -

SÁTÁN HANGJA:

(A távolból)

- - - - - A Názáreti

Véres keresztjét állították fel!

(Mialatt a démonok elrémülve húzódnak össze, míg a kárhozottak visszahúzódnak a pokol tüzes mélye felé.)

- Győztem feletted, Názáreti!

- S keresztre szegzem mind, aki hiszi

Tanod - - - - -

(Magához.)

- - - - - Ah! hogy tűr! Ez a türelem

Megtöri tervem, - nincs több fegyverem!

- Testét legyűrtem, ah! de a lelke

Halála percén is úr felette...

- Tűr! Tűr! Mi szörnyű! Elbukott a gőg.

Hogyha az ember egykoron majd Őt

Kezdi követni... Nem!... E feszület

Nem engedi meg, hogy kövessenek!

(Szünet.)

AZ ÚR HANGJA:

(Távolból.)

- Elvégeztetett! - - - - -

SÁTÁN HANGJA:

- Meghalt! - - - - -

HALÁL HANGJA:

(A mélyből.)

- - - - - Dehogyan halt! Ez nem halál,

Hanem az élet nagy diadala!

(A föld megreped, a nyíláson a golgotai kép látszik, a kereszt tövében Szűz Mária, Szent János apostol, Mária Magdolna halk zokogással állnak. Az elsötétült égen cikázó villámlások között menekül a nép.)

GYILKOS:

(A pokol nyílásain kapaszkodva fel, maga elé nézve, vontatva, majd őrjöngve.)

- Vér! Mindenütt vér!... Bármerre nézek...

- Óh, mért nem ölsz meg, gyötrő ígézet!...

- Mint gomba nőnek átkos kínjaim...

Égő üszökként hullnak bűneim

Saját fejemre... Mily szörnyű átok

Fogja körül az egész világot...

- Jaj!...

(Lehanyatlik, majd homlokát letörölve.)

- Micsoda vércsepp hullott fejemre?...

- Mily tiszta vér... vér... Kinek a vére?

(A magasba nézve, vontatva.)

- Széles patakba ömlik a vére...

Mindent eláraszt, lefolyt a mélybe,

Elsepri bűnünk, jaj, hova árad,

Óh, szörnyű, mindhol szent vérben járnak...

- Lemossa vére a bűnöket!

- Vért... vért... Óh, szent vért! Eresszetek

Elé!

(Felugrik, rohan, de a démonok lefogva, visszalökik s a magasba nézve figyelnek.)

SÁTÁN:

(A repedésen alárohanva megáll s dacosan néz vissza.)

- Egész világot tártam Eléje,

De a hiúság nem fért szívéhez,

Rettenthetetlen! Oly erős hite,

Hogy egy világot mozgat meg vele.

- Meghalt, de lelkét nem törte meg

A gyötrellem s kín... s mi mást tegyek

Vele.

- Odszegeztem... Mi ez? - Varázs?

- Ha Te vagy isten... a Messiás...

Szólj!... Nem!... Csak szent volt s én tudós vagyok,

Ahol Te sejtessz, én tapogatok.

S ellened állok, mert nem engedem,

Hogy Te uralkodj az embereken.

KERESZTELŐ SZENT JÁNOS LELKE:

(A pokol tornácába sereglő lelkekhez.)

- A Messiás jön. Látom! Ismerem,

Még fönny az égben mutatta nekem

Az, ki a Földre küldött alá!

(A résen angyalok seregei közelednek.)

SÁTÁN:

- Ah! Átok! Átok! Csak most látom át,

Ki vagy! - Ki hitte, hogy a Messiás

Igénytelen lesz? - Az ács fia!

S lelke olyan, mint Isten maga!

(Végig nézve az Úr még távolban közeledő lelkét, hátrálva, magához.)

- Ő az!...

(Kaotikus zivaj, rémület, kavarodás.)

- Győzött hitével minden tudáson

S legyőz, legyőz, ha útját nem állom

A kegyelemnek.

- Minden szavából erő ömöl,

Új fény, igazság, - megöl - megöl

E tan.

(Mialatt a démonok vasvillás tömegei csoportosulnak a Sátán köré.)

- Világosul, - jön, - jön, az égi fény!

DÉMONOK:

(Rettegve.)

- Jön! - - - - -

MIHAEL:

(A résen angyalai élén jőve, a Sátánhoz.)

- Minek a fegyver? - Fegyvertelenek

Győzik le Véle a te sereged

Egész világon. - Íme e kép,

Az égi kincset mint hordja szét

Népe!

(A magasban derengő golgotai kereszt tövéből a tizenegy apostol indul komoly egymásutánban szét a feltetsző Földfelszín minden részére az elől menő Szent Péter apostol után. Majd szerzetesek kettős menete, kezükben a feszülettel, végül apácák, hívők kisebb-nagyobb csapatai árasztják el a Föld színét, mialatt Mihael folytatja.)

- Még te uralkodsz, pár ezred múlva,

Kiveszi Jézus kezedből újra

Képét.

S megtör erőd, mert eszmél a világ

S hiszi, hogy Isten és a Messiás

Jézus!

(A kép eltűnik. Szünet.)

- S most szembe Vele, leszámolásra

Hív az igazság, az ég királya,

Jöjj!

SÁTÁN:

(Maga elé meredten.)

- - - - - Az Igazság!? Nem ismerem,

Látni se' vágyom. Az én hitem

Hamis.

- Ah! keljetek fel, ti óriások!

MIHAEL:

Hiába hívod, a te világod

Elmúlt!

Az ÚR LELKE:

(Angyalainak sorfala között jőve, a pokoltornácbeliekhez.)

- Az Isten lelke vagyok én velem.

Felkent s leküldött, hogy szabadulást

Hozzak közétek s hirdessem az Ő

Kedves - kegyelmes esztendejét.

(Beljebb lépve.)

- Sátán! Lejöttem, hogy munkáidat

Lerontsam lassan és hatalmadat
 Megtörjem végre.
 - Az ember már-már végcéljához ért:
 Eltépte szívét tőled s égi célt
 Keres a lelke.
 - Hiába csaltad, gyötörted egyre,
 Hiába vitted mindegyre félre,
 Betelt tanoddal; mind másra vágyott,
 Noha bejárta egész világot,
 Nem lelte célját, helyét a lelke
 S megérted azt, hogy nem bírt meg véle
 Tanod, tudásod, elméleted,
 S íme, az ember már nem tied.
 Sehol sem állt meg, amerre vitted,
 Üres kebellet álltak körülöd,
 Szomjúhozóan. - Értem vágyukat
 S nyitottam nekik mától új utat
 A Golgotától.
 S bűnbánatáért visszafogadom,
 Mentsvára lesz az örök irgalom.
 - Új kort teremtek, új embereket,
 Kiket a hit, a remény, szeretet,
 Bárhonnan indul, Istenhez vezet.
 Új célt nyitok e perctől előtte:
 El a világtól, vissza az égbe.
 És a te pogány tanod helyett
 Új lelki, égi erényt teszek
 S e keskeny úton visszavezet
 Minden hívőt a hit, szeretet
 Isten színehez.
 S egész világból az marad neked,
 Amennyit átfog a szereteted.
 S hogy végül átlásd, hogy a tudásod
 Hit nélkül téboly, bűnhődés, átok,
 Ott fenn az égben, a te helyeden,
 A tisztaságnak szent anyja leszen
 Az égi csillag.
(A Golgota felé mutatva.)
 - Ő lesz királynőd s anyja a népnek
 S fejedre hágva széttöri terved
 Alázatával.

SÁTÁN:
(Feltekintve.)

----- Ah! Mária!

AZ ÚR LELKE:
 Minden teremtmény patrónusa!
 - Lelkemnek része, fele, egésze,

Malaszttal teljes, szent mintaképe
A női nemnek.

SZÚZ MÁRIA:

(A feszületet átkulcsolva.)

- Legyen nekem a te ígéd szerint.

ANGYALOK KARA:

Szűz Mária, te legszentebb csoda!

Te vagy a mennynek igaz csillaga,

Te vagy a fénye, üdve, öröme,

Te vagy az élet mosolya, színe,

Örök csodája:

Isten leánya,

Minden bűnösnek szent patronája.

S ím, az égnek üdve - fénye

Biztosítva mindörökre.

KAIN LELKE:

(Az Úr felé.)

- Uram! Uram! Óh, Rád ismerek!

Csak téged illet az istenszerep.

(Leborul.)

Az ÚR LELKE:

Mind, aki hitre, szentségre vágyik,

Mind, aki békét, nyugalmat áhít,

Jöjjön utánam.

(A pokol tornácának lelkei élén el.)

MIHAEL:

(Sátán karához.)

- Halld meg, hazugság, sötét sorsodat,

Ő égbe tér, de idelelni marad

Szent teste - vére közöttetek

S a vértelen áldozásba

Szent malaszt száll a világra

Szüntelen.

(Kovásztalán kenyeret emelve fel.)

S te, Jeruzsálem! Frigyszekrényedet

Elhagyta Isten s ím, e kenyeret

Avatja azzá.

- S te halld, zsidó nép! Ledül templomod,

Országod elvész, nem lesz főpapod,

S ti szerte üzve, árván, hazátlan

Fogtok bolyongni a nagy világban.

És majd a zsidó főpap helyett,

Ott, nyugaton egy más lesz, kinek

Egész világ a kezébe lesz

Téve.

(Karával el.)

SÁTÁN:

(Magához.)

Pogány erények, ti pogány tanok,

Jézus tanával semmivé tapodt.

S mától az ember a földi helyett

Keresni fogja az égiet.

- Letűnt a testi kultusz s helyette

A lelkiesség fog terjedni szerte...

- Szörnyű!... De nem, nem! Te Isten népe!

Hallgass reám! Jöjj, állj velem össze

Szent küzdelemre. - Kiválasztalak,

Hogy Jézus istenségét megtagadd;

Tagadd örökre!

- Jöjj, jöjj, zsidó nép, társulj velem,

Bérül a Föld a tied leszen

S mindent, amit én Neki kínáltam

Ott fenn a csúcson, kezedre játszom.

- A földkerekség leszen a tied,

Te lesz a népek örökös ura,

Tiéd leszen a kincsük és sora

A kezem által!

- Mit Ő ígért is, neked adom,

Kezedbe lesz a földi hatalom,

Csak azt ne hidd el, mit ez emberi

Jézus tanított, hisz nem hiheti

A józan elme...

- Csak Őt tagadd meg, Őt, a Messiást

S tiéd, tiéd lesz az egész világ

Aranya, kincse! Tagadd! - Tagadd!

Addig, ameddig hívő akad.

- Ő elvetett és mától nincs helyed

Csak közelemben; hát kövessetek.

(Ég felé.)

- Hogy visszatartsam megváltásodat,

Meghamisítom a Te tanodat

Kelet tanával! Kelet, - kelet!

Őrizd tanom, hogy az új hitet

Megrontsam vele! - - - - -

(Magához.)

- S két pártra tépve majd a világot,

Naggyá teszem mind, ki ellenállott,

Avagy ha nem... úgy... bosszúra fel,

Kik Benne bíznak, vesszenek el

Fenn a kereszten!

(Démonjaihoz a Golgota felé mutatva.)

- Minden hívével a keresztre hát,

Nehogy utána menjen a világ!

(Démonok élén felfelé indulva el.)

Hatodik szín.

Szín: A katakombák egyik hívekkel telt ürege, a háttérben feszület, két oldalt szétágazó folyosók; Kain, római patricius mint hitujonc.

ÁBEL:

(Mint főpap, az oltár előtt állva.)

Testvéreim, a szél és a vihar

Évezrek óta tombol, tör, zavar,

De mit sem alkot a puszta erő.

- A puha fészket kis madár szövi,

A kunyhót, házat s minden emberit

Az elme tervez.

- Önönmagától semmi sem lehet,

Anyag s erőtől még sohse eredt

Értelmes munka.

- Ez a világ is teremtetett,

Úgy szól az írás: Általa lett,

Az Ige által!

S Ő emberré lett, hogy Ő általa

Újra az Övé legyen vala

Az ember.

- Szent célt tűzött az ember elé:

El a világtól - Isten felé!

- Kövessük hát Őt s legyen bár nehéz,

Keserves útunk, semmi szenvedés

Vissza ne tartson nyomairól.

- Mi itt a Földön vándorok vagyunk,

Hazánk az ég s mi odatartozunk.

El hát utána és bármit kínál

E csábvilág, óh, vigyázz, meg ne állj,

Hívó keresztény, bálványok előtt.

ÖRTÁLLÓ:

(Sietve jön le.)

- Uram! Pogányok jönnek!

HÍVŐK:

(Halkan zsongva.)

----- Árulás!

ÁBEL:

(Emelkedetten.)

Senki ne féljen! Szenttéavatás

A vértanúság!

(A másik irányba mutatva.)

- De aki gyenge, erre elmehet,

E folyosó a szabadba vezet.

(Az ég felé tárt karokkal.)

- Uram, a néped erősítsd meg, óh!

S jöjj, légy közöttünk szent Mindenható,

Jézus!

S ha érdemesnek látod gyermekid

Vértanúságra, adj erőt nekik!

(Az egyenkint letérdeplő hívek felé fordulva, a távolból közeledő pogányok zaja között.)

- Isten fiává avat fel hitünk

S íme a mód, hogy most azzá legyünk.

Óh, bízzatok hát, mit se féljete,

Istenhez érni gát volt csak a test!

HÍVEK KARÉNEKE:

- Jöjj el, Szentlélek Isten,

Erősíts meg a hitben

S óvj meg - védj meg mindentől,

Ami lelkünk ellen tör...

GÓG:

(Mint zsidó kém a bejáratnál meglapulva s előre mutatva.)

- Itt gyűlnek össze s lázítanak!

- Nem tisztelik a császártokat.

- Testvériséget, kommunt kívánnak,

Patricius, plebs - akár az állat -

Egy sorban állnak

- Nézd!

- Vért isznak, mert az a Krisztus vére

S emberhúst esznek, mert az a teste

Az Istenüknek.

- Nézd a keresztet, látod? - Imádják!

RÓMAI:

Azt a bitót? - - - - -

GÓG:

- - - - - Azt! - - - - -

RÓMAI:

- - - - - Téboly vagy gazság?!

GÓG:

- Nincs más nemesség, úgy hirdetik,

Csupán a lelki, a szellemi!

RÓMAI:

Örült tömeg ez, avagy mi nép?

- Önérzetesnek az arca ég

Ily gyűlevész közt! - Fogjátok össze!

Jó lesz a cirkusz vadja elébe!

(A mellette álló Kaint meglátva.)

Hát te is itt vagy? Itt a helyed?

A gyűlevész közt nem resteled?

- Elbabonáztak? Mi van veled,

Hogy mint a szolga, térdet-fejet

Hajtsz egy zsidónak!?

Bolond vagy-é vagy - - - - -

KAIN:

----- Keresztény vagyok!

GÓG:

Mi hasznod ebből, mi célod vele?

Avagy mi történt, hogy ősid hite.....?

ÁBEL:

Hadd! A mi célunk nem érti pogány.

Az ész világa előtt még homály

A szív világa.

RÓMAI:

(Kíséretéhez.)

Kínpadra velük, majd ottan észre

Téríti őket a tüzes fogó.

ÁBEL:

(Fenséggel.)

A vértanúság égi kegyelem!

Boldoggá lesz, ki Érte vérzik el!

RÓMAI:

(Némi pénzt vetve Góg elé.)

- Itt van a béred -----

GÓG:

(El.)

----- A gój vagy pogány

S mind, mi fajomnak az útjában áll,

Vesszen.

RÓMAI:

- Elő a Róma isteneivel.

Ki neki áldoz, azt elengedem.

(Szünet, mialatt a hívők maguk elé borulva imádkoznak.)

KAIN:

(Tűnődve néz végig a hívők felett. Magához.)

- Milyen nyugodtan várják a halált...

Tekintetük a túlvilágba lát...

Valami égi fényár permetez

Az arcaikra... Vajh mi ez... mi ez?

(A római felé nézve.)

- A szívtelenek, a hatalmasok;

Míg a nemesebb sorsa a robot.

(Maga elé.)

- Óh, mi az élet?! Óh, minek, miért?

Senki se' látja az igazi célt;

Csak mint az állat, céltalanul él.

- Élvágy vezérli a tömegeket;

Megvetik azt, mi lelki s testiek

Után rohannak... míg e szentek itt...

- Félőrület, vagy igazság e hit,

Hogy a világ csak múltó semmiség
S minden dicsőség és érzékiség
Megvetni való?
(A feszület felé.)
- Óh, szólj Te, Jézus! Mondd, nem örület
Látni e tényt és hinni Teneked!?
Vagy nyisd meg elmém látni s hinni, hogy
A szenvedők, a szűzek boldogok
És odafenn, hol mit se láthatunk,
Üdvöt lelünk, kik - óh! halld meg Urunk!
Zokogunk Érted.

Adj hát hitet, hogy higyjünk Neked
S megvetve minden élvezetet,
Vegyem keresztem s kövesselek
Könnyes szemekkel, amíg más nevet,
Mulat kacagva s kéjjel élvezi
Mind, mit az élet nyújt, kínál neki.
- S higyjem: jutalmam Tenálad leszen
S higyjem: Te ember, hogy Te Istenem,
Az Alkotó vagy!... Szinte örület! -
(Emelkedetten.)

Elhinni mindezt s én mégis - hiszek!
(A feszületre némi fényár száll alá, mitől megihletve.)
- Hiszek szavadba', Benned és hitem
Vérrel, keservvel megpecsételem
Én is.

(Ábel felé fent.)
- Római, barbár, szegény, gazdag s úr,
Jézust imádva mind Elé borul
S közöttük én, a pogány is, szívem
Elé teszem, hogy az Övé legyen.

ÁBEL:
(Jobbját áldólag téve Kain fejére.)
Ő elfogad. Jöjj s örködj, vigyázz!
Amilyen szíved, oly távlatban állsz
Jézus szívétől.

RÓMAI:
(Ingerülten mutatva Ábel felé.)
----- Kössétek össze!
(Durván elkapva a némi örömmel Kain felé siető Ahárt, a bálvány felé löki.)
- Áldozz az isten szobra előtt!

KAIN:
(Ahárt elkapva, a római elé torpanva emelt ököllel.)
- Ah! Egy csapással összetöröm
A koponyádat.
(A magasból angyal lép elő, aki Kain felemelt karját lehajtva eltűnik, mire Kain csillapulva folytatja.)
----- De nem!... Sohasem!...

- Jézus parancsol és én - követem.

(Majd Ahárt elvonva.)

- Ahár! Ne félj! hisz öröm a halál
Aniták, ki Jézus nyomaiban jár!
Ott nyíl ki szárnyunk, ott van az élet,
Börtön a test csak, melyből a lélek
Kitör, kiszáll a halálon át,
Örök honába, ahova vágy
Kezdetől fogva.

(Római felé.)

S hogy igazoljam hitünk előtted,
Ím összedöntöm az istenséged
Az Úr jelével. - Bálvány, a porba,
Hogy soha többet ne juss fel újra
Régi helyedre!

(Keresztet vet reá, mire a tűz kialszik, a bálvány leomlik. Mind hátra húzódik.)

RÓMAI:

- Kössétek össze, kínpadra velük,
Mebabonázták a mi istenünk'
Bűvös jelekkel.

(A hívőket babonás félelemmel kezdi összekötözni.)

KAIN:

(Kezeit feljűk nyűjtva.)

- Láncoljátok meg, de a lelkemet
Láncokra, ember, sohse teheted.
- Nem köti azt le csak az eszme, szó,
Csak az igazság, csak égből való
Hitem!

SÁTÁN:

(Berontva, a poroszlókat szétlökve.)

Ah! Átok! Átok! Az ily hit nyomán,
Már-már repednek Róma falai;
És túl a felhőn, az azúron át,
Át-átsugárzik amaz új világ,
Amit a szív sejt és mégis tagad
A száraz elme.

- Nem ronthatom meg már a világot,
Ha megvetik, mit eléjük tárok:
A földi, testi, világi csábot,
Gazdagságot, gyönyört, élvezet...
- Isten volt-e, vagy ígélet
Mind e változás?

KAIN:

(A kötözés alá vett Ahárhoz simulva.)

- Ne félj! Szeretlek! Ha ilyen a nő,
A vértanúság igazb eskűvő,
Mint bármi más nász!

ÁBEL:

- Ne féljeteK, az ég nyit ma kaput!
És könnyű lesz a vér jelzette út
Hívó kebelnek át a Golgotán.

KAIN:

(Ahárhoz.)

Boldog vagyok, óh, hogy ide értem
És megtaláltam, amit a szívem
Keres öröktől: élete célját,
Jézust.

- Nincs mit kívánnom; betelt a lelkem,
Elértem céloM, Istenre leltem.
Csak még belátnék oda-oda,
Fel-fel, az ég szent titkaiba.
Túlhan a felhők határain
S meglátni mindazt, amit a hit
Tanít.

Hogy szívvel, ésszel egységbe állva,
Legyek az Isten szolgálatára.

(Római felé.)

- De te pogány, most halld meg hitem;
A szív világa erőT veszen
Egykor az észen és a szeretet
Fogja vezetni a tömeget.

SÁTÁN:

(VégignéZve Kaint.)

- Tudást kívánsZ? Majd gondolkozom,
Hogy a hitedhez férjen tanom.
S ha a tudástól szemed nyílani kezd,
Úgy mint tanítód, majd mint mestered
Elterelem a tekinteted
Arra, amerre meg-megremeg
Hited tanomtól.
S a tudománnal megtanítalak
A kétkedésre s míg elméd kutat,
Hogy nem találja Istent, majd a tant,
Mit Róla írtak, azt is elveti
S nem lesz, ki egykor hiszi - keresi
Többé!

MIHAEL:

(Fénylő ködből előlépve, edényt nyújt Ábel kezébe, majd a menet élére állva.)

- Menjünk az égbe, szabad az út
S szent kegyelemmel várja az Úr
Minden hívőjét.

(Ezalatt Ábel Kaint megkereszteli, mire a boltívek megnyílnak, a magasból angyalok éneke hallik, akik között mennyei fényárban ereszkedik alá és koszorúkat helyez az előtte elvonuló vértanúk fejére)

SZŰZ MÁRIA:

- Őrizze meg a vértanúi vér
A tévedéstől - mint szent égi bér -
Minden időkre az igaz hitet.
(*Minden eltűnik mialatt a menet lassan elvonul.*)

SÁTÁN:

(*Mereven nézve a távozók után.*)
- Nem jól megy így, mert minden vértanút
Szentté avatnak fönn-lenn egyaránt.
Az üldözéssel neki dolgozom,
Új hit fakad fel a vérpadokon...
- Jobb lesz talán, ha abba is hagyom...
Legyen keresztény hát az állam is,
Én félre állok, hogy ne győzz tovább,
Mert szent leszen már az egész világ
A vértanúktól.
(*Ég felé.*)
- Légy Úr felettük, vezesd, vigyed;
Legyen az embertömeg a tied,
Hisz átlagok közt a hit, szeretet
Könnyebben bomlik, mert mi szent, mi szép,
Darabra tépi egykor szertesét
Az átlagember.
(*A menet végéhez csatlakozó Kainhoz.*)
- Mától tudással kezdem a harcot
S amit kívánsz majd, még beleszólak
S nekem fog hinni az egész világ,
És hit helyett a filozófiát
Tárom elébe. - Filozófiát!
Amely a hited, eszmélő világ
Kioltja lelked rejtekein.

Hetedik szín.

Szín: Tudásokkal telt középkori könyvtárterem. Szerte főlíánsok, tekercsek, műszerek állnak, itt-ott tudósok ülnek. Alkony. Góg mint mór tudós.

KAIN:

(*Mint ifjú tudós a Biblia fölé hajolva, töprengve ül, mögötte Góg áll.*)
Oly érthetetlen... poklok... egek...

SÁTÁN:

(*A könyvek közül kilépve, műszert téve Kain elé.*)
- A műszeremmel többre viszed.
- Próbáld.
(*Kain keze alá adogatva.*)
- E két kis lencse, így... összefogva
Ebbe a csőbe, elébed tárja
Az égi titkok rejtekeit

S felváltja majd a tudás, a hit
Helyét idővel.

(Ezalatt Kainnal és Góggal babrálva, távcsövet készítenek, mit az ablakon át az ég felé irányítva folytatja.)

- Nézz bele, látod, mily közel a Hold?

(Mialatt Kain ámulva távcsövez.)

- Mögötte meg a bolygók, csillagok.

- Mint az idő, a tér is végtelen

S csak pusztá úr van, nincs más semmi sem!

- Látod világod? - Merre, hol az ég?

- Nem látszik más, csak pusztá semmiség,
Üres valóság.

(A Bibliát becsukva.)

- Ez akadályoz benneteket!

- Tapasztalással, ésszel lehet

Tudáshoz jutni!

(Gúnyyal.)

- Következtetés?!

Morál? Igazság?! - Az emberi ész

Egyetlen biztos eszköze, mi

Kutató elméd célhoz viszi

Az érzékelés.

KAIN:

(A távcsövet Góg felé tartva.)

Bölcsek, tudósok, óh, jöjjetek,

Nézzétek ezt a kicsiny csövet,

Mint tárja ki az ég titkait.

GÓG:

(Távcsövezve.)

Az égbe lát, ki beletekint.

(Ámulattal.)

- A végtelen tér tárul elémbé,

A végtelenség, melynek nincs vége,

Nincsen határa se fönn, se lenn,

A végtelenség, melyben porszemek

Csak, mit csodának képzelt eszetek,

A Nap, a Hold, a bolygók, csillagok.

Az égbe látok, látok és tudok

Mindent.

(Távcsövét leengedve.)

- Tegyétek félre a tekercseket

S megnyitja ím e cső előttetek

Isten világát.

(Újra távcsövezve.)

- Paradicsom, föld, egek, mennyország...

Gyermekmesék csak, amerre szem lát

Nincs semmi más, csak a végtelen...

Millió csillag... s az ég, a menny
Csalóka látszat.

TUDÓSOK:

Istentelenség, ördög szállta meg.
- Tömjént, papot, vagy szentelt vizet!

KAIN:

Ah! Dehogy ördög. - Az ész, az elme,
A műszeren át belátott végre
Az égi mélybe.

- Fogjátok, íme, ha belenéztek,
Megértitek, mit még örületnek
Tartott e percig ismeretünk.

FŐPAP:

(A távcsövet visszatolva.)

Dehogy tekintek oda, amit
Elzárt előlünk az isteni
Gondviselés.

GÓG:

(Az eget egyre távcsövezve.)

Érzéksalódás csak a láthatár,
A mennybolt merő képzelgés csupán,
A végtelenben, merre szem tekint,
Mégmérhetetlen úr van mindenütt,
A pusztá semmi... üres a lét!
Nincsen mennyország, nincsen pokol, ég!
Csak az üres tér, csak a végtelen,
E pusztá úr és az élettelen
Világ.

ÁBEL:

(Mint ősz bölcs.)

Pokoli e szózat, ördögi e tan,
Olyant tagad le, mi előtte van.

FŐPAP:

Nem ismered a keresztény hitet?
Kezdetben Isten földet és eget
Teremtett - - - - -

KAIN:

(Némi hevülettel tolvá félre a Bibliát, távcsövez.)

- - - - - Ah! hisz nincs minden ebbe',
Tekintsetek be a műszerünkbe!

GÓG:

(A Bibliát felemelve.)

Tudós barátom, ne hidd e mesét!
- Kezdet előtt is volt valami lét,
Mert a jelen a múltból ered
S nincsen olyan, mi nem létezett

Valamiképpen.

Minden jelennek örök a múltja,
Örök jövője, csak pillanatja,
Jelene múltó.

S a kezdet és vég csalóka álom,
Jó szemfödőnek, hogy a határon
Ne lásson át a gondolkozó.
Kelet tudósi: Ibn Rosd - Ibn Sina,
Úgy tanították: a lét anyaga
Örök, mint Isten, mert az anyag
Az egyedüli ősi alap,
Amelyből minden egyéni ered,
Isten pedig csak a személytelen
Való.

FŐPAP:

Hadd el, elég, mert e pogány beszéd
Sérti az írást, az Istenigét.

Így lehetetlen, hogy igaz legyen.

(Ablakon át mutatva.)

- Nem látod ott fenn, mint ragyog a menny?

GÓG:

- Kevés bizonyosság van még kezünkbe',

De jön idő, hogy az emberelme

Belát az űrbe s meglátja, hogy

Csalóka látszat, mi ott ragyog:

Az ég!

ELSŐ TUDÓS:

Szörnyű! - - - - -

MÁSODIK TUDÓS:

- - - Muzulmán!

HARMADIK TUDÓS:

- - - - - Ördög! - - - - -

NEGYEDIK TUDÓS:

- - - - - Pogány! - - - - -

FŐPAP:

Elkárhozik, ki még szóba áll

Véle.

BÖLCS:

Ne azt kutasd, mit eltakart az ég,

Mert ahoz elme, sem műszer nem ér,

Csak a hit, lélek. - Ne szólj tovább!

Mert kikacagja egész világ

Minden tudósa eretnek tanod,

Hogy mit a szem lát, azt is tagadod

Okoskodással.

GÓG:

----- Ne ámítsd magad,
Éld a világod, azt, amibe vagy,
Mert a halálon túl nincsen élet,
Megsemmisül az emberi lélek,
Vagy hova menne? - A végtelen
Üres, rideg, nézd! - élettelen
Űr.

KAIN:

(Elmélyülve.)

- Mi célra akkor ez a nagy világ,
Mely szűk a szemnek és át mégsem lát
A képzelet sem határfalain?
- Mi tartja egybe, mi tartja rendbe,
Mi az a törvény szelleme, lelke,
Mely mindenünnen egyre kicsillan
Kicsinyben, nagyban, bölcsen, okosan,
Érvényesíteni akaratát.

GÓG:

Titok. -----

ÁBEL:

----- Mint eddig. -----

KAIN:

----- Talány a világ.
- Bármint kutassuk az alapokát,
Még most sem értjük, csupán a tény
Fekszik előttünk, de vastag éj
Takarja el a nagy Tényezőt.

BÖLCSÉSZ:

Apró mesék és elméletek
Emelgetik a világlepelt,
De nem tekinthet alá az ész.

FŐPAP:

Micsoda szégyen, hogy a tudomány
Egy vonalon túl újra csak talány.
- Talány maradt a csillagos ég,
Talány az élet, talány a lét,
S mégis tudásról foly' a beszéd.
- Könnyelműség így belekezdeni
Elméletekkel az ős, isteni
Öröktanokba.

KAIN:

- Mily megalázó, édenkertiben
Elhittük egykor: a tudáson át
Olyanná leszünk, mint az istenek,
Jónak, gonosznak tudóivá.

S most látni kell, hogy tán minden lehet,
Csak az az egy nem, hogy a lényeket
Megközelítse az emberi ész.

(Keserűen.)

- Úgy hittük eddigi felettünk az ég
S keserveink közt kedves hitregék
Erősítettek s ma a menny helyett
A tudomány az üres végtelent
Tárja az ember lelke elé,
Hogy elrabolva minden reményt,
Kétségbeejtse.
- Eltűnt az égbolt, helyén áll az űr
S mily drága áron, hitünkbe került
És a valóhoz közelebb se vitt,
Csak az különbség, hogy Isten helyett
Tudóskodón az embernek hiszek.
Hej, pedig épp ott, hol nem kellene,
Ott áll meg mindig a tudós esze
S okoskodással az ősök fölé
Egy szót terítnek, amelyik mögé
Maguk sem láttak eddig soha
S e pusztá szóval el lett e csoda
Fedve az átlag tekintet elől.
Ah! de mi szörnyű, engem egyre öl.
Az eltakart rész.

BOLOND:

(Az ablakon benézve.)

Ezer csillag áll az égen,
Csillog az ég tőle,
Ezer mosolyt, ezer vigaszt
Szór a földre fénye.
- Mennyi eszme, gondolat, szó
Van oda felírva,
Csak a tudós nem érti, hogy
Ki és miért írta.

FŐPAP:

- Ébredj fel ember, vigyázz, óh, világ!
E tudomány még sok bajt hoz reád,
Ha fel nem eszmélsz idejekorán
Átlátni azt, hogy testiek csupán,
Mit álnokul a lelkednek kínál.

BÖLCSE:

Tudásra vágytunk s a tudás helyett
Még visszakérjük egykor a hitet
A tudománytól.

KAIN:

Mennyit kutattam, azt hittem: talán
Nagyobb tudással az ész rátalál

Az égiekre. Óh, mily hasztalan
Minden, mi lelki, épp oly messze van,
Mint ősidőkben. Csak a világ,
A test, a forma, a por, a tárgy
Jött közelebbre.
S ezen az úton bármerre térjek,
A vége az, hogy nincs Isten s lélek.

FŐPAP:

Sokat ígérő, de gyanús tanok!
Nagyobbá tették csak a távlatot
Az Isten és az ember között.

KAIN:

(A távcsövet eldobva.)

Ördögi műszer, semmit sem adtál,
Nagyobb tudásunk s helyette árván
Maradt a lelkünk.

- Más útra, másra; - filozófia

Nem vezet el a lelket soha

Az égi útra.

Óh, vissza, vissza hát a hit felé,
Itt a homály több, míg amott a fény.

- Többet kívánok: szellemi tápot,

Meglátni azt, mit látni kívánnak

A tiszta szívek s megértni:

Igaz-e hát vajh az az isteni

Tan.

Hogyan fér össze hit és tudás,

Hol van az összhang, mert csak vitáz

Egyik a mással s látom eleped

Ezen az úton az embertömeg,

Ha vissza nem tér Isten nyomára.

- Óh, merre, hol vagy szent Biblia?

Óh, mert hiába, nem érheti el

Tudósaink közt a lelkünk soh'sem,

Amire vágyik.

(Bibliát emelve fel.)

----- Csak ezzel, ezzel,

Ez vezet el az embert idővel

Az egy akolhoz.

- Óh, vissza-vissza s mint hajdanában,

Meglelem újra a Bibliával

Istent, a mennyet, lelkem, magam,

S nem lesz az élet majd céltalan.

ŐRANGYAL:

(Előtűnve kézenfogja Kaint.)

- Jöjj a magányba, remeteségbe,

(Bibliára mutatva.)

Hogy e sorok közt beláthass végre

Az égi titkok legbensejébe.
És vesszen inkább, minden tudásod,
Mínthogy az ára hitvallomásod
Legyen.

SÁTÁN:

(Az induló Kain után.)

Ehez térsz vissza? Na jó! Legyen!
Nem idegen e könyv sem nekem.

(A Bibliába nézve, lapozgat.)

- Menj, megyek én is, vidd a Bibliát

(A Bibliát Kain felé löki, ki azt hóna alá véve indul.)

S írok eléd új teológiát
Széjjel tagolni hiteteket,
Tagadni mindent, mindent, mi szent.
S ha jobb nyomokra térsz is, követünk
És törhetetlen nagy erőm, a bűn,
Ezer világi terv, cél, munka, gond,
Időt rabolva feltart útadon.
S el-elterelve a nyomairól
Mindegyre, míg csak végre meg nem un
Vezetni untlan a helyes úton.
S ti szerte folytok csupán elv miatt
S a szeretet, hit úgy aláapad,
Hogy meg se látszik: volt-e valaha
Testvériség, vagy csak hitvallomás
Tartotta egybe
Némi időre
A tömeget.
- Mindenén át majd hatok reád,
Csábítani fog a látszatvilág
És a magányos zárda helyett
Elcseréled a testieket.
Erkölc helyett az élvezet kívánva,
Alámerülsz a testi hinárba,
Későn belátva, minő dőre cél
Mind, mit a Földön lát és elér
A test.
S több lesz a bajod útadon velem,
Mint mennyi volt az Istennel nekem.
Úgy, hogy időd sem lesz imádni Őt,
Mert leköti a rohanó időt
A dőre álmok vad hajszolása
S a tévtanoknak bösz vitatása.
De hogyha mégis nagy útadon
Nyomára jutnál, nyomairól
Mindegyre más-más tévútra viszlek,
Addig, amíg csak százfele tévedsz
A hitvitákban.

Nyolcadik szín.

Szín: Hegydoldalon álló remetelak, odébb pár zerge s a távoli völgyben város.

KAIN:

(Mint ősz remete, elmélkedve.)

Már-már bejártam a félvilágot,
Hittől tudásig s most itten állok
Kételyeimmel! Kint a világba',
Papnál, tudósnál olyan hiába
Keresi lelkünk az igazat,
A fontos kérdés - kérdés marad.
- A tudomány és a vallás között
Csekély hitemmel úgy megyek-jövök,
Mint tébolyult - mert hol se találom,
- Pedig de üzöm, hajtom akárhol
A titkok nyitját.

SÁTÁN:

(A Bibliát Kain hóna alul kivéve, a távoli város felé mutatva súgja.)

Az életet nézd, ne a Bibliát!
Látod mi készül? Vértanúhalál,
Máglya... bitófa... pallos... Szeretet?!
- A Bibliával nem sokra viszed
Te sem.
- Senki se tudja, mi az igazság,
A Bibliában mindenki mást lát,
Mindenki pap lett, mind mást prédikál
S egyik a máson véres bosszút áll
Isten nevében.
Ez így tanítja, amaz meg úgy,
Köztük a józan szóhoz se jut,
Más-másként értik az Isten szavát
S mindennap újabb teológiát
Hall a világ - - - - -

(Kain mögé állva, balját, mint hallócsövet Kain balfüléhez tartva.)

- - - - - Halld! Figyelj oda!

Ez az eretnek Luther tana.

(Szünet, majd jobbját a másik füléhez téve folytatja.)

- Emez - figyelj jól!... - Ez a Kálviné!

S a távol zsongás meg a többié,
Akik ott messze, túl a jövőbe',
Hozzák tanukat egyre előbbre
A Bibliából

- Tedd félre hát ez ócska Bibliát!
És nézd, az élet minő szörnyű vád
Ezer jajjával.

(Baljával a távoli város utcasarkán álló árva mellett elvonuló bibliás menet felé mutatva.)

- Látod az árvát? - Hogy sír magába'?!
- Könnyét, keservét senki se látja

A nagy vitában.

- Amott az özvegy, a vak, a vén,
Mögötte koldus, béna, szegény...

- De a reform tan addig nem ér
Egyse.

S hozzá e zagyva társadalmi rend,
Amelyben minden ember idegen
A másikának, nem kísérti meg
A Bibliához fűzött szép hited?

- Új vallás, hit, tan, de a kereszt,
Ma is, mint eddig, csak nehezebb
Egyre.

(Gúnnyal.)

- Hol az igazság! Amoda nézz!

(Ezalatt a mélységből leplet ránt fel és tivornya képeket varázsolva reá.)

Vagyon, egészség, szerelem, élv.

- Szeretet, Isten, hit és Biblia?

Nem hisz ezekbe a viláfgia.

- Amíg az egyik mulat, kacag,

(A kép háttérében a verejtéküket törölő dolgozók felé mutatva.)

Másiknak addig alig akad

Falat.

S hiába lázong, jajgat, eseng,

Nem érti senki, se fent, se lent.

- Mi büne ennek

A nagy tömegnek,

Hogy egyre szenved?

S mi érdemük van azoknak ott,

Hogy olyan vidám, boldog napok

Mennek felettük. - Sírás, kacaj.

Hol az igazság, mért e zsivaj?

Miért a gazdag, mért a szegény,

Mért nincs igazság, ha Isten él?

S miért teremt ily torz lényeket,

Az egyik béna, vak, más beteg?

Nemesnek egyet, koldusnak másat,

Hol az igazság, hol a világnak

Nyitja.

- S míg a szegénynek üdvöt ígér,

Amannak poklot büneiért.

KAIN:

(Fejéhez kapva.)

Micsoda átkos sugallatok.

(Elintve a látomást.)

- Elég, elég, mert fellázadok.

(Mialatt a Sátán elhúzódik.)

Avagy tovább még, tovább a képpel

Hadd lássam addig, amíg megértem

Tisztán.

(A kép tovább alakul, középen áll a Sátán árnya, a karjai között tartott ördögmotoláját for-

gatva, mialatt apró démonai a dolgozók verejtékét marokra szedve pergetik a motolába, ahonnan az, mint csengő arany hull alá.)

SÁTÁN ÁRNYA:

(Motolálva énekli.)

Ez a jogrend motolája,
Mely aranyra, pénzre váltja
A verejtéket.

DÉMONOK:

(A lepergett aranyakat felkapkodva, a Sátán árnya körül táncolva szórják a tivornyázók felé, mialatt éneklik.)

Hordjuk széjjel sebbel-lobbal,
Bűncsira van az aranyban,
Ettől lesz az ifjú részeg,
Asszony, leány megigézett.
- Szegény, gazdag ezért eped
S elad érte lelket-testet,
Hú-j-hú-j-hú-j!

(A kép eltűnik.)

SÁTÁN:

(Magához.)

Átok, ki szötte tovább e képet,
Szent lesz az ember, ha belemélyed
A titkaimba.

(Elsülyed.)

KAIN:

(Merengve.)

Még így se látok tisztán, csak épp
Valami több fényt adott a kép,
Amit az átlag tán megelégel,
De én a gyarló, gondolkozó, nem.

(Az ég felé.)

Tárd fel Uram hát jobban, a lét
Itt-ott kitetsző igaz felét,
Mondd, mért ilyen, mért, vagy már ha van,
Miért - miért oly igaztalan,
Hogy ki se boldog az ég alatt,
Csupán a hitvány, avagy a vak.

ŐRANGYAL:

(Jobbját Kain fejére téve.)

A lélekért van minden teremtvé,
Állat, növény, az ember csak szerve,
Formája a sok lélekalaknak
S mind, ami neki legjobb olyant kap.
- Dehát legyen úgy, amint kívánod,
Lásd meg a másik rejtett világot.

KAIN:

(Látnoki elragadtatásba esve, elhalóan.)

Óh! hogy sötétül, minden eltűnik,

S tekintetemnek más világba nyit

Útat az elme képzelete.

(Szünet, mialatt a magasban kibontakozik a szférák élete, ahol a keskeny út elágazásainál egy-egy őrangyal áll, utat mutatva a felfele kapaszkodó, feszületet tartó, papoktól vezetett, keresztet vivő szegények, dolgozók és az apácáktól támogatott árvák és betegek között.)

- Látom az árvát, hívót, szegényt

S mind, ki nemesen Istennek élt,

Mint vezetik az örökhazába,

Lelkükhöz méltó boldog világba.

S mind, aki Jézus zsoldjába állt,

Minden világon túl messze száll

Az Ő honába.

S mind, mindazok, kik Jézusban hittek,

Halált nem látnak már soha többet.

(A szirteken itt-ott felfelé kapaszkodó és visszacsúszó lelkeket nézve.)

Addig a többi itt lenn marad,

Hogy újra kezdje ott, hol elakadt,

A fejlődését.

(Szünet.)

- Hát nem hiába szenved az árva,

S hordja keresztjét, robotba járva

Néped?

SÁTÁN:

(A háttérben bukkanva fel tájékozódva.)

Mi készül ismét? - Démonok, árnyak!

(Mélységbe kiáltva alá.)

Ah! Hozzatok fel pokoli lángot,

Pokoli tant e hívővilágnak.

(A háttérben felvonuló démonokhoz.)

- Osonjatok szét millió pontra

S tépjétek széjjel, ha egybeforrna

A hit.

ŐRANGYAL:

Ember ne mozdulj, démonok ezek,

Ki szóba áll, az félig elveszett

Hazug tanuktól...

(A démonok végtelen sora mindenféle könyvek tömkelegét hozva, hosszú sorban vonulnak fel, mennek a világ minden irányába szét.)

ŐRANGYAL:

(Kezét elvonva Kain fejéről.)

- Elég

A kép.

SÁTÁN:

(Balját Kain fejére téve folytatja.)

Amoda is nézz, a végtelenbe,
A nagy világnak ott messze-messze
Rajzó ködébe. - Nézd, a világ
(*Mialatt a magasban kibontakozó csillagvilágok felé mutatva folytatja.*)
Millió csillag s mind egy csodás
Közös lakóhely.
Mert ahol fény van, ott élet ébred,
Minden világon csillagon élnek
S egyről a másra átszáll a lélek
Élni...
(*A lefele jövő lelkekre mutatva.*)
- Más csillagokról jönnek a lelkek
Levezekelni itt, amit vétett
Ott.
Mert mindnek ott volt, van s lesz hazája,
Ahova lelki fajsúlya, vágya
Vonzza.
(*Elhúzódik.*)

KAIN:
(*Ébredve.*)
- Mi volt ez, álom? - A jelenélet
Múltak gyümölcse és a jövőnek
Magja?
- Hát van igazság s a földi élet,
Egy pillanat csak az örökélet,
Múlt és jövő nagy percei közt?...
- Óh, platonizmus! Megértettelek.
Lecsillapítja zajgó lelkemet
A látomásom. - Ott, ott az ok
S a Földön csak az okozatot
Éli az ember. - Fegyvert kezembe!
Hadd álljak én is, óh, végre-végre,
Isten, Teérted a küzdelemben,
Mit menny, pokol vív a földszínén
Óh és e tannal legyőzőm én
A tévtanítók tévtanait.

ŐRANGYAL:
(*Tollat téve Kain elé, a város felé mutatva.*)
Menj be az élet forratagába,
Ott van a harctér, ahol csatázva
Vív szív meg elme
S több fényt kíván a hívőnek lelke
Az átlagosnál.
(*Bibliára mutatva.*)
- Jézus az Isten! Aki nem hiszi,
Mind antikrisztus, bármint mimeli
A lelkeséget!

KAIN:

(Egészen felébredve s a tollat felemelve.)

Áldd meg Uram! Óh! Áldd meg e tollat,

Hogy mind a sok-sok démoni tannak

Ellen álljak s mindnek dacára,

Reá mutassak az igazságra.

(El.)

SÁTÁN:

(A még mindegyre könyveket cipelő démonok során végignézve.)

Menjünk, te tollal, én meg a könyvvvel

S kaoszt teremtek, míg csak az ember

Bele nem kábul a sok-sokféle

Vallásba, tanba, tudásba, hitbe.

(Szünet.)

Szétépem aklát, szerte foly a nyáj

S mindenfelé, hol pásztorára vár,

Küldök közéjük krisztusokat

S elhitem, hogy újra Te vagy

Jézus, közöttük.

UTOLSÓ IDŐKBEN

Kilencedik szín.

Szín: Előkelő, modern, kertre nyíló terras.

KAIN:

(Kis előadóasztal előtt állva, vendégeihez.)

Az volna lelkem legtisztább vágya,
Hogy egyesülne már valahára
Minden keresztény hitágazat.

LUTHERÁNUS:

(Baptista felé fordulva.)

- Nem kéne mindez, hogyha ezek
Szét nem tagolják az új hitet.

BAPTISTA:

Mert Lutheréből épp az hiányzott,
Ami a legfőbb, a meritkezés!

ADVENTISTA:

A tettekéből pedig a törvény
Legszigorúbbja maradt le, hogy
Szenteld meg ember a szombatot.

METÓDISTA:

- A pápaságot kell eltörölni,
Nem kell az Isten s ember közt semmi
Más közvetítő, mint önönmaga!

HUSZITA:

A Szentírás! mert ez az alapja
Az igaz hitnek.

NAZARÉNUS:

A fő a felnőtt keresztelese,
De nem a gyermek, kiből az elme
Még képtelen a hitvallomásra.

KAIN:

- Hányféle tévtan s mily lényegtelen,
Kicsiny dologban tér az elme el
A helyes útról.

KÁLVINISTA:

Az volna fő, hogy ne higgyük, ami
Bálványimádás, csak az isteni
Szentháromságot!

UNITÁRIUS:

----- Épp azt nem hiszem!
A trinitást! Sőt tudásom, eszem,

Már megtagadta a feltámadást
S minden csodást, a szűzenfoganást!

ZSIDÓ:

Úgy van! Hisz Ő is csak földi ember,
Mért istenítik, - ezt hogysen értem, -
Egész világon.

KAIN:

- Óh, mennyi látszög, így mi sem marad
Az ősi egyből, mint csupán a harc.

GÖRÖGKELETI:

Már annyiféle a szekta s a hit,
Ahány az ember; szinte tébolyít
A sok eretnek.

KAIN:

Kell a primátus, mert hogyha nem,
Egy fej helyett így ezer terem.

KÁLVINISTA:

Testvéri hittel, testvéri harcban
Vív egyre népünk évszázak óta
S ím nézzetek szét, a testvériség
Eltűnt, csak épp még, mint elmélet él
A híveink közt. Hová leszünk?

TEOZÓFUS:

Fel kell cserélni téves hitünket
Kelet tanával - s újjá születhet
Budha tanától egyszer a Föld.

SPIRITISZTA:

(Teozófusra mutatva.)

- Testvéreim! Ez komoly veszély,
Amit e hindu hívő beszél.

TEOZÓFUS:

Ugyan miért!? Hisz kelet ős tana,
Legszebb azok közt, amit valaha
Hallott az ember.

GNOSZTIKUS:

Hm! Budha s Jézus... Minő szócsata!
Mindeniken át az Isten szava
Hangzott el egykor, mert mindenén át
Az örök szellem fejt ki magát
Egyénesülten.

ÖRMÉNYKATHOLIKUS:

Minő megejtő, eretnek beszéd!
Meghamisítod az istenigét.
- Elkárhozol.

SPIRITISZTA:

----- Óh, ki hisz ilyenbe'?

Legfeljebb újból, újra születne

(Médiumára mutatva.)

Mint ő.

MÉDIUM:

Múlt életemben én király voltam,

A nőm királyné, lányom a Holdban

Teljesített egy nagy missió!

KAIN:

- Hiszed? -----

SPIRITISZTA:

----- Hiszem! -----

KAIN:

----- A hívő s bigott

Mily közel esnek.

TEOZÓFUS:

Természetes, csak nem hiszi el

Pár évtizedért, mit ide lenn

Tölt el az ember, - elkárhozik!

KAIN:

- Hányféle tan és hányféle hit.

Az igaz tanra, hogy lelne így

Elmének.

- A vég jön érzem, csak ki se látja,

Mint izmosul s nő már a világba

Az antikrisztus.

- Szét lett tagolva az Úr szent népe,

Vallásra, fajra, nemzetre törött

És nem találni e sok rész között

Testvériséget, sem boldogot,

Csupán csak elve s ura változott,

De nem a sorsa.

S amíg az egyház, tanát megvetik,

Önmagukét már dogmává teszi

Tudatlanságuk.

- Uram, Te látod, hogy mit akartam,

Hogy összejöjjünk az ősakolban,

Óh, de hiába.

- Kár volt szakadni egykor szerte-szét,

Gondolkozásra nem való a nép.

S hiába, bármi teológia,

Nem vitte népünk közelebb soha

Isten felé, sőt boldogabb se lett

Római egyház, mint a tietek.

GNOSZTIKUS:

Vallás, - tudomány, - művészetek,
Keveset adnak s egyre kevesebb
Ki megelégteli tanaikat,
Valami más kén, éhes a világ,
Valami oly, hol hit és tudomány
Egységben áll.

SPIRITISZTA:

A szellemeket kell megkérdeni,
Ők ismerik jól csak az isteni
Tant.

KAIN:

Idézd meg a legnagyobbjait,
Ismerjük hát meg azt az igazi
Hitet.

MIND:

Idézd! Ha már itt oly nagy a kaosz,
Mondják meg onnan, hogy mi jó s mi rossz
E sok szektából.

SPIRITISZTA:

(Két karjával teret intve.)

Keljetek ím föl, ti nagy szellemek
S hozzatok új fényt, igaz tant, hitet
A kutatóknak.

(A háttér ködében szellemek emelkednek fel és egymásután tovatűnnek.)

BÖHM JAKAB SZELLEME:

(Leplét kinyújtott jobbával tartva, baljával arcát elfedve.)

- Isten a kezdet, állomány a vég,
Mikor teremtet szülte önmagát,
Benső valóját tárja a világ
Elénk.

Lénye titoktelt. A természete
Se jó, se rossz, nincs vágya, terve se,
Ő semmi s minden, az egész világ
Isten. Felőle csupán csak a tárgy
Ad fényt, ha elménk belemerül.
(El.)

SCHWEDENBORG SZELLEME:

Tévhit az Isten hármasszemélye.
Jézus az Isten személyesülve.
Ezért csináltam Újegyházamat,
Hirdetni ezt a titkos égi tant.
(El.)

LORBER SZELLEME:

Az Isten Jézus. Benne higgyetek,
Mária volt nincs, kár keresnetek.

A búcsú, gyónás, ereklye, kép,
A bőjt, az áldás és a gyászmisék
Feleslegesek, fő a szeretet,
Akiben ez nincs, az mind elveszett.
(El.)

VAY SZELLEME:

Mária, Jézus testvér szellemek,
Mindkettő elsőd, csak mint emberek
Éltek a földi formák szerint.
(El.)

DÁVIS SZELLEME:

Az Isten szellem, ott van mindenütt.
Ő él a fában, általa hevül,
Bomlik az élet, lények az elvek,
Mindenben ő van s mint ősi lényeg
Él.
(El.)

SÁTÁN:

(Fekete lepelbe burkolt alakot húzva fel.)
- Jöjj fel te is már, hogy a kaoszba'
Hagy hangzon Jézus mellett fel Budha
Is.

BLAWATSKY SZELLEME:

- Hosszú időnként - új korszakokba'
Megtestesülve lép újra s újra
Isten a Földre. - Ilyen volt Budha,
Ki Jézust akkor már beavatta
Az égi titkok mélységeibe,
Mikor mint hindu ifjú járt vele
A Földön!
- Azóta Budha nirvánába tért
Megsemmisülni, de dicső helyét
Most veszi Jézus a Földön át.

SPIRITISZTA:

(Magába, megütközve.)
- Örökhalál ott, itt örök élet.
Óh, Budha - Jézus, mi mást ígértetek!?

KAIN:

(Ingerülten.)
- Hányféleképen, mi mást beszéltek?
- Hát odaát sem lát jól a lélek?
- Elég! Badarság! Dőre mánia!
- A szellemekkel sem juthat soha
Biztos talajra a gondolkozó.
- Ez is csak egy pár bigottnak való.
Hívj másat, régibb, nagylelkeket.

SÁTÁN:

(Mélységbe kiáltva.)

- Manes, Simon, őseretnekek!

Fel! fel! csak erre, siessetek!

Várlak.

MANES SZELLEME:

(Ősstíli ruhában emelkedve föl.)

- Jézus a Napból szállott fiú,

Látszólagosság volt a teste csak,

Hogy megtanítsa önönmagunkat

Megváltani.

(Alá.)

BOGOMIL SZELLEME:

- Jézus - Lucifer, öröktől valók.

A többi lény mind teremtetett.

- Jézus a mennyei, amaz a Földet

Alkotta egykor, míg Szűz Mária

A Földre küldött Isten angyala.

(Alá.)

ÁRIUS SZELLEME:

- Némuljátok el tévtanotokkal!

- Jézus az első újjászületett,

Isten hasonló, mert egymaga, lett

Istenfiává mindnyájunk közül.

De nincs öröktől, mivel született.

(Alá.)

SIMON MÁGUS SZELLEME:

- Jézus csak földi ember volt, akit

Igénybe vett pár évre isteni

Ura, a Krisztus. És a kereszten

Elhagyta Jézust s felszállt honába.

Mikor utána végsőt kiálta:

Én Istenem, mért hagysz el engemet?

TEOZÓFUS:

Igen, más Jézus és más Krisztus is.

GNOSZTIKUS:

Az egyik testi, a másik szellemi

Állag.

SPIRITISZTA:

Mily egyenetlen e párt magába,

Mintha pokolnak volna a mása,

Úgy szerte húznak.

KAIN:

(Felháborodva.)

Óh, még ezek is csak tapogatnak?

- A vak, az Isten közelben is vak?

- El veletek hát, egy sem ismeri,
Hogy mi az Isten, csupán mimeli
A teológust. - Mily bolond világ!
Mind azt hiszi, hogy csak ő az, ki lát
E nagy sötétben.

- Elég! elég! - Óh, de belementem,
Nem jó, ha mindent lát s ért az ember,
Elég, amit az Egyház tanít,
Ki többre vágyik, belebukik
A tévtanokba.

- Sírni szeretnék, hogy mért nem lehet
A hit, a vallás, a nép, minden egy
Testvériséggé. Mért nem csinálod
Egy szent akollá széles világod?
Mért nem öljöd ki, mért nem vesz el
Minden, mi káros, rossz s képtelen
A jót követni.

(Szünet, ég felé.)

- Óh, tiszta, szent, nagy testvériség.
Felkész-e vajjon, feltámadsz-e még?
Lesz-e a Földön egykor szeretet,
Avagy-avagy már minden elveszett,
Amit az égből hoztak alá?

(Szünet.)

- Papok helyett most idézz pár bölcsét,
Ők már talán csak ismerik Istent?

SPIRITISZTA:

- Ím, jöjjetek fel, nagy filozófok,
Akik már Isten közelben jártok
Elméletekkel!

(A szellemek egymásután fel-letűnedezve vonulnak tova.)

SPINÓZA SZELLEME:

- Isten a dolgok ősállománya,
Mely mindenekben egy, csak a tárgya
Más.

S vagy Krisztussal az ész ellen,
Vagy az ésszel Krisztus ellen,
Választani kell.

(Alá.)

LEIBNITZ SZELLEME:

Minden monász csak, amelyek között,
Egy a legösibb, legtökéletesebb
Monász az Isten.

(Le.)

FICHTE SZELLEME:

Isten az élő nagy erkölcsi rend!
S másra mi szükség?... Jézus pedig az,

Mivé az ige tesz, ha egykoron
Bennünk is eszmél.
(Le.)

SCHELLING SZELLEME:
Isten a művész! Műve bizonyság,
Mely igazolja. - Tárgyi valóság
Azonban nem volt s nem lesz soha.
Elfedi tőlünk az örök lepel,
Mely mögött ő is tökéletesül.
(Le.)

HEGEL SZELLEME:
Ha ama örök világöntudat,
Mely mindenén át él, tervez, kihat,
Magára ébred az egyénben itt,
Ez ama szellem, ama isteni,
Mely kijelenti mindenkor magát
Művészet, hit és filozófián
Át.
(Le.)

SCHMIDT SZELLEME:
Mi magunk vagyunk az istenek,
Mert mindnyájunkban személyi lett
Isten.
(Le.)

KAIN:
(Türelmetlenül.)
- Óh, mennyi bölcsész, - mennyiféle tan,
Mi léssen ebből, megváltó Uram?
Óh, szólj te is már! Csinálj itt rendet,
Mert már-már néped úgy szertetévedt,
Hogy rá nem ismer egyik a másra.
Jöjj hát, teremts már e zagyvaságba
Rendet.

TEOZÓFUS:
Ez az a korszak, amelybe várják
A Nagytanítót.

LORBERIÁN:
----- József s Mária
Máris a Földön él, mint valaha
Éltek.

KAIN:
(Ingerülten.)
Legyen már vége! - Se vége, se hossza
Annyi a tévtan, annyi a szekta.
Hagyjatok nyugton, beteltem ép.
Senki se szóljon, csak nő az ék

Eszmének s hitünk közt.

- Több tagadástok, mint a hitetek
S a tagadásban mindenitek egy!
Akármi tanra másik tan felel,
Óh! és az ember egyikben se lel
Az égiekre!

- Mi lenne, hogyha mindenki hinne
Ebbe a félvak eretnekségbe,
Úgy krisztusokkal volna tele
A Föld.

(Elgondolkozva.)

- Kárhozatos tan! Kárhoztatom
Mindazt, amit az Egyházamon
Kívül tanítanak.

- Óh, platonizmus! El, el veled!
Mégmételtyeztél mindeneket.

- Nem ártott annyit börtön, lánc, bitó,
Mint a szabadság, a betű, a szó!
Mert a hitünkhöz semmit sem adtak,
Csak lefaragtak, csak letagadtak
Ezt-azt belőle!

S mind e sok-sok nagy ismeret,
Csak arra volt jó, hogy a hitet
Tördelje szerte.

S azóta vallás, tudás, hit - kaosz
Senki se látja, mi jó és mi rossz
E zűrzavarban.

- Nem látható meg, mi az igazság,
Mert csak a vak, a józan meg nem lát,
S hívő, tudós mind-mind mást, mást tanít...

Hogyan találjon szent nyomodra így
Tévtanaik közt, ha elme, ha szív?

- Tiltsd, tiltsd el Egyház tovább is e fényt,
Zavaróbb ez, mint, óh! akár az éj,
Mert míg ez így, az amúgy beszél
S mind más csapáson, más hitnek él.

- Én ennyi tannal nem küzdhetek,
Leteszem hát a fegyveremet,

(Tollat letéve.)

A Te kezedbe. Vedd át, ítélj!

Mert így eretnek utakra tér
Könnyen az igaz, a tiszta is.

- Óh! és mutasd meg, mely az a mesgye,
E sok közül, mely bizton az égbe
Vezérli lelkünk nyomaidon,
Melyik a legjobb s én azt fogom
Követni végső leheletig.

(A háttérben, némi magasban lebegő felhőzetből a feszületet magasra tartva lép ki Szent Péter apostol alakja, mögötte a távolban a Szent Péter templom konturjai bontakoznak ki.)

SZENT PÉTER APOSTOL:

Amerre ez a feszület vezet,
Igazi célod csak arra leled.

(Ezalatt tőle jobbra, kettős keresztjét tartó keleti pápa lép elő, majd a török imám, aki a pápa kettős keresztjét lenyomva, jobbjával a félholdas zászlót felemelve áll.)

IMÁM:

Ezen a földön a kereszt helyett

- Allah kívánja és az égiek! -

A félhold lészen a hit jele.

(Baloldalt Luther lép elő s a Bibliát védőleg ölelve tartja, amit azonban az egymásután kinövő s a körötte tolongó különböző szekták prédikátorai darabokra zúznak, mialatt)

LUTHER:

A mise, gyónás, szentkép, pápaság

Mindegybevéve is annyit nem árt,

Mint a szabadság átlagok között.

(Végül a háttérből a Sátántól vezetve szocialisták, szabadkőművesek és félszemű, csak a világot néző tudósok tömege vonul fel és Péter apostol körül tolongva igyekeznek lehúzni az el nem érhető magasban tartott feszületet. Szünet. A kép eltűnik.)

KAIN:

(Keserűen.)

- Látom az útat, értem tervedet.

Látom az ember mi mást sem tehet,

Mint a kaoszából te hozzád siet

Római egyház!

S ha volt is hibád, - avagy ha vétked, -

Mégsincsen más, jobb, még sincsen még egy

Anyaszentegyház!

- Leteszem im a harcom kezedbe,

Van aki harcol, van aki védjen,

Láttam.

És oda állok én is a sorba,

Harcolni, míg csak nem jössz el újra.

Óh! de siess s a világ felett

Vedd át a kormányt, ezért eseng

Néped.

(A gyülekezet szétozlása közt folytatva.)

S akármi módon, akármi áron

Teremts már rendet e sárvilágon,

Forradalommal, vagy szent beszéddel,

Mindegy! De vesszen, hulljon a métely,

A gaz, az álnok, mind-mindazok,

Akik a mások árán nagyok,

Akik a lelket mételyezik,

Akik miatt ily tépett a hit,

Mert nem a hívő itt a hibás,

Hanem a Sátán, világ s a száz

Tévtan.

- Ítélj, ítélj hát! Ítéletet!

Új korszakot, új Földet, eget!
Óh, halld, esengek, ítélj, ítélj,
Mert a tanod már semmit se ér
A mai népnek.
(*Asztalára borul.*)

SÁTÁN:
(*Végignéze a magára maradt Kaint.*)
Mióta lenn járt, az egész világ
Imádja benne a világ urát.
- Elmegyek én is hát messiásnak,
Hisz ebben hisznek, csak erre várnak.
Én is a népért fogok küzdeni,
Felszabadítom a tömegeket,
Hogy ne legyen az emberek között
Semmi különbség.
És én leszek az Antikrisztusod
S vagy vesszek el - vagy porrá rombolom
Műved, hited, az Egyházadat,
Minden keresztény, krisztusi tant.

Tizedik szín.

*Szín: A római Szent Péter templom előtti forradalmi tömegekkel telt térség, ahol itt-ott a le-
mészároltak hullái hevernek. Középen néhány összekötözött pap áll. A Sátán, mint diktátor.*

GÓG:
(*Mint vezér.*)
Elvtárs! Köszönt a munkástömeg
S mint Messiásnak hódol neked,
Felszabadító.
- Nézz szét! A Földön parancsod lesi
S hódolni készen teszi isteni
Néped kezébe önönmagát.
- Te vagy a Földön az egyetemes,
A dolgozó nép egyetlen ura!
Te vagy az Isten helyett istene!
Te vagy, kitől a sorsa s élete
Függ!
Minden tiéd, csak még a Vatikán,
Bigott hitével, mint egy szikla áll
Szembe tanoddal.
S hiába minden józan ismeret,
Nem adja fel az ő, bigott hitet,
Pedig a nemzet, vallás s rang határ
Válaszfalának le kell hullani,
Hogy egy hatalmas, erős új világ,
A te világod épüljön helyén.
- Löved le mindet, irtasd ki szerte,

Hogy ne zavarja szentes beszéddel
Senki közülük terveidet.

SÁTÁN:

(Ridegen.)

- Felszabadulást hoztam közétek,
Kiszabadítom mindhol a népet
E népbútítók járma alól
S nem lesz szegénység, szegény sehol,
Hogyha az Egyház fala ledől.
- Krisztus kevés volt benneteket
Felszabadítani, tehát én leszek
A messiásod, munkástömeg.
- De félre Jézus minden tanával,
Vak türelemmel, alázatával,
Fegyvert a kézbe s pusztuljanak,
Kik ellenállva parancsomat
Nem teljesítik.
- Eszméljete fel! Figyeljete!
Lázadjatok fel, lázadj tömeg
Rút sorsod ellen!
- Az életed könny, bú, kín, verejték,
Résztétlen szívvel gyötör a Föld, ég.
Nincsen ruhátok, nincs kenyeretek
S míg egyrészt koldus, a más megvetett.
Ne túrd, ne túrd hát sorsod tovább
S megváltlak én - csak lázadj világ
Velem!

.....
.....
.....

- Új kort kívánok, új kort ígérek,
Hol élvezetbe telik az élet.
Körém tehát ti kitagadott,
Munkába görnyedt hatalmasok!
Mind, kit a törvény elzárt, megölt,
Kiket a jogos kéjvágy gyötör,
Kiket az élet alátiport,
Kik meggyűlölték a régi kort,
Körém!
Ti kivetett nők, láncolt rabok,
Én szabadító Isten vagyok!
Körém-körém hát s minden, mi földi,
Szívjuk, leheljük, mert üdvözülni
Csak a halálon innen lehet,
De túl a síron - eszméljete! -
Nincs semmi élet,
Csak rothadás vár, oszlás, enyészet.

(Közeledő zsigaj és tolongás között vezetnek elő néhány papot, köztük Kaint is.)

NÓD:

(Kaint a Sátán elé lökve.)

Most fogtuk el a templomban, hol
Tiltás dacára hitről papolt!

GÓG:

(Kaint előbbre lökve.)

Ezek hazudtak évezreken át,
Tűrjünk s mi tűrve húztuk az igát.

NÓD:

Most is az Egyház lázító tanát
Hirdette és a gyávák, a buták
Hittek szavának.

- Arról beszélt, hogy eljött a vég,
Itt az ítélet s a bamba nép
Már hitte volna.
(Gúnyos hahota.)

SÁTÁN:

Hallod a népet, te világcsaló!
Nem fog a szívéen már az égi szó,
Tagad.

(A földön fekvő feszületre mutatva.)

- Tagadd meg Jézust, vond vissza szavad,
Ott az a bűnjel, taposd szét s szabad
Leszel.

KAIN:

(A feszületet felemelve megcsókolja, majd fenséggel.)

- Halld meg tömeg a vallomásomat!
(Tolongás.)

És lásd meg Isten választásomat!

- Halál meg élet áll fejem felett

S én elvétem e hitvány életet

Jézus Teérted. - Odadobom,

Nem bér ez Érted én Jézusom.

- Kereszt, bitófa, verpad és golyó,

Vértanú termő, mennyeket nyitó

Eszköz...

(Rárohannak, leteperik, rugdossák.)

SÁTÁN:

Kössétek össze! - Kinek prédikál?

Ott a bitó, vagy már csak dísznek áll!?

- A gyáva népnek kár a hatalom,

Ki tépelődik, hogy egy ily papon

Mutassa meg vad, nagy erejét?

Halálra minddel, kik Benne hisznek

S álljatok ellen e dőre hitnek,

Hogy Jézus Isten!

(A nép Kaint kötözni kezdi, de az oldalról jövő új csapat lármájára felfigyelve, félben hagyják, mire az oldalról jövő tömeghez folytatja.)

KAIN:

- Testvéreim, óh, ne féljetek,
Nem árthat az, mi lelketeket
Nem viszi bűnbe.

LILIT:

(Pár ledér társnőjével Ahárt, mint tépett ruhájú apácát hurcolva elő a tömeg kacaja között előbbre löki.)

- Íme egy bűnös leányzó, aki
Szabadszerelmünket is megveti.
Sőt még a többit is arra kérte,
Hogy lelkiüdvét oda ne vesse
A tisztasággal.

(Kacagva rázza szét szerteomló haját, majd letépve Ahár tépett ruháját gúnyos kacajjal.)

- Mit állsz ruhába?... Félbolond, aki
Rongyokba rejti legszebb, isteni,
Természetes szép idomait.
- Nincs ám mennyország! Vakság a hit!
- Szeress! Élj! Élvezz! A szerelem
Az egyedüli üdv, kéj, mivel
Kárpótol mindent a természet.

AHÁR:

(Fenséggel.)

Van - nincs, a lelkem nem engedi,
Erkölciségem követeli
A tisztaságot! Én más vagyok,
Mint ti, akiket elvakított
A test.

LILIT:

(Ahár ruháját még lejebb tépve.)

- Le-le e ronggyal! Avagy vesszettek!
Közös a nő már, a szemérmetes
Képmutatókat halál illeti,
Vagy az erőszak.

AHÁR:

----- Inkább száz halál!
Minthogy a lelkem -----

LILIT:

(Öklével vállon ütve.)

----- Ne képzelegj!

GÓG:

Semmi a lélek! Minden a test!
Nincs más öröm s üdv, csak az élvezet,
Élj!... Vagy vigyétek...

AHÁR:

(Kétségbeesetten lökve vissza a reárohanó férfiakat.)

----- Segíts!

SÁTÁN:

- Isten az élet! mi mindenén át
Kigyul, kibontja, kifejti magát.
Én rajtam át is az Isten beszél
Teljes tudással s bennem Isten él
Tökéletesen s én isten vagyok,
Mert rajtam át is az örök titok
Szól.

KAIN:

(Keserűen nézve a tömegre.)

- Hallgass meg, óh! te józanabb tömeg!
Hallgassatok meg és ítéljetek!
(Fenséggel a reáemelt öklök erdejében.)

Jézus a lélek üdvét hirdeti.

Mert Ő az Isten s Istenné teszi

A Benne hívők seregeit.

S szent fegyvere a szeretet s a hit,

Lefogja győzni tudástokat!

(Sátán felé fordulva.)

Te meg a testnek kékjét kínálad,

Megrontani az egész világot

Véle.

- Látjuk a terved! - Eszméljetek!

Az állatember, ím, ki megjelent,

Az Antikrisztus! - Közel a vég! -

Mentsd meg tömeg a lelked hitét.

- Higyj!

(A tömeg egyrésze ütlegetni, másik védeni kezdi, miből dulakodás kezdődik, majd óriási föld-rengés, mire a templom falai megnyílnak, a távolban hegyek süllyednek el, tüzek csapnak fel.)

SÁTÁN:

(Ámulva.)

- Mióta ember lakik a Földön,

Nem volt ilyen nagy földindulás.

KAIN:

(Emelkedetten.)

- Megálljatok! Még van annyi idő,

Hogy megbocsássa bűneinket Ő,

Bűnbánat árán!

(A ledőlt falak mögött folyó ítélet felé mutatva, mialatt egyre többen gyűlnek köré a rémült tömegből.)

- Mindenfelé, amerre szem tekint,

A végítélet előjele int!

Inog a Föld és a felülete

Új tűzokádó hegyekkel tele.

A Nap sötétül, nem fénylik a Hold,
A csillagoknak útja megbomlott,
Szigetek kelnek a tengerből fel,
Földrészek tűnnek a mélységben el.
Városok égnek s az új Babilon
Paris - leomlott, elnyelte a föld.
- Másfele járvány, dögvész tizedel...
Éhség, meg inség pusztít köztetek,
Ételben, vízben a halált nyeled.
Romokba dültek falvak-városok...
Mit vársz tömeg még, hogy bűnbánatot
Tarts!
- Az éhező nép egymást falja fel,
Nincs szeretet, hit, csak a végtelen
Romlás.
Bármerre néztek, égnek a jelek,
Az égen, földön, titkos szent kezek
Intenek óvón benneteket.
- Reng a világ, a bűne rengeti
S elkárhozik, ki még most se hiszi,
Hogy az ítélet, a vég közel
S bűnbánatával jóvá nem teszi
Mindent.
- Eszmélj! feletted ítél az ég
Ember, világ, Föld, bűneidért!
De megmarad mind, ki Jézus nevét
Hívja segítségül.
- Jézus hívők! Ím, egyesüljetek!
S legyen e végső harcban végre egy
Minden keresztény.

(Hahota.)

Mert bármi vallás, faj, mind egyre megy,
Mindhol kevés a jobb, tisztább, nemesb,
Az igaz ember. - Ím, egyesüljünk,
Egy lesz jutalmunk, mert egy a bűnünk:
Jézus imádás!...

- És te zsidó nép, lásd ím végre át,
Hogy ez az állat nem a messiás,
Hanem a régi:
A megfeszített, a Názáreti!

NÉPBIZTOS:

(Rohanva jön.)

Mindenfele új tömegőrület
Dühöng a nép közt, elhalt lelkeket
Látnak kikelni a sírok alól.
- Lövetni kéne, mert azt hirdetik,
S ez megzavarja szent uralmadat,
Hogy itt a vég, az utolsó idő
S e vízió már mindenfele nő.

Zsidó, keresztény hinni kezd neki
S Jézus nevével a mellét veri
A fél világ már!
- Tömve a templom, mond taroljuk-e?
- Nincs annyi kórház, ahány kellene
Ez örületnek!

KAIN:

(Távolba látszó sírok felé mutatva.)

- Nézd, ott a sírok lakói jönnek
Beigazolni, hogy az ítélet
Ideje eljött!

(A tömeg a távoli sírokból kikélt s közöttük is átvonuló lelkeket látva, elrémülten húzódik Kain köré.)

GÓG:

(Rémülve.)

- Látom a sírok mélyét kinyilni! - - - -

LILIT:

(Őrjöngve tépve haját.)

Látom a holtak lelkeit, amint
Kikélnek onnan.

- Jaj, mentsetek meg! Jaj!... Ki segít!...
(Ahárra nézve lábai elé hull.)

AHÁR:

(Köpenyének maradékával betakarja, majd szeretettel.)

- Jézusba vetett gyermeki hit.

SÁTÁN:

(Az előtte elvonuló halottaktól hátrálva, szemeit dörzsöli.)

Ez örülés még rám is rám ragadt?!

(Feldühödötten.)

Átok! Mi szörnyű tömegörület!

Reánk beszélted ez igézetet...

(Kainra rohan, de a térség kövezetén fekvő hullák közül feltámadva, útját állja.)

ILLÉS:

- Nem örülés ez! Ne ámítsd magad.

Betelt az Írás, a halottakat

Adja a föld ki igazolni, hogy

Megsemmisíti Istenünk e kort

Bűneitekkel.

(Tovább vonulva eltűnik.)

SÁTÁN:

(Őrjöngve.)

- Kisértet... Isten... sír... lélek... halál...

- Mind ellenem kél, mind ellenem áll?

(A szemei elől valami láthatatlan fátyolt eltépve.)

- Látom, a harcom elveszítettem!

(Őrjöngése tetőfokán, tántorogva.)

Eszmél az ember!... S győz... győz... az Isten.

(Fenyegette.)

- Ah! átkos Egyház! - Ki bír meg veled?

Megtörhetetlen a dogmád, hited,

Ledült falad, de régi tanod

Még megsem ingott, nem változott

Kétezer éve!...

KAIN:

- Ismersz-e, Sátán? Én rád ismerek.

SÁTÁN:

(Magához.)

Átok! Felismer, eszmél a nép

S Jézust imádja, mint Istenét!

(Az egyre nagyobb tömegben térdeplő tömeget nézve.)

- Kár már hitetni is a tömeget,

Az Ő nevében egyesültenek

Az üldözésben. Hasztalan a csel,

Mert semmi tannal szét nem téphetem

E sok keresztényt.

- De felmegyek, ah! Visszamegyek!

Vissza a mennybe s csillagok felett

Helyezem el a saját trónomat,

Imádni nyíltan önmagammat.

- Felhők fölébe hágnak és tudom,

Ott lesz világom, ahol az Övé,

Egymásba forrva, mint az árny, a fény,

Itt.

Aztán legyőzlek, én leszek az úr,

Vagy minden újra tűzre, lángra gyúl

S kaoszra válik a harmónia,

De egyedül már nem leszel soha

Isten felettünk!

(Felemelkedik, de visszahull.)

- Ah! Ősi átok, ontsd el ezt az űrt,

Engedj bosszúmnak mindenség teret,

Törjön s repedjen szerte Föld s az ég,

Vesszen ki minden, ami még csak él

E földkerekség határain.

- Nyilj hát ki mélység! Ég el világom!

(A megismétlődő földrengés között megnyílt földből kiáradó tűztenger felé.)

Égj!... Hogy ne kelljen tovább már látnom

Isten hatalmát!

KAIN:

(Az egyre terjedő tűztenger között leborult hívei fölé tárt karokkal.)

- Jézus, tekints le! - Jöjj, mint ígérted!

Jöjj, Istenünk, halld szorongó néped

Esd.

(Térdeplő hívőkhöz.)

- Itt az ítélet, de ne féljeteK!

Ha nő a vész, úgy a ti hitetek

Legyen erősebb, mert nem hagy el

Senkit az Úr, ki Benne hiszen!

(Ég felé emelt szemekkel.)

- Jézus! - A néped vétkezett, de hitt!

Lásd meg e percben véggyötrelmeit,

Segíts!

(A magasban megjelenik mennyei karával az Úr, mialatt az angyalok a hívőket a magasba ragadják, amíg a többieket elnyeli a megnyílt föld mélyéből kitörő tűz.)

SÁTÁN:

(Egyedül nézve a megdicsőült hívők után.)

- Elvitte népét... - Enyém itt maradt...

Hiába minden... - Elveszett a harc...

- Menekültek.

(A körötte égő lángtengert nézve.)

- Minden elég... a föld puszta... kopár...

Olyan a vég most, mint kezdetbe' volt...

MIHAEL ARKANGYAL:

(Kulccsal és nagy láncsal kezében leszáll és a lángok közt álló Sátánhoz lépve megláncolja, majd az alattuk megnyílt mélység felé mutatva.)

- Kövess a mélybe, ott lesz a helyed,

Amíg az ember erőt nem szerez

Megküzdni véled!

(Alávezetve eltűnnek.)

Tizenegyedik szín.

Szín: Újra éden, melynek távoli háttérében az új Jeruzsálem körvonalat látszanak. Jobbra a korhadtt, elsárgult tudásfa, mellette a felkelő Nap fényében virít az élet fája. Oldalt éden fehér kerítésű tárt kapuja.

KAIN:

(Övéivel az életfa alatt beszélgetve.)

Kevés amit a Földön találunk,

Valami szebbet, jobbat kívánunk!

- Kevés a forma, a világ, a tárgy,

Ősideákra, szent eszmékre vágy

Lelkünk.

AHÁR:

Az ember lelkét nem töltheti be

A test, világ, a sár öröme.

KAIN:

Más, más világba vágyik a szív,

Ahol a szép, jó, igaz hevít

Mindent.

(A háttérben kezében a mélység kulcsával ereszkedik alá Mihael.)

KAIN:

S e vágy mutatja, a lélek vágya,
Hogy nem a tárgyi lét a hazája,
Más vonzza, eszme, szent idea
S míg el nem éri, nem lesz soha
Nyugta.

S ha kárhozat van, az a legnagyobb,
Hogyha az Istent meg nem láthatod.
De higgyünk, bízzunk, a hit s szeretet
Előbb-utóbb csak Ő Hozzá vezet.
Csak míg az ember megtévesztve járt
Sátán nyomában évezreken át, -
A pusztá ésszel, - mind messzebbre ment,
S örömré, üdvre még ottan se lelt,
Ahol remélte

- Tudás gyümölcse:

Könny.

(Mihael a háttérben felvezeti a Sátánt s édenen kívül szabadon engedi s a még tétovázó mélységbe vetve a láncokat, felemelkedik. Sátán Mihael után nézve áll, majd - mialatt Kainék az életfárról eszegetnek, - éden rácsai mögé lépve, figyel.)

KAIN:

(Némi szünet után.)

Az ész és elme bármi messze lát,
Titok marad csak néki a világ
Bármint kutasson, míg átlátja, hogy
Tudása által még ki se jutott
Messzebb a hitnél.

SÁTÁN:

(Tiltakozva megrázkodik, majd éden kapujába lépve démonjaihoz.)

Szét-szét, a Földnek négy szegletére,
Kelet, nyugatra, északra, délre
S ha mindenütt csak ilyen az élet,
Hívjátok ide a pártütőket:
Gógot, Magógot.

(Mind szétrebben. Magához.)

- Ki hitte volna ezer év előtt,
Hogy még az ember is félszent leszen
S elmélkedéssel telítve idejét,
Tudás helyett a szív szeretetét
Teszi az élet tengelyivé.

- Mi adta vissza képességeit,
Mint egykor Ádám, úgy lát, úgy tekint
Túl-túl az érzék határain...

- Hiába! Harcom végleg elveszett,
Ha már az égi istenszeretet
Lobog szívükben.

(Gúnyosan nézve végig Kainékon.)

- Ily tiszta szívvel vajh, mit is tehet

Az ördögelve! - Megbocsát. - Felejt. -

- Régen mi más volt az egész világ,

Amíg csak elmén és az éssen át

Látott az ember. - S most? - Ah! Elég!

(Dacosan vágva föl fejét.)

Legyen a szív és ész közt örök ék

Dacom.

(Szünet, majd a távolba nézve.)

- Jönnék!... Mi tábor!... - Rettegjete!

(A távolban a szentváros körül felvonuló Góg és Magóg seregeit nézve.)

Végső e harc, de beleremeg

A hit!

DÉMONOK:

(Körül állva a Sátánt.)

- Mester! A Földnek minden zeg-zugát,

Amerre emberlakta, a világ,

Becsavarogtuk, rá se ismerünk,

Szent lett az ember, nem bír meg velük

Eszünk.

GÓG:

Angyal meg ember úgy összeszokott,

Régente ördög se volt otthonosb,

Mint ma ez égi faj a nép között.

MAGÓG:

Még nézni is rossz! Egész más világ!

Halálra unja az ördög magát,

Mert nincs ki szóba állana vele,

Mindenfelé ily szentekkel tele

(Kainra mutat.)

Egész világod.

LILIT:

- Csel, csáb, erőszak, hol egy, mi más

S minden mi régi, ősi cselfogás

Hiába. - Látnak, ésből nőtt szemük,

Nem logikán, de erkölcsön tekint

Át a világba és ez védi, hogy

Többé az ember fölé nem jutok

A testiséggel.

SÁTÁN:

(Démonait hátra intve, komoran lépve előbbre.)

Aki az Isten dolgát ismeri,

Azt nem lehet már bármi pokoli

Tannal lecsalni nyomairól.

(Éden küszöbén megállva.)

- Akármilyen formát öltsek magamra,

Úgyis felismer a gondolatba'. -

Újra kinyílt szellemi szeme

S megérzi most már tisztult ösztöne
Minden dolognak, szónak lényegét.
Tekintetüktől el sem bujhatok,
Megyek tehát úgy, ahogyan vagyok.
(*Bemegy s a közeli tudásfa alatt megállva, ámulva nézi annak pusztulását.*)
Ah! Hogy kiszáradt, korhadt és törik...
Mi lesz a fa, ha nincs a gazda itt.
- Levele sárgul... gyümölcse fanyar...
Körötte törtgaly... hulltlevél... avar...
- Átok! Kipusztul, semmivé leszen
S elhagy az ember, ha már nem terem
Tudásfa neki...
(*Körüljárja, nézegeti, tördeli.*)

KAIN:
(*A Sátán mögé lépve, komolyan.*)
- Le van kopasztva. Elméleteid
Lassan leették s korhadt ágain
Néhány susinka tartja még magát:
Pár összefonnyadt terv, elv, gondolat,
Pár összeszáradt, vértelen tudat
S még nem akadt egy, aki jóllakott
Volna e fáról.
- De nézz amarra, az életfa ott
Telve gyümölcscsel, - megkóstolhatod!

SÁTÁN:
(*Megvető gúnnyal húzódvá el.*)
- Látom! - - - - -

AHÁR:
- - - - - Szakíts, tépj, ízleld.

SÁTÁN:
(*Megrázkódva.*)
- - - - - Utálom!
Nekem ez mérges, ez voln' halálom...
- Csak úgy bejöttem megtekinteni
Éden lakóit, hogy az isteni
Égi malaszt vajh elég-e nekik,
Avagy ha lát még, úgy keveseli,
Mint ősidőkben?...
(*Kain fejét tagadólag rázza.*)
- Boldog-e végre, mond, az egyén,
Nem csalja semmi vágy, régi cél,
Más, jobb utakra?
- Nem únja sorsát, amint egykoron,
Ha menni kellett a kirótt úton?
- Elérte célját, hogy tétlenkedik?
(*Elfordulva szét néz.*)
Nem látszik itt az ígért üdv helye,

Sem az a boldog istengyermeke,
Akire vártam, nincs itt küzdelem
S a tétlen élet gyötremelem nekem.
- Nem sarkal elméd? Elég tudásod?
S nem vonzanak az őstudományok?

KAIN:

Csak egy szavam van minden tudásra:
Hiszek a Jézus Krisztus szavába'!
- S mit ér tudásod, ha csak az anyag
Törvényei közt ás, váj, kutat?
- Mit ér a por és mit ér a sár,
Hogyha a lélek siváran áll?
- Szólj!

SÁTÁN:

(Gúnyos kacajjal.)
- És ez mi élet? - Hát ez volt a cél,
Hogy mint a félvad, gyümölcsösben élj
Elmélkedésből?...

KAIN:

Tavasza a létünk, összhangban áll
Ember s világa, a malasztra vár
A szív.
S amit az ember még meg-megkíván,
(Az életfára mutatva.)
Kitermi éden ott, azon a fán.
- Nem tétlen élet, hol a lélek él
S befele nézve Istennel beszél
Gondolatokkal.
Tevőlegesebb élet, mint ami
Reggeltől estig testiért teszi
A maga dolgát.
Nagy munka ez, amit mi végezünk,
A legnagyobb, mert örökéletünk
Alapozzuk meg.
De aki pusztán testének élt,
Az lopta Istent, akármilyen célt
Szolgált.

SÁTÁN:

(Elfordulva, odébb megy.)
- Hadd a tanítást! - Mi közöm veled?
Csak nézni jöttem ezt az életet.
(A távolba nézve.)
- Egységbe forrt faj, nemzet, dús, szegény...
A köz uralkod a magán helyén...
Kommun!... Közösség!... Ezt akartam én!

KAIN:

Nem így akartad. Láttam tervedet,

Hiányzott abból minden szeretet.
Enyém a másé, Ő így hirdette,
Tiéd enyém is, így akartad te.

SÁTÁN:

Ah! Tagadom, hogy bármi szeretet
Szükségszerű az értelem megett!
Elég a jog is rendet tartani.

KAIN:

A jog világa túl hideg, fagyos
S elszökik abból minden démonod
A szeretethez.

SÁTÁN:

(Elfordulva, a tudásfába kapaszkodva, mialatt annak sárguló levelei egyre hullanak.)

- Átok! Kisiklik már kezem közül
Az ember is, hogy egykor egyedül
Járjam a Földet. - Ah! mit tegyek,
Hogy lángra gyújtsam gögötöket?
(A tudásfa markába tört ágát elvetve.)
- Semmit!... El innen, el... messze el!
Utálatos már nekem ez a hely.
(Kifelé indul, de útját állja félig.)

KAIN:

- Megállj! Hisz sorsunk félig egybeforrt.
Amire engem tanított a sors,
Halld meg te is most, mint én tégedet
Hallgattalak, míg ott jártam veled
A széles úton.
- Bármerre jártam s követtelek,
Szívem sohasem volt megelégedett.
Úr volt körötte, mélységes titok
És nem találtam csak egy boldogot
A táborodban.
- Jártam - tanultam kéj és kín között,
De nem kötötte le az örömöd
Soha a lelkem; mind mást kívántam
S mint elvarázsolt buktam, felálltam
Küzdelmeimben.
- Keserves út volt, hosszú, nehéz,
Amerre vitt az élvágy, az ész,
De menni kellett, követni, hogy
Bejárva minden állatnyomot,
Másat kívánjak, más útra vágyjam,
Mit ácsorogjak ez éjszakában
A közeledben.

SÁTÁN:

Hallgass! Ne bontsd meg az éj fátyolát!
Sérti a fény az örökéjszakák
Fiát.

KAIN:

Tudvágy vakított, vezetett eszem
S a lárma, fény közt nem jutott misem
Szívem szavából öntudatomig,
De most e csendben jól hallik a szív.
S bármi legyen,
Ezt követem!

- Anyagimádás? Téboly! Örület!
S én tudománynak láttam azt veled
S szerte tanítám, hogy erő, anyag
A lét alapja és alig akadt,
Ki látta volna, hogy amit tapint,
Lát, szagol, érez, mind csak arra int:
Higgy!

- Óh! De azóta fordult a világ.
Ma minden ember már mélyebbre lát
A láthatóknál s felgyúlt hite,
Fölebb emelte Isten felé.

- Titkok beszélnek, más titkok felől,
S látjuk, az ember sohse érti föl
Mi a valóság. - Hát mit keressem,
Hisz itt nem tudni, de hinni lettem
Isten szavában.

Mert ez a bére, hogy majd odafenn

- Megnyitva Isten a lelki szemem -
Lássak! Avagy mond, ismerheti-e
A végtelent a véges szelleme?

- Az ég magasságát mérheti madár?

- A tenger mélyét vizi kis bogár?

- Mérheti ember Isten dolgait?

- Nagy gát az elme, nagy kapocs a hit!

SÁTÁN:

(Felordítva indul.)

- Eressz el innen! - - - - -

KAIN:

- - - - - Megállj! Megállj!

Leccsapítlak, ha ég, ha fáj

Neve!

(A tudás, majd az életfára mutatva.)

- Mi abból ettünk, ízlelj te ebbe,
Hát hogyha használ, hát ha gyümölcse
Leccsapítja kínjaidat.

AHÁR:

- Kóstold, hisz egy fa csak fél dolog,
Kettős a lét is, mért nem kóstolod
Emezt a fát is? - Nem árt, szakíts;
Azon az ész nőtt, emezen a szív,
Egyél.

SÁTÁN:

(Lassan az életfa felé menve, nézegeti. Magához.)

- Mily ismeretlen. - Mindent ismerek,
Csupán csak ezt nem, - a szeretetet.
(Tép, majd megizelve.)
- Nyugtat.

(Lassan fogyasztgatva.)

- Más szemmel nézek... Más szögből látok...
S egészen másként kezdeni világod
Látni.

(Tovább eszegeti.)

Elismerem, hogy: fel nem foghatom,
Vajh, melyik is az örök hatalom
Szellem s anyag közt. - Szeretet... tudás...?
(Az életfa gyümölcsét eszegetve és mindegyre megvilágosultabban.)
Csak hirdetem, de nem látszik a váz,
Az, mire épült elméletem
S nem is tudás, nem - csupán hitem,
Tanom.

KAIN:

Úgy láttam én is, a kettő között
A küzdelem, az elvi harc örök.
De amióta Jézus legyőzte
Egész világunk, eszemre térve
Látom hatalmát, lásd te is, óh!
Hogy csak a szellem mindenható.

SÁTÁN:

(Félre.)

- Ah! Már az ember is fölém kerül?

(Fenn.)

- Megyek! Eressz ki, jobb lesz egyedül...
Jobb lesz magamban, itt már hasztalan,
Úgysem fogan meg többé a szavam
A szívetekben.

KAIN:

Ne menj ki innen, az űr oly üres
S ki arra indul, félig odavesz.
(Kifelé mutatva.)
S mit ér, ha elméd mindazt ismeri,
(Ég felé mutatva.)

De Őt, ki lényünk lényegét teszi,
Nem.

SÁTÁN:

(Vajúdva.)

Ah! Szörnyű! Szörnyű! Beleborzadok!
Eressz! Eressz el! Nem maradhatok
Többé e kertben. Ha Őt ismered,
Hiába minden küzdelem veled.

KAIN:

(Félreállva.)

Menj hát, de lásd, más mi sem lehet
Üdvötadó, mint a hit s szeretet.

SÁTÁN:

(Őrjöngve.)

- Ah! Ne hitess el, már-már elhiszem,
Hogy vakhiteddel szemben képtelen
Vívni tudásom. - El közületek!

(Kifelé rohan.)

S ha kell, ha úgy kell, egyedül leszek
A végtelenben.

KAIN:

S megérte vajh, a forradalmakat,
A kint, a harcot kerülő utad
Végső gyümölcse az örök magány?

SÁTÁN:

(Megállva néz vissza, majd maga elé meredve, akadozva.)

- Megyek... megyek... de csupán egyedül...

Borul előttem... mögöttem derül...

Az örökéjben tán mindenki lát...

Csak én előttem titok a világ

S Isten!

(Ég felé.)

- Ah! De elég már! Úgy se értelek.

Egy másik Isten kellene Neked,

Aki félreértsen, olyan mint Te vagy.

(A kapuban megáll, lassan visszanéz s átkémléli édent.)

- Többet adott a Golgotán nekik,

Mint amit egykor én rontottam itt.

- Nincs mit zavarnom, nincs mit rontanom,

Minden imádja és szolgálja Őt.

Mindenfelől csak égi fény ragyog,

Mutatni azt, hogy mily sötét vagyok...

- Ah! De ha minden megtért is, de én

Örökidőn át dacolok Veled

Bátran, merészen, ha magam leszek

Is a világon.

A DÉMONOK:

(A Sátán mögött édenbe húzódva nézik a magasból hangzó ének mellett, az élet- és tudásfa közé eléjük aláomló végtelen mennyei lépcsőzeten alávonuló angyali kart.)

- Jönnék!

ANGYALOK:

- Hité a szó elméletben,
Szereteté cselekvésben
S a tudásnak nem jut helye,
Sehol a nagy világűrben!

- Hozsánna!

- Hozsánna!

(Az angyalok mindent befogó félkörbe állanak fel, mialatt)

SÁTÁN:

(Elfordulva felordít.)

- Átok!

GÓG:

(Démonjaihoz.)

Haszontalanság minden küzdelem,
Nem győz a Sátán tagadása sem
Az ember lelkén.

NÓD:

(Kainra mutatva.)

Térjünk nyomukra, hogy majd egykoron,
Elérjük mi is az embernyomon
Az égi lépcsőt.

KAIN:

----- Csak jöjjetek!

Ki nem meríti a Szeretetet
Se bűn, se bűnös! Ő az Irgalom,
Kifogyhatatlan, én érzem s tudom,
A bűnös ember!

ANGYALOK KARA:

(A bevonuló démonok leborult csapatát is körülövezve, éneklik.)

- Hozsánna!

- Hozsánna!

(Sátán hátra nézve, felbőszülten beront, de útját állja s eltiltó kézmozdulattal visszainti, majd éden kapuit bezárja)

MIHAEL ARKANGYAL:

- Nincs ide más út, csak bűnbánatod,
Vagy el körünkből, vezekelni ott
Az idegenbe.

SÁTÁN:

- Átok! Mi történt? Minden elhagyott!...

Szörnyű tudat, hogy egyedül vagyok!

(Szemeit elfedve, tántorogva hátrál, majd elfordul.)

KAIN:

(A két fa közötti lépcsőzet előtt állva, az ég felé tárt karokkal, mialatt a Sátán lassan mind messzebb húzódik.)

- Mindenki megtért s szeretve imád!

Szívünkben vonzón ég az ősi vágy,

Jézus, utánad

S Érted kiáltnak

A földkerekség gyermekei,

Jöjj hát, siess, mert üres a szív,

Míg Te hiányzol.

S legyen Uram a világ a Tied.

Légy fejedelme, tedd reá kezéd,

Vedd át a lelket, a port, a sárt,

Hisz minden Érted vágy, sír, kiált.

- Jöjj! jöjj! Királyunk, Urunk, Istenünk,

Jézus! mert Benned mindnyájan hiszünk

Rendíthetetlen! - Hiszünk, - hiszek!

Pecsételd óh meg ezt a hitet

Jövedeleddel.

TELJES KAR:

Jöjj! jöjj! s eressz fel a közeledbe,

Óh! mert a lélek csak szent körödbe'

Telne be végleg, mert a világ

Üres - akármilyen szép hassa át -

Istene nélkül!

(Az angyalok kettős sorfalával szegélyezett mennyei lépcsőzet tetején égi fényártól övezve megjelenik az Úr s térdet, fejet hajtván énekli a)

TELJES KAR:

Szent vagy Uram, szent, szent vagy!

Te mindennél szentebb vagy!

AZ ÚR:

(Lefelé tárt karokkal.)

Ember! - Legyőzted önmagadat,

Megnyílt világod: az ég s utad

Szabad e perctől. - Ím, jöjjetek,

Nyitva hazátok előttetek.

(A mindenfelől előjövő emberiség az angyalok sorfala között a felfelé vezető lépcsőzeten mindegyre jobban átszellemülő testtel, mennyei zene kíséretében felfelé indulva eltűnnek a magasba, mialatt egy pillanatra visszanéz s félig magához a)

SÁTÁN:

- Ah! Ez csak Jézus, de nem az Isten,

Én pedig Őt, az Istent kerestem

Kezdetől fogva.

(Elfordul.)

DÉMONOK:

(Felállva.)

Egész világa utána megy,

Mert vonz a szív, vonz a szeretet.

- Menjünk.

(A magasba vezető lépcsőkön mindegyre jobban átféhéredve, eltűnnek az utánuk menő angyalokkal együtt. Szünet, mialatt a távolodó ének is elhal. Csend.)

SÁTÁN:

(Lassan megfordul s az üres édent nézve, megrendülten.)

- Látom a harctért... - Elvégeztetett!...

- Győztél felettem, ősi szeretet,

Győztél!

(Sötétben nézve maga elé.)

Mindenki elment. - Minden elhagyott.

Az ember, állat... - Egyedül vagyok

S lábam alatt a legnagyobb halott:

A Föld!

- Óh, mennyi vágy, cél, álom harctere,

Óh, mennyi vád, bűn sötét tengere.

S amíg az élet elment Felé,

Addig csupán e mélységes éj

Maradt örökre társul velem,

Munkám, - a bűnöm, cselekedetem...

(Szünet, mialatt örökkévalóságok tűnnek tova. Szétnéz.)

Évmilliárdok tűnnek köröttem

S mindegyre jobban sajog fel bennem

A bűnök átka. - Jaj! szenvedek,

A bűnök súlya nyomja lelkemet,

Éget a vágyam, gyötör a tudat,

Gyötör e kérdés, hogy vajjon ki vagy -

Jézus.

(Szünet. Lassan elsötétedik, mialatt folytatja.)

- Elment az Élet s az örökhalál

Teríti leplét világom fölé.

Tizenkettedik szín.

Szín s az öröktűztől átizzott Földgolyó, amelyen összefont karokkal, a végtelen éjbe meredve áll a

SÁTÁN:

Egyre sötétül. - Jön az omega...

Amit megérint, nem kél föl soha...

- Soha...

- Hűs szele hűti öntudatom...

S borzadva másként gondolkozom...

(Vállai közé húzódva.)

- Eljött a végső, zordon pillanat,

Letűnik újra egy isteni nap,

A múlt kódébe s örökön át

Aludni fog az Isten és világ,

Amíglen végre valami ok
Életre gyújtón fel nem lobog
Mélyén? - Ki tudja? - Nem láttam tovább,
Csupán amennyi felszint a világ
Kitárt előttem. - Alfa?... Omega?...
- Nem lesz agyamnak elég szó soha,
Mert bármióta áll is a világ,
Csak kezdet ízű, ha volt kezdete.
S akármilyen nagy múlt van e perc megett,
Elférne még ott millió, meg egy
Múló öröklét. - Ilyen pillanat,
Amely pedig csak egy kis röpke nap
A kezdet s vég közt. - Csak egy röpke perc,
Mit végtelennek csak dőre nevez.
De látom én, a végtelen nem ez!
Nem! Nem! Hanem... Ah!... Nem érthetem!
- Megbillenek, ha érintgetem.
(Szünet, mialatt körülfordulva néz a körötte sötétlő űrbe.)
- Évmilliárdok! Hová tűntetek!...
- Fényem, hatalmam, minden elveszett
A semmiségbe? - - - - -
(Homlokát simítva.)

- - - - - Merre, hol a múlt,
Amelyen át az eszmék harca dúlt
Egész világon? - - - - -
(Mögötte félbalra, homályos mélységből kiemelkedve, a már csak füstölgő fáklyáját lefelé tartva emelkedik föl, mint a Sátán torzított mása a)

MULT:
(Ködbe vesző, sötét, zilált alakja a mögötte elmosódottan fel-feltűnő bűnös jelenetek élén.)
- - - - - A hátad megett
S mint ősi vádlód örzöm bűnödöt
Leszámolásra.

SÁTÁN:
(Hátranéz s a Múltat látva, fejét elkapja, baljával hátra sújtva.)
- Te vagy!? - Mi torz. - Vessz! Ne lássalak!
Őrjít, megörjít ez a tudat,
Hogy élsz. - Ne üldözz! Ah! ne gyötörj!
Ne hozd már egyre - kínozni - föl
Múltam.

MULT:
(Kísérteties hangon.)
- - - - - Követlek. - Akármerre menj,
Ha hátra pillantsz, a tekintetem
Vádol.

SÁTÁN:
- Menj! Menj! Ne vádolj! Mi terhel engem!?
- Mi bűnöm, az, hogy tudásra törtem?

MULT:

Mit ért a harcod, mit ért, mit ért?

Minden eloszlott, csupán csak én

Követem vádlón lépteidet

S akárhová mégy, kísértelek.

- Nézz rám és eszmélj. Én, te vagyok!

Rajtam keresztül megláthatod

Magad? - a műved, rút bűneid.

- Aki reám néz, beletekint

Önönmagába!

SÁTÁN:

(Szétvágott karokkal.)

- Távozz!

MULT:

----- Az élet hozzád kötött

És mint örökvád, hátad mögött

Némán követlek. Teher vagyok,

De jól tudod, hogy megválthatod

Múltad.

(Sátán kérdő tekintettel néz reá, mialatt a Mult folytatja.)

----- Jövődde! -----

SÁTÁN:

----- Némulj el! Átok!

- Jobb a jövőből, ha mit se látok!

MULT:

Úgy engemet látsz. Láss, nézz, figyelj!

Én kérdezek, majd te meg felelj.

(Szünet.)

- Mi voltál egykor s mi vagy te ma?

SÁTÁN:

(Dacosan kiegyenesedve.)

- Fényhordozó! - A világura!

Az égi karban fejedelem,

Mennyben s az úrben dicső nevem

Ismerte minden angyali kar...

MULT:

Tovább! -----

SÁTÁN:

----- Az ember félt, rettegett...

MULT:

S ma mint utolsó, űzött, megvetett

Állsz itt magadban tehetetlenül,

Amíg az égben minden üdvözül.

- Kár volt tagadnod, be kell vallanod,

Megtört erőd és megdült tévtanod,

Megdült tudásod -----

(Fekete fátyolos karjával a lefelé fordított fáklyáját felemelve.)

----- Fényed kialudt
S égi homályban vitt tova az út
Isten színétől. Nézz rám! Ma már
Múltad, mint torzkép vádlóan áll
Sátán mögötted.

SÁTÁN:
(Lázongva.)

----- Miért tépdersed
Mindegyre azt a régi, nagy sebet?!

MULT:
Azért, hogy végre felrázzalak,
Mert itt a végső nagy pillanat,
Eszmélj!

SÁTÁN:
----- Hiába, nincs már időm,
Jelennel jóvá nem tehető
A múlt.
(Félig magához.)

- Köztem s az ég közt szörnyű nagy a gát,
Egy romba döntött ég, Föld, a világ,
Göggöm, dacom, a józan eszem,
Mert tagadom, mert kételkedem
Benne.

MULT:
----- Mi szörnyű letagadni azt,
Akinek léte mindhol megakaszt,
Ha tagadóan kutatsz tova,
Mert mindenünnen kilátszik a
Léte.

- Vesd hát el téves elveidet,
Valld be, nem érted az életet
Önönmagában, Isten kell mögé,
Ki megteremté, ki megszervezé,
Valamiféle gondolkozó.

SÁTÁN:
Hallgass! -----

MULT:
----- A létem hangosb, mint a szó.
Figyelj és halld, lásd, értsd meg mi vagy,
Bennem ezer hang, fény, tény kacag,
Jajgat - A világ zshivaja ez!

SÁTÁN:
(A múlt felhangzó zshivajából a tenyerébe temetkezve.)
- Elég! Gyötör, fáj, kínoz, sebez.
Elég!

MULT:

----- De halld! Halld! Én vagyok az,
A Múlt.

SÁTÁN:

----- Jaj, engedj! Merre, hol az út?

MULT:

Akárhová mégy, elkísér a múlt.

SÁTÁN:

Hát nincs segítség? -----

MULT:

----- Van. -----

SÁTÁN:

----- Micsoda?

MULT:

A bűneidnek a bűnbánata.

SÁTÁN:

(Félig hátra fordulva.)

- Én, aki mindent fellázítottam

S égett az ég a nagy elvi harcban,

Remegett minden, megingott a hit

S én, aki minden földit, mennyeit

Kétségbevontam, én?! - Mi örület!

Kit sohse hittem, most térdet-fejet

Hajtsak előtte?

- Add vissza fényem, vagy hova lett?

MULT:

(A fáklya hamujából vetve elé.)

Itt van a hamva! - Őrizheted. -

SÁTÁN:

(Magához.)

Óh! minden elmúlt? -----

MULT:

----- El, egyedül állsz,

Évmillióktól s nincs amire várj.

SÁTÁN:

(Daccal.)

- Várok! -----

MULT:

Mily szerte foszlott az egész világ.

Semmire válltak csillagok, csodák.

Csupán a menny áll változatlanul

S te e parányon számúzve, rabul

Évmillióktól.

S míg ösdicsében ragyog fenn a menny,

Te láncraverve vergődsz ideleenn,
Mert rabul ejtett az őszanyag
S te rabja vagy, mert hozzá tapadt
Elméd,

SÁTÁN:

(Felrúgva az anyagot.)

- - - - - Ehez?! - Ah! Hitvány anyag!

- Látlak, te semmi, te a semmi vagy!

S az volt a vesztem, hogy valaminek,
Mindenhatónak, másnak hittelek.

(Elgondolkodva.)

- Bármerre néztem, szűk volt a határ.

Hiába törtem, zúztam, boncolám,

Hiába szedtem száz tényezőre,

Atomra, porra, hőre, erőre,

Az anyag úgyis anyag maradt

Más név alatt. S én az igazat

Nem értem el. Nem! - Sehol! - Soha! -

Az anyag is oly rejtett titok,

Akár az Isten, - s nem láthatok

Így se a tények okaiig.

- Akármi elv, tan hiába volt,

Hiába gyúrtam össze a port,

Száz gondolattal, törvénnyel, elvvel,

Gép lett belőle csak, de a szellem

Mindből hiányzott, gép, mi az állat

Önállóságát sem érte el.

S akármi gépem is nem állta ki

A versenyt, csak egy-egy ronda kicsi

Féreg egyéni képességivel.

- S bekellett látnom, hogy a világnak

Ereje, lelke, lényege más,

Mert... - De elég már! - Ne, ne tovább! -

Istenre bukkan, ha meg nem áll

Elmém.

MULT:

Most! Most! Ne állj meg! Most, amikor

Egész valóddal bontakozol.

SÁTÁN:

Nem enged messzebb akaratom!

A logikámnak azzal szabom

Útját.

MULT:

Dacod! Íme az ész hova vitt.

Amíg az égben a tiszta hit

Elérte célját és üdvözít.

- Mert csak a dac s gőg nem engedi

Hinni az Istent s bevallani
Létét.

SÁTÁN:

Egész világot, mindent bejártam,
Nyomára csak, de Rá nem találtam.
Léte ragyog a tények megett,
De titkos lényét nem lelte meg
Elmém.

MULT:

Pedig az erkölcs prizmaín át
Felismerte a világurát
Minden hívő szív.

SÁTÁN:

(Félre, magához.)

Erkölcs? - Mi furcsa?! - Erkölcsi törvény?...

- Hiába gyűröm, időnkint felkél...

- Mi ez? Mi szülte? Honnan ered?

Hogy jut fölém és mért nem ereszt

Szabadra végre? Mi fogja láncom?

Vagy más az Isten mint én kívánom?

- Honnan tudom meg? - - - - -

(Szétnéz, előtte jobbra fáklyáját félig az ég felé útmutatóan felemelve, félig a Sátán elé ereszkedve áll némi magasban, mint a Sátán idealizált mása a)

JÖVŐ:

(fátyolszerű, ifjú, világos alakja.)

- - - - - Csak ő általa!

Mert Rajta túlhan már nem lát fel az

Elme.

SÁTÁN:

(Elfordulva, majd szemeit jobbjával elfedve.)

- Melyiket lássam, melyikre nézzek?

(Hol a Mult, hol a Jövő felé tekintve.)

Múlt és jövő közt kísért a lélek.

Szakítsatok szét! Szakítsatok!

Nem állhatok, csak mint a bolond

Örökidőn át, árny, fény között.

(Baljával a hátamögött álló Multat elintve.)

Elég - elég volt! Engedj szabadra!

(Jobbját a Jövő felé nyújtva, kettős gesztusa között félig lehajtott fejjel.)

Te meg vezess hát akármi útra.

- Vezess.

JÖVŐ:

(Lobogó fáklyáját felemelve.)

- - - - - Vezetlek, de nézd, a fáklya

Tudás helyett a hit szent világa

Lesz. - Jössz? A lelked révbe viszem!...

MULT:

Menj! Menj! Ne állj itt! Úgyse bírod el
Létem, magányod, vádjaimat.
Próbáld meg végre azt a szabad
Elkerült utat.

SÁTÁN:

----- Hit!? ---

JÖVŐ:

----- Tér - idő,
Ésszel, tudással át nem törhető.
- Higyj!

SÁTÁN:

(Maga elé meredve.)

- Ott hagy el elmém, hol nem kellene,
S amit elért is, szinte semmise,
Hiú üresség megszedíteni,
Hogy kicseréljen minden mennyeit
Világi tannal.
- De most az egyszer hátrább veled,
Látom, nem illet oly nagy szerep,
Amint reméltem. - Isten - világ,
Mint egykoron volt, épp oly csodás
Most is előttem. - Minden csoda.
Csoda az alfa és az omega,
Csoda e titkos nagy úr, az ég,
Csoda az élő erkölcsiség.
Csodák öveznek, fönt-lent csoda,
Csak nemakarás nem látja meg a
Csodatevő kézt. S e csodákon át
Nem törhet túl az érzék, se elme,
Látom, tudom, hisz' minduntalan, egyre
Erre tanít a tapasztalás
S amit elém ír hitvallomás
Az is.

*(Szünet. Aztán homlokát jobb tenyerével átfogva, majd öntudatát kinyújtott karjával mintegy
kiemelve ég felé emelt fejjel.)*

- A logikámat teszem elődbe
S hitet kívánok tudás fejébe,
Hitet, hitet! Óh, halld meg szavam!
Hitet, hitet, mert terhemre van
Minden tudásom,
Hisz úgysem látni véle a gáton,
Érzékhátáron át
S titok marad az ég, Föld, világ,
Minden előttem.

JÖVŐ:

(Fáklyájával előre világítva.)

Tekints előre, jöjj, felcserélem,
Csak hidd el azt, hogy az igaz Isten
Akinek hódol a Föld s az ég
Nem ok, erő, de személyiség.

SÁTÁN:

Már-már hiszem, mert mióta ettem
Az életfájáról megnyílt előttem
Valami új fény, távlat, világ
S szemem azóta más színben lát
Mindent.

(Bizonytalanul.)

S hogy hol se leltem meg az ősökát
Ennek a létnek, elhiszem tehát,
Hogy Ő valami egyéniség.
Milyen, nem értem, de hiszem, hiszem,
És e sugárral át lát mindenben,
Értést kívánó kutató agyam.
S látja, hogy Isten van valahogyan...
Van.

- Mit tépelődjek, elég ha hiszem,
Tudásból sarjadt ébredő hitem,
Erősb, erősb, mint a tapasztalás,
Mert amióta a Földet s eget,
Mindent bejártam, tudom mért hiszek.

(Szünet.)

- Halld hát meg Isten! Most látom át,
Hogy Általad lett csak a világ.

- Visszaadom, ím, halld meg világom,
Nem lehetett rajt' kellőn megállnom
Nagy szerepemben. - Elvakított
A fény, dicsőség. Félvak vagyok,
A sok világi múltó tanok
Miatt.

(Magasság felé.)

- És halld utolsó, végső szózatom,
Mindenható, ím, halld! - megtagadom
Tanom!

S most alkonyatkor ébredszek
Szent öntudatra s most már hiszek
Én is.

- Hiszek, hiszek, óh, hiszek Neked!
Mert hisz a véges mi mást tehet,
Hisz érthetetlen minden isteni
S kell egy nemértett, mindent érteni,
Te!

(A múltat végignézve.)

Vissza, sötét Mult! Félre veled!
Ne lássam már az emlékeket!
S vezess Jövő új élet felé.

Virradjon újra s tűnjön az éj
Örök homályba.

JÖVŐ:

(A magasba mutatva, honnan égi zengzet hallik alá.)

- Figyelj!

SÁTÁN:

(Megindultan s egyre csendesültebben.)

- Mily álmodás vesz rajtam erőt.

Valami égi, édes, dicső

Dal száll szívembe.

- Megbűvöl hangja, lelkem átrezeg,

Új élet árad, újra ébredek,

Bűvös varázs száll lelkem mélyibe...

Átalakít az égi zene.

(Szünet.)

- Úgy érzem most, az egész világ

Kevés, mert lelkünk másfele száll,

Arra, ahonnan az eszmék jönnek,

Amerre vágyik s törne a lélek,

Ha elbocsátanám.

Mert mint az ész a tudás után,

Úgy éhezik. Óh! talán-talán

A szeretetre?...

(Szünet.)

- Szeretni vágyom, arra kényszerít

Valami titkos, édes isteni

Érzés.

- Szeretni? Kit? A szeretetet?

Szeretni azt, kit szerethetek

Egész valómmal? Örökkön át?

Akit nem illet meg semmi vád?

Istent?!

(Szünet.)

- Ő kell, csak Ő! hogy boldog legyek,

Kár voln' tagadni, a szeretet.

Szeretet, érzés, testvériség,

Mily idegen szók s mégis mi rég

Szomjúhozom rá...

El tévtanommal! El hát vele!

Nem küzdhetek meg ezzel sohse,

Isten szavával.

(Szünet.)

- Halld hát, igazság, hit, szeretet!

Nem állhatok meg, legyőztetek

S béklyóba kötve akaratom,

Elétek tészem, nektek adom

Szent szolgálatra. - A hozsánna hív!

- Vezessen óh, hát most egyszer a szív!

(Zene elhall, szünet.)

Tekints reám hát örök égi lény,
Egész valómat teszem íme én
Eléd.

S te szerető szív, meghajlik az ész
Színed előtt.

S vallom, bevallom, halld meg, óh, világ,
A legbűnösebb bűnbánószavát.

Én, én kiáltom, semmi az anyag,
Elismerem a teremtő Urat,

Istent!

S halld meg Te is, óh! tékozló fiad,
Ne nézd a művem, ne nézd utamat,
Sem tévedésem, átkom, bűnömet,
Ne nézz más semmit, csupán engemet,
Engem, a bűnös bűnbánót s hitem
S lásd meg, hiszek és nem kételkedem
Soha.

- Ím, félre állok, folytasd művedet,
Folytasd, hisz' kár voln' ellenállni,
Csak elseperne teremtő erőd

S vajh, mit tehetnék én, kis törtető -
Porszem, Belőled - tökéletest?

- Munkád Te érted, csak szemlélem én,
Egy szűk sarokból egyoldalun.

(Szétnézve.)

- Oly nagy a méret, mellyel dolgozol
S napod, mi kezdet s elmúlás közt áll,
Nekem csupán csak örökkévaló,
Míg neked egy nap milliók között,
Minek a múltját meg sem érthetem,
Csak majd jövőjét élem szüntelen.

- Kezdj velem is hát egy új életet,
Menjen a vég egy új kezdetbe át,
Kezdődjön egy új örökkévaló,
Rám nagy, de Rád csak röpke pillanat,
Óh, mert örök s szent egyedül Te vagy!
Te, Te a szívek s elmék királya!
Mennynek, világnak örök csodája,
Isten.

- Eddig a vakság, a beképzelés
Vezetett félre, a tudvágy, az ész,
Az önimádás. - De el veletek!
Feléd - Feléd, Te örök szeretet.

(Szünet. Majd felfelé tárt karokkal.)

- Ismerni vágylak, mutasd meg Magad,
Mutasd, mutasd, óh, nagy Isten, ha vagy!
Hogy végre én is hadd csodáljalak,
Úgy, mint a többi s a tudás helyett,

Óh! adj malasztot, más lelket, szívet!

(Csillapulva.)

S aztán tekints rám! Békülj ki velem!

A sorsom, lényem, ím Eléd teszem.

Legyen e perctől egy pásztor s akol

És jöjj le értem, - halld! imádkozom,

Mindenható - az elveszett juhért!

(Szünet. Színtágulás. A magasban kibontakozik a Sátánra részvétellel alánéző, jobbját lefelé nyújtó Jézus dicső alakja, az előtte egy felhőzettel lejjebb álló Szűz Máriával, míg az Úrtól kétoldalt a főangyalok, az egész csoport mögött pedig az angyali és az üdvözölt karok állanak. Az egyre nagyobb méretben kibontakozó mennyei kart látva, hátrál, mialatt a Jövő fáklyáját megvilágítóan emeli az Úr felé.)

- Megint csak Jézus?!

(Szünet.)

- Mindenki ott van, minden imádja?!...

S Ő, mint az élet forrása, lángja,

Árasztja széjjel szeretetét?...

Szeretetétől ragyog az ég?...

- Szeretet... Hát az örök példa Ő?!

Őt illeti meg minden szent s dicső

Istenimádás?...

- Higyjem, tagadjam Istent, hasztalan,

Bármint keressem, csak homályban van

Lénye előttem, hol van, milyen Ő?

Csak Ő van itt az örök, szerető

Jézus.

- Ő bizonyítja Istent s Isten Őt,

Ő rajtuk kívül nincs más ténykedő,

Nincs más bizonyosság, nem is lehet...

- Az volna akkor helyettetek

Isten.

(Szünet. Jézust szemlélve.)

- Látom, az elme azon bukik el,

Hogy hisz-e Benned, vagy kételyivel

Te ellened kél.

S mily esztelenség volt az ész előtt

S most felocsúdva látnom kell, hogy Ő,

Jézus az Isten, az élet célja

S minden tudásnak legvégső pontja

Reá találni. - Ész, értelem!

Ahol elkezdtem, ott végzem el!?

S most összevonva minden tudásom,

S egy szóba öntve bekéne vallnom,

Nem látható meg Isten sehol,

Bármint keresse is kutató

Elmének, eszünk, mert semmi sem ad

Fényt Róla más, - csak Jézuson át!?!...

(Szünet, mialatt a mennyet szemlélve.)

- Imádni kéne, mint a többiek...

- Vallani azt, hogy Ő s az Isten egy...

- Imádni Őt, az Isten fiát

És Őt az Istent Jézuson át

S visszamehetnék.

- Már céltalan is voln' tagadásom,

Úr vagy, királyuk, égen, világon

S Mária ím a fényhordozó.

Óh, mire lettem, mire való

Létem?

(Elfordul. Szünet. Tépelődik.)

- Értelmem hódol... Szívem ébredez...

De akaratom, a dac, nem ereszt

Mégsem!...

(Szünet, majd egyre dacosabban.)

- Nem, nem!... Kitörlöm értelmemet

S mint ősidőkben, most sem hiszek

Neked!

S nem! Sohse hajtom meg a fejem!

Tagadlak Jézus, ha igaz, ha nem!

S nem kell az üdv se, hogyha az ára

Jézus imádás, maradjak árva,

Vagy...

(Dacosan nézve az öröktűz izzó mélységibe.)

- Mindjobban izzik, lángol alattam

S már-már elégek egész valómmal...

- Égjek!

- Vesszek örökre, semmisíts meg, óh!

- Vesszen a rossz és maradjon a jó

Ég, Föld királya!

(A tűzbe vetve magát, megsemmisül. Szünet.)

MENNYEI KAROK:

- Legyen az örökeszme ím való,

Kezdődjön el a meg nem bontható

Mennyei összhang.

ATYA HANGJA:

Legyen.

Finálé.

Szín: Újra a prológ színe.

A TEREMTÉS GÉNIUSZA:

(A visszahúzott függönnyel elfedve a látomási sort.)

- Érted a képsort? - - - - -

TÉVELYGŐ:

- - - - - Ez volt az utam,

Amelyen át én hozzád jutottam,

Anyaszentegyház! Óh! Hát fogadj,

Kezedbe teszem ím magamat

Örök időkre. Legyek a tied,

Mert félre téved, látom, kívüled

Az emberelme.

S én látom, érzem, hogy csak ez az út

Az, min keresztül az egekbe jut

A kutatóész.

- Óh! mert a sorsa az mindeneknek,

Kikben a lélek egykor felébred,

Hogy meghajoljon Jézus Előtted,

Vagy odavesszen.

(Vége.)